

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

973

Գ Ո Ր Ծ Ն Ա Կ Ա Ն

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՆԻ ՈՃՈՎ

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱՅ

ԹՈՎՄԱՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԳ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՅԱՆԵԼՈՒԱԾՈՎԻ ԲՈՅԻՑ ԳՐԱՅ

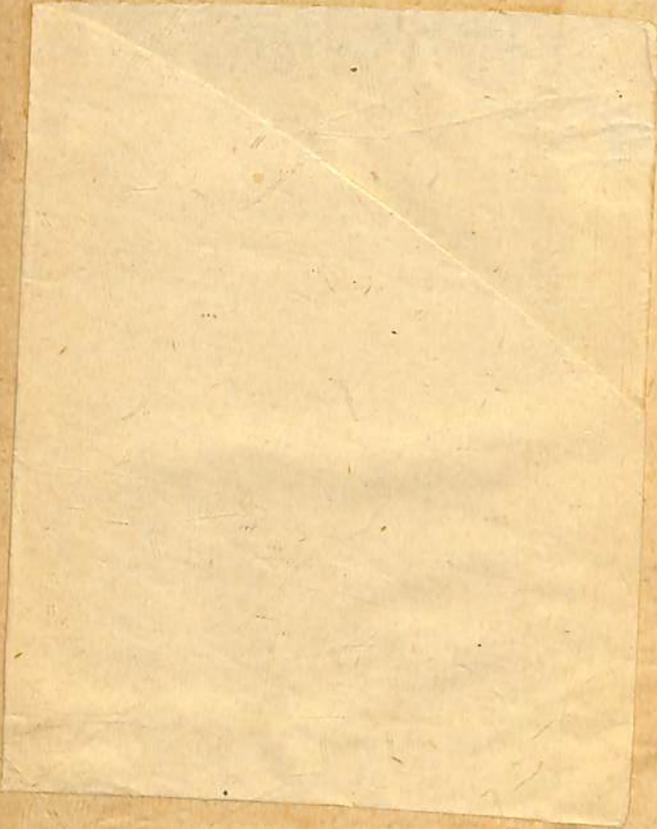
Ա.Ո. ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ

1879

44-5

Ր-52

А. Мухоморов
А. Макарян

H. Արքայապետ

44-5

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Բ-52

ԱՄՍ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՆԻ ՈՃՈՎ

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱՅ

ԹՈՎԾԱՍ ԹԷՐԶԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴՄԱՐՁԱԿ ՅԱՆԵԼՈՒՄԵՆՈՎՅ ԲԱՅԻՑ ՎՐԱՅ

ԱՌ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ

1879

12002

Մատնագրի Գրադարան
Մատնագրի 1940 թվական

Մ. Մարտիրոսյան

31627-42

Ս. 27

8

14521-58

3377
41

ՊԵՆՏԵԿ, Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԻՒԹԱՐԵԱՆՑ

Աղգաց իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնները հետզհետէ աճելով մեծ ջանք կ'ըլլայ ամեն տեղ կենդանի լեզուաց ուսումը դիւրին ու կարճ ճամբով աւանդելու: Այս անտարակուսելի է որ հին գրութեամբ քերականութիւնները՝ մանաւանդ մատաղ տղոց համար՝ և առաւել կենդանի լեզուաց նկատմամբ՝ յուեգոյն և տաղտուկ ճամբայ մ'են լեզուաց ուսումն աւանդելու համար: Աւելորդ է այս կիտիս վրայ երկարաբանելը, վասն զի ամենէն հռչակաւոր մանկավարժք արդէն անոր վկայած են, և մեր ամենօրեայ փորձն ալ գնոյնը կը հաստատէ: Տարի չանցնիր գրեթէ առանց տեսակ տեսակ նոր ոճերու ծնունդը տեսնելու. ասոնց մէջէն բնական է թէ անոնք միայն կ'ապրին որոնց որ փորձառութեամբ օգտակար և իրենց նպատակին շուտ համնող ըլլալը կ'ապացուցուի: Մեր աղգին ալ որ այլոց պէս և թերևս ալ աւելի կարօտ է օտար լեզուաց ուսման՝ կարևոր ծառայութիւն մը մատուցանել կը համարինք ԱՆԻ առաջիկայ Գերականութիւնը թարգմանելով: Եւրոպացի աղգերն իրարու լեզուն սովորելու համար այս ոճն կը բանեցնեն քանի մը տարիէ 'ի վեր, և անոր գործածութիւնն օր ըստ օրէ կ'ընդհանրանայ՝ ինչպէս որ ծանօթ է անոնց որ լեզուագիտութեան կը պարապին: Մայրաքաղաքիս մէջ Էւրոպացի ամէն դպրոցներն ալ նոյն գրութիւնը կը գործածեն:

Այս ոճիս Եւրոպայի մէջ գտած ընդունելութեան գա-
ղափար մը տալու համար բաւական ըլլայ յիշեցնել որ
այս մէկ քանի վերջին տարիներուս մէջ միայն Գերմաներէնէ
'ի Ֆրանսերէն քերականութեան 171 Երորդ տպագրու-
թիւնն եղած է և 185,000 օրինակ սպառած են:

Եթէ քիչ մը յաւելուած ըրինք բնագրին վրայ՝ միայն
փորձառութեամբ անհրաժեշտ աեսածնիս է, ինչպէս ա-
նուանց սեռը, ընթերցանութեան դժուարին մասունքն և
բայից խոնարհման ցուցակ մը: Ասով ոչ միայն դպրոցի նո-
րավարժ մանկաւայն՝ այլ և գործի պարապող անձանց ալ
յուսացինք ծառայութիւն մը մատուցանել: Առ այժմ Ա.
Մասին հրատարակմամբը դո՛հ կ'ըլլանք. անոր գտնելք
ընդունելութիւնն յորդոր պիտի ըլլայ մեզ Բ. Մասն ալ
հրատարակելու՝ հանդերձ ընթերցանութեան գրքով մը,
որ այս գրութեան անհրաժեշտ ընկերն է, որոնց ամէնն ալ
'ի պատրաստի ունինք: Այս ոճիս մեծամեծ առաւելու-
թիւններն աւելորդ կը սեպենք հոս գրուատել, վասն զի
փորձառութեան մէջ ինքնին կը տեսնուին. իսկ կիրառու-
թեան գալով կ'աղտնենք դասատուաց որ մէյմ'ողին ըմ-
բռնեն և ապա բանեցնեն. անով միայն բոլոր օգուտը կըր-
նան քաղել և իրենց խնամոց աւանդուած տղայոց ճշմա-
րիտ ծառայութիւն մը մատուցանել:

Թ. ԹԻՐԶԵԱՆ

ԱԶԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր առաջին տպագրութեան գլուխը դրած աղ-
զին վերայ ուրիշ աւելցնելիք մը չունինք՝ բայց թէ մեր
չնորհակալքը մատուցանել արգոյ աղգայնոց մեր
քերականութեան ցուցած համակրութեան համար:
Ձանացինք որ այս երկրորդ տիպը առջինէն աւելի
ընտիր ըլլայ, և կը համարձակինք ընթերցողաց ու-
շագրութիւնը հրաւիրել 'ի մասնաւորի բայից վե-
րաբերեալ ընդարձակ գիտելեաց վրայ:

Ի մօտոյ պիտի հրատարակենք ըստ իրաւացի խըն-
դրանաց հասարակութեան՝ այս քերականութեան
երկրորդ մասն ալ:

Թ. Թ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ

Ֆրանսերէն լեզուին տասերը հետազաներն են:

ՁԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՐՁ

a, e, é, è, ê, i, o, u, y.

ՁԱՅՆԱՒՈՐ ԲԱՐԴ

ai, ei, eu, au, eau, ou, oi, ia, ié, io, iu, ui, œu.

ԲԱՂԱՁԱՅՆ ՊԱՐՁ

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

ԲԱՂԱՁԱՅՆ ԲԱՐԴ

ch, ph, gn, ill, qu.

ՈՆԳԱՅԻՆ ՀՆՁՄՈՒՆՔ

an, en, in, on, un, ain, oin, yn.

am, em, im, om, um, aim, ym.

ՀՆՁՈՒՄՆ ՏՍՈՒՅՑ

e (սուղ) մեր լին հնչմունքն ունի գրեթէ: Օրինակ Je, me, fable, robe, և այլն:

é, է (գոց) café-բաֆէ, bonté-պօնդէ, և այլն:

è, է (թաւ) accès-աքսէ, succès-սիւքսէ, և այլն:

ê, է (երկար) tête-դէդ, fête-ֆէդ, (այս շէշաը գրի մը ղէղջ կը նշանակէ, հին ասէն կը գրէին teste, feste).

Y, ի. martyr-մարդիր, mystère-միսդէր: Կամ երկու ի՛ պէս pays-բէյի, moyen-մուայէն:

ai, ei, է կը կարգացուին. paire-բէրը, faire-Ֆէրը, seize-սէղը, և այլն:

eu, էօ. majeur-մաժէօր, mineur-մինէօր, և այլն:

au, eau, օ. tuyau-դիւյօ, bateau-պադօ, և այլն:

ou, ու. genou-ժընու, chou-շու. և այլն:

oi, օի. foi-ֆուա, loi-լուա, moi-մուա, և այլն:

ia, օա. piaffer-բիաֆէ, iambe-իամպը, և այլն:

ié, օէ. pierre-բիէրը, lumière-լիւմիէրը, և այլն:

io, օօ. pion-բիօն, excursion-էքսքիւրսիօն, և այլն:

ui, օի. lui-լիւի, fuir-ֆիւիւր, և այլն:

œu, էօ. œuf-էօֆ, bœuf-պէօֆ, և այլն:

œi, էօ. œillet-էյլէ, և այլն:

b-պ, d-ա, f-ֆ, j-ժ, k-ք, m-մ, n-ն, p-բ, r-ր, v-վ, c-ք ձայն կը հանէ a, o, u, ձայնաւորներուն, և ամեն բաղաձայններուն առջև:

e-ա ձայնը կը հանէ e, i, y ձայնաւորներուն առջև, և երբոր ց գրուի, a, o, u նին առջևն ալ. conçu-բօնսու, déception-տէսէքսիօն ('ի բայ առեալ linceuil-լէնսէյլ):

g, ժ ձայն կը հանէ e, i, y գրերուն առջև. gémir-ժէմիր, gironde-ժիրօնա, gynécée-ժինէսէ:

g, ի ձայն կը հանէ a, o, u ձայնաւորաց և ամեն բաղաձայնից առջև. gabion-կապիօն, ingurgiter-էնկիւրժիդէ, gorge-կօրժը, Grégoire-կրէկուար:

h, երբեմն համր է (muette) և բնաւ չի կարգացուիր. homme-օմ, honnête-օնէդ, և այլն: Իսկ երբեմն հազարալսին (aspirée) և այն ատեն մեր է գրոյն պէս գրեթէ ձայն կը հանէ. hameau- համօ, և այլն:

l, լ (փափուկ) Lyon, langue, և այլն. ille նայ հնչում մ'ունի, որ ի կը լուուի. Guillaume-կիյօմ, treille-դրէյը:

q, ք կը կարգացուի. այս գրէս վերջը եկող u գիրը բնաւ չհնչուիր. quinte-քէնդը, quart-քառ:

s, ս ձայն ունի, և երբոր երկու ձայնաւորի մէջ տեղ դանտի, այն ատեն ք կը հնչուի. triste-դրիսդը, modeste-մօտէսդը, bise-պիզը, griser-կրիդէ:

t, թ կամ ր ձայն ունի. բայց ք կը կարգացուի ie, ion վանկէն առաջ. argutie-արկիւսի, facétie-ֆասէսի ineptie-ինէքսի, satiété-սասիէթէ, corruption-քօրիւքսիօն:

x, բուն ձայնն է ք, ինչպէս fixe-ֆիքսը, complexe-քօմփլէքս:

ph, ֆ կը կարգացուի. phénomène-ֆէնօմէնը, physique-ֆիզիքը:

ch, շ կը կարգացուի. chien-չիէն, cher-չէր, chapeau-չաքօ:

gn, Կը — magnésie- մանիէզի, mignon-մինէօն:

an-ան, en-ան, in-էն, un-էօն, ain-էն, oin-ուէն, yn-էն, am-ամ, em-ամ, im-էմ, om-օմ, um-էօմ, aim-էմ, ym-էմ կը կարգացուին:

ԸՆԹԵՐՅԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Բառից ծայրը s, t, x բաղաձայնք բնաւ չեն կարգացուիր. նոյնպէս b, c, p, g, d գրերը, մանաւանդ եթէ m, n, z գրերէ վերջը գան. un bas, un rat, la voix, le plafond, un étang, և այլն:

2. Համր e բորբոքին անձայն է երբոր ուրիշ ձայնաւորէ մը ետքը գայ վանկի մը ծայրը, կամ ձայնաւորէ մ'առաջը ըլլայ ուրիշ վանկի մը մէջ. la rue-ռիւ, vie-վի, joie-ժուա, peau-քօ, veau-վօ, և այլն:

3. Բառից ծայրը ill վերջաւորութիւնը il կը գրուի. ail-այլ, œil-էյլ, corail-քօրայլ, fauteuil-ֆօդէյլ, treuil-դրէյլ, conseil-քօնսէյլ, և այլն:

4. er, ez վերջաւորութիւնք գոյ e (é) կը հնչուին բառից ծայրը. chanter-չանդէ, venez-վընէ, և այլն:

5. ien ընդհանրապէս ինչ կը կարգացուի և հազիւ երբեք ինչ. նմանապէս en բառի մը վերջը է՛ կը կարգացուի. ոչ թէ ան. soutien-սուդիէն, maintien-մէնդիէն, examen-էկզամէն, gluten-կլիւդէն:

6. Բառից աւարտը um օ՛ կը հնչուի. décorum-տէքօրօմ, minimum-մինիմօմ, labarum-լապարօմ:

7. g գրէն ետքը u գիրը բնաւ ձայն չհաներ. orgue-օրկը, guerre-կէուը, drogue-արօկը, և այլն:

8. Բաղմովանի բառի մը վերջը es միայն օ կը կարդացուի. plaques-բլաքը, peignes-բէնէր. symboles-սէմպօլը, espérances-էսքէրանսը, fantastiques-ֆանտաստիքը, և այլն:

9. ent բառից ծայրը ա ն կը կարդացուի. ient ընդհանրապէս ի ն կամ ի ա ն. vraiment-վրէման, constamment-քօնստամման, il provient-իլ բրովիէն, il tient-իլ տիէն, récipient-րէսիբիան. բայց երբոր ծայրի nt բայից յոգնակի երրորդ դէմքը ցուցնէ, ent վանկը ը ձայնն ունի. ils parlent-իլ բարը, ils reçoivent-իլ րըսուավը, և այլն:

10. Երբոր բառ մը շատ բաղաձայնով աւարտի, ընդհանրապէս չեն կարդացուիր. սակայն երբոր այս բաղաձայններուն առաջինը l, r, m, n կամ f ըլլայ՝ ինքը կը հնչուի և յաջորդները լուռ են. forts-ֆօռ, verts-վէռ, grands-կրան, prompts-բրօն, froids-ֆրուռ:

ԲԱՅԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

eu, կը կարդացուի u հետագայ բառից մէջ. j'ai eu, j'eus, և que j'eusse, gageur, mangeur, vengeur.

im, ի կը կարդացուի հետեւեալ բառից սկիզբը. immortel, immoler, immobile, immédiat, immense, immondice, immodéré, immaculé, immatériel, imminent, և այլն:

œ, է կը հնչուի հետեւեալ բառից սկիզբը. foetus, œsophage, œdème, œcuménique.

ua, ա կը հնչուի. équateur, équation, quadrupède, quatuor, aquatique, aquarelle.

ué, է-է. questeur, questure, équestre.

ui, է-է. équitation, équilatéral.

ue, էօ կը կարդացուի հետեւեալ բառից մէջ. orgueil, recueil, cercueil, écueil.

gua, գա կը կարդացուի Aiguades, lingual բառից մէջ:

gui, է-ի կը հնչուի. aiguille, duc de Guise, linguistique բառից մէջ:

gn, ֆ կը կարդացուի igné, ignition, regnicole, agnus, diagnostic, inexpugnable, Progné, stagnant բառից մէջ:

c, է ձայն ունի second, seconder, secondement բառից մէջ:

d, g, l, r, t կրկին գրերը յաջորդ բառից մէջ կը հնչուին. addition և ածանցները. suggérer, suggestion, allégorie, Apollon, flagellation, gallicisme, hellénisme, Hellespont, intelligent, satellite, syllogisme, illégal, illégitime, illétre, illusions, illusoire, և այլն. — errer, erreur, horreur, horrible, irrégulier, և այլն. — terreur, torrent, je courrai, tu mourras, j'acquerrai. — Attique, guttural, attitude, pittoresque.

ai, ը կը կարդացուի այս բառերու մէջ faisan, faisandeau, faisander, satisfaisant, bienfaisance, bienfaisant.

ch, + կը հնչուի այս բառից մէջ anachorète, archange, Bacchus, choriste, Chanaan, catéchumène, Chaldée, Eucharistie, Machabées, technologie, Nabuchodonosor, polytechnique. — Chr միշտ + ը կը կարդացուի:

m, ն կը կարդացուի prompt-բրօն, temps-դան, champ-չան բառից մէջ:

m կը հնչուի յաջորդ բառից մէջ amnistie, amnistier, Amsterdam, Abraham, calomnie, calomniateur, calomnier, insomnie, somnambule, somnolence, somnifère.

mm գրերէ առաջ գտնուած օ ձայնաւորը ա կը կարդացուի և միայն մէկ m կը հնչուի. femme, décemment, diligemment, précédemment, և այլն:

s, շ կը հնչուի բացառութեամբ յաջորդ բառից մէջ. Alsace, balsamine, balsamique, transition, transitoire, transiger, transaction, transitif, intransitif.

s, ս ձայն կը հանէ բացառութեամբ յաջորդ բառից մէջ. contresigner, entresol, monosyllabe, parasol, préséance, vraisemblable, vraisemblance.

en, էն կը կարդացուի յաջորդ բառից մէջ. Agenda, Benjamin, Mentor, pentagone, pentamètre.

em, էմ կարդացուի այս բառից մէջ. Agamemnon, Clitemnestre, Memnon, décemvir, septemvir, Bethléem,

Harlem, harem, hem, idem, item, Jerusalem, Emmanuel, dilemme.

im, ի՛մ *կը կարգացուի* Sélim, Ephraim, Naïm, intérim, բառից մէջ:

ym, ի՛մ. hymne, gymnase, gymnastique, gymnique.

n պարզ կրկին n *կը կարգացուի յաջորդ բառից մէջ:*

իւ գրուի	իւ կարգացուի
enivrer	en-nivrer
enivrement	en-nivrement
enorgueillir	en-norgueillir.

in, ի՛ն *կը կարգացուի և երկու nn տառերը կը հնչուին հետագայ բառից մէջ.* inné, innavigable, innombrable, innovateur, innovation, innover, և այլն. բացառութիւնք innocent-ի-նօ-սան, innocence-ի-նօ-սանս:

Վերջապէս հետագայ անուանց մէջ նօքր գրուած տառերը բնաւ չեն կարգացուիր:

Aôut, aoûteron, aoriste, Saône, Caen, douceâtre, as-soir, sursoir, encoignure, oignon, bœufs, faon, œufs, faonner, paon, paonne, sangsue, signet. — Automne, dammer, damnation, condamner, condamnation, baptême, baptiser, baptistère, compte, compteur, comptoir, décompter, mécompte, dompter, domptable, sept, septième, septièmement, prompte, promptement, promptitude. — Les-quels, lesquelles, desquels, desquelles. — Asthme, asthmatique. — Dévouement, dénouement, engouement, dénouement, aboiment, reniement, enrouement, nous plierons, vous plierez, ils plieront, և այլն. nous continuerons, և այլն. — vous joueriez և այլն:

Համր e ձայնաւորին նախընթաց վանկը երկար կը հնչուի:

x գիրը *իւ կը կարգացուի յաջորդ բառից մէջ.* exemple, exercice, examen, և այլն:

x գիրը + կը հնչուի exciter-էք-սիդէ, excès-էք-սէ բառից մէջ:

« կը կարգացուի Bruxelles-Պրիւսսէլ, Auxerres-Օսէն:

•, Aix-la-Chapelle-Էս-Լա-Շաբէլ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՆԻ ՈՂՈՎ

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Իւրաքանչիւր հրահանգին սկիզբն գտնուող բառերը սերտելէն վերջը Ֆրանսերէն հրահանգները Հայերենի, և Հայերէնները Ֆրանսերենի թարգմանելու է: Սկզբի թիւերը գասերուն բաժանմունքը կը ցուցնեն՝ զոր դասատուն ուսանողին կարողութեանը համեմատ կրնայ ընդարձակել կամ համառօտել: Եթէ ուսանողին կարողութիւնը ներէ՛ բայերն ալ սկսելու է սերտել և գրել: — Վերականական անուանց բացատրութիւնը տղայոց ըմբռմանը համեմատ հետզհետէ տալու է՝ քանի որ կը պատահի դասերուն գլուխը: Գիտողութեանց գալով ամենևին անհրաժեշտները միայն գրուած են, մնացորդը դասատուին դատողութեանը ձգելով:

ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ ԵՒ ՅՕԿ

1.

Père, Հայր, le, եղակի արական բառից յօդն է:
Mère, մայր, la, եղակի իգական բառից յօդն է:

Le père, la mère.

2.

Frère, եղբայր, sœur, քոյր, et, և:

Le frère et la sœur.

3.

ԱՅՍԿԱՆ ԵՒ ԱԵՌ

Bon, bonne, աղէկ, est (բայ) է:

Le bon père, la bonne mère. Le père est bon, la mère est bonne. Le bon frère, la bonne sœur. Le frère est bon, la sœur est bonne.

4.

Mon, ma, իմ:

Mon père, ma mère. Mon bon père, ma bonne mère. Mon père est bon, ma mère est bonne. Mon frère et ma sœur. Mon bon frère et ma bonne sœur. Mon frère est bon, ma sœur est bonne.

5.

Un, une, մէկ, մը.

Un père, une mère, un frère, une sœur. Un bon père, une bonne mère, un bon frère, une bonne sœur. Un père est bon, une mère est bonne. Mon père est un bon père, ma mère est une bonne mère. Mon frère est un bon frère, ma sœur est une bonne sœur.

6.

Ton, ta, քու. a, ունի,
aussi, նաև, ալ:

Ton père est bon, ta mère est bonne. Ton père a une bonne sœur, ta mère a un bon frère. Mon frère est ton père. Mon père est aussi ton père, et ma mère est aussi ta mère.

7.

Le livre, գիրք, grand, grande, մեծ:
La plume, գրիչ, petit, petite, պզտիկ:

Le livre est bon, la plume est bonne. Mon livre est petit, et ma plume est grande. Ton père a un bon livre, ta sœur a une bonne plume. Mon frère est grand, et ma sœur est petite. Ton petit frère et ta petite sœur. Ta sœur a ma plume, et ton frère a mon livre. Ton petit livre est un bon livre.

Handwritten notes in the center margin: 281 - 18, 14521 - 18, 3377, 411

8.

ՀԱՅՅԱԿՈՒՆ

J'ai, ունիմ, tu as, ունիս, as tu? ունիս (արդեք):

J'ai un livre et une plume. Tu as un bon livre et une bonne plume. J'ai un bon frère, tu as une bonne sœur. J'ai un grand livre, mon frère a aussi un grand livre. Ma sœur a une petite plume. As-tu une sœur? J'ai une sœur et un frère. As-tu ma plume? J'ai ton livre et ta plume.

9.

Nous avons, մենք ունինք, le jardin, պարտեզը:

Nous avons un bon père et une bonne mère. Nous avons aussi un bon frère et une bonne sœur. Le jardin est grand. J'ai un petit jardin. As-tu aussi un jardin? Nous avons un grand jardin. Mon petit frère a aussi un jardin. Ma petite sœur a un bon livre. Nous avons un grand livre et une petite plume.

10.

Vous avez, ունիք, acheté, գնած:

Avez-vous? ունիք, vu, տեսած:

J'ai vu, տեսայ, տեսած եմ:

J'ai acheté, գնեցի, գնած եմ:

Vous avez un bon père et une bonne mère. Avez-vous aussi un bon frère? J'ai un livre. J'ai acheté un livre. Nous avons vu un grand jardin. Avez-vous vu le grand jardin? Mon frère a vu aussi un grand jardin. J'ai acheté une plume. As-tu acheté une bonne plume? As-tu vu mon livre? J'ai vu ton livre et ta plume. Avez-

vous vu ma petite sœur? Mon père a acheté un jardin. Ta sœur a acheté un petit livre. Avez-vous vu mon frère? Nous avons vu ta sœur et ton frère.

11.

Notre, մեր, oncle, քեռի, հորեղբայր:

Votre, ձեր, tante, հորաքույր, մորաքույր:

Notre père est un bon père, et notre mère est une bonne mère. Mon père est ton oncle, et ma mère est ta tante. Ton frère a vu notre mère. J'ai vu votre sœur. Avez-vous vu notre petit frère? Votre livre est bon. Votre frère a une bonne plume. Notre père a acheté un grand jardin. Nous avons vu votre oncle et votre tante. As-tu aussi vu notre jardin?

12.

Il, elle, ան, mais, բայց, très, շատ:

Mon père est bon, il a aussi un bon frère. Ma mère est bonne, elle a aussi une bonne sœur. Ton livre est petit, mais il est bon. Avez-vous vu notre jardin? Il est très-grand. J'ai acheté une plume, elle est très-bonne. Nous avons vu votre oncle, il a acheté un grand livre.

13.

Qui, որ, que, զոր:

Գիտողութիւն. — Երբոր Ֆրանսերէն խօսքի մը մէջ *qui* գտնուի՝ աշխարհաբար բային հետ առնելով ամբողջը ու բայածականի կը փոխէ: L'enfant qui joue, խաղաղող տղան: L'homme qui parle, խօսող մարդը: — Երբոր *que* գտնուի՝ աչ կը փոխուի: Le jardin que j'ai acheté, գնած պարտեզը: L'homme que tu as vu, գտած մարդդ:

Nous avons un père qui est bon. Vous avez une mère qui est bonne. J'ai un livre qui est très-bon. Ma sœur a une plume qui est très-bonne. Le livre que vous avez acheté est bon. Le jardin que vous avez vu est très-grand. As-tu vu le livre que mon père a acheté? Le livre que votre père a acheté est bon, mais il est très-petit. J'ai acheté aussi un livre, mais il est grand. Votre oncle a le livre que vous avez vu.

14.

Le bureau, ստորը . գրասեղանը .
 un enfant, տղայ մը .
 la montre, ժամացոյցը .
 trouvé, գտնուած , գտած .
 le canif, գլեխնը .
 perdu, կորսուած .
 le cheval, ձին .
 pour, համար . ուն, ուր :

J'ai un petit bureau. Ton bureau est grand. Mon frère a une montre. As-tu aussi une montre? Ma montre est petite, mais elle est très-bonne. J'ai perdu un canif. Avez-vous trouvé mon canif? Ma mère a acheté un canif pour ma sœur. As-tu vu le jardin que ma mère a acheté? Nous avons trouvé un livre. Avez-vous perdu un livre? Où as-tu acheté ta plume? Notre père a acheté un cheval. Votre oncle a un bon cheval. Nous avons vu le cheval que votre père a acheté. Mon frère est un enfant, il est très-petit.

15.

Ce, cet, cette, աս , ատ , ան :

Ce, բաղաձայնով կամ հարգապային հով սկսեալ բառից անջև կը գործածուի . — Cet, ձայնաւորով կամ անձայն հով սկսեալ բառից անջև . — Cette, իգական բառից անջև :

Ce cheval est bon. Ce jardin est grand. Ce livre est petit. Cet enfant est notre frère. Cette plume est pour ma sœur. Où avez-vous trouvé ce livre? Ma mère a acheté ce livre. Ton frère a vu ce cheval. Votre petit frère est un bon enfant. Où as-tu acheté cette plume? Cette montre est très-bonne. Ce livre est pour cet enfant.

16.

Le fils, տղան ,   reçu, անուած , առած ,
 La fille, տղիկը ,   vendu, ծախուած , ծախած ,
 Le cadeau, պարգևը ,   écrit, գրուած , գրած ,
 La lettre, նամակը ,   dans, մէջ :

Mon oncle a un fils et une fille. J'ai vu ton frère et ta sœur. Nous avons reçu un cadeau. Avez-vous écrit une lettre? Ma sœur a reçu un bureau. J'ai vendu mon cheval. As-tu aussi vendu ta montre? Où avez-vous trouvé cette lettre? Nous avons trouvé cette lettre dans notre jardin. Ce cadeau est pour notre tante. Votre fils est très-petit, mais il est bon. Ma fille est très-grande. Cette fille a un bon père et une bonne mère. Cet enfant est mon fils.

17.

Son, sa, իր .

Mon oncle a perdu son canif et sa montre. Ma sœur a perdu son livre et sa plume. Mon père a vendu son cheval. Ma tante a aussi vendu son cheval. Où est votre oncle? Il est dans son jardin. Où est votre tante? Elle est dans son jardin. Ce père a perdu sa fille. Cette mère a perdu son fils. Mon oncle a acheté un livre pour son petit enfant. Cette lettre est pour ma sœur. Cette fille a écrit une grande lettre pour sa mère. Nous avons trouvé un livre dans ce jardin.

Մայրը գիրք մը կորոյս : - Քոյրը գիրք մը գտաւ : -
 Ո՛ր գնեցիք այս զմեղինս : - Տեսա՞ք մեր ձին : - Մեծ ձի մը
 տեսանք : - Պղտիկ եղբայրդ աղէկ ժամացոյց մ'ունի : -
 Մեր եղբայրը մեծ , բայց ձեր քոյրը փոքր է : - Ստոյլ մը
 տեսայ որ շատ աղէկ է : - Գնած զմեղինդ շատ աղէկ է : -
 Քեռինիս նամակ մ'ընդունեցաւ : - Այս աղաս իւր մայրը
 կորոյս : - Այս աղջիկս իւր հայրը կորոյս : - Այս ընծաւ
 այս աղուս համար է :

Սեռականի , բացառականի հոլովանիշ de :

- de ma mère, մօրս , մօրմէս .
- de ton frère, եղբօրդ , եղբօրմէդ .
- de ta sœur, քրօջդ , քրօջմէդ .
- de son oncle, քեռւոյն , քեռիէն .
- de sa tante, մօրքրօջը , մօրքրօջմէն .
- de ce jardin, այս պարտիզին , այս պարտիզէն :

Le canif de mon père est bon. La plume de ma sœur est aussi bonne. Avez-vous vu le canif de mon frère? Le jardin de mon oncle est grand. J'ai vu le jardin de notre oncle. Votre père a acheté ce jardin de ma tante. Vous avez perdu la plume de ma sœur. Cet enfant est le fils de mon oncle. J'ai reçu un canif de notre tante. Nous avons reçu un cheval de notre oncle. As-tu vu le père de cet enfant? Ma tante a reçu une lettre de son père. Cette lettre est de ma mère. As-tu reçu ce cadeau de ton frère? Ce fils a perdu le livre de son père.

Տրականի հոլովանիշ à :

- à mon père, հօրս .
- à ma mère, մօրս .
- à ce jardin, այս պարտիզին :

Je pense, կը մտածեմ : donné, տրուած , տուած .
 prêté, փոխ տրուած , կամ փոխ տուած :

Իխող . - Անցեալ գերբան մինակը ածական է . avoir
 ին հետ բայ կը կաղմէ : Un canif prêté, փոխ տրուած զմե-
 լին մը : Il m'a prêté un canif, զմեղին մը ինձ փոխ տուած
 է կամ տուաւ :

Je pense à mon frère et à ma mère. Mon fils a écrit une lettre à sa tante. Mon oncle a vendu son cheval à mon frère. J'ai donné mon canif à ma sœur. Ma tante pense à son fils et à sa fille. Le fils de notre tante est très-bon. J'ai prêté mon canif à notre sœur. Avez vous vendu votre jardin à mon oncle? Nous avons écrit une grande lettre à notre père. Ma tante a reçu cette lettre de sa fille. J'ai prêté à ton frère le canif que j'ai reçu de mon oncle. Nous avons donné une plume à cet enfant. As-tu prêté ton livre à ce bon enfant? Je pense à ce fils et à cette fille.

Քեռւոյս պարտեղը մեծ է : - Քրօջս գիրքը գտա՞ք : -
 Այս գրիչս մօրքրօջմէս ընդունեցայ : - Այս աղէս գիրք
 մ'ընդունեցար : - Այս գիրքը այս աղուս փոխ տուինք : -
 Այս գիրքը մեր պարտիզին մէջ գտանք : - Մեր մօրքրօջ
 նամակ մը գրեցինք : - Մայրդ քրօջս ժամացոյց մը տուաւ :
 - Ձեր եղբօր գրած նամակնիս տեսա՞ք :

22.

- Oncle, քեռի, հօրեղբայր,
- l'oncle, քեռին, riche, հարուստ.
- ami, բարեկամ,
- l'ami, բարեկամը, pauvre, աղքատ-
enfant, տղայ,
- l'enfant, տղան, jeune, երիտասարդ.
- arbre, ծառ,
- l'arbre, ծառը, malade, հիւանդ.
- homme, մարդ,
- l'homme, մարդը, encore, դեռ:

Դիտող. - Ձայնաւորով կամ անձայն իով սկսած ա-
նուանց առջև le յօդին e գիրը, la յօդին a գիրը կը շէղ-
չուին և ասոնց տեղ (') ապաթարց մը կը գրուի:

L'ami de mon père est riche. J'ai vu l'ami de notre
père. Cet homme est l'ami de mon oncle. L'enfant de cet
homme est malade. Cet enfant est encore jeune. L'oncle
de mon ami est très-riche. Avez-vous vu l'arbre que mon
père a acheté? Mon oncle a vendu cet arbre à notre père.
L'homme que vous avez vu est très-pauvre. Son fils est
malade. Mon ami est homme très-riche. J'ai donné une
plume à ce pauvre enfant. La tante de ce jeune homme
est malade. Ce pauvre enfant a perdu son père.

23.

- Le voisin, գրացին,   la voisine, գրացուհին.
- le cousin, հօրեղբորորդին,   la cousine, հօրեղբոր աղ-
ջեկը.
- l'ami, բարեկամը,   l'amie, բարեկամուհին.
- le jardinier, պարտիզպանը,   la jardinière, պարտիզպա-
նուհին.
- l'homme, մարդը,   la femme, կինը:

Cet homme est notre jardinier. Cette femme est no-
tre jardinière. Notre voisin est très-riche. Votre voisine
est une bonne femme. Avez-vous vu mon cousin? J'ai
vu votre cousin et votre cousine. Votre cousin est l'ami
de mon frère. Ma sœur est l'amie de votre cousine. La
bonne jardinière a perdu son enfant. La voisine de mon
oncle a un très-bon fils. Notre jardinier est le père de cet
enfant. La fille de cette pauvre femme est malade. J'ai
reçu un cadeau de ton cousin. Ma sœur a écrit une lettre
à notre cousine.

24.

Պարտիզպաննիս բարի մարդ մ'է - Պարտիզպանու-
հինիս բարի կին մ'է: - Իմ բարեկամս այս տղուն քեռին է:
- Այս ծառը այս պարտիզպանէն գնեցի: - Դրացինիդ շատ
բարի տղայ մը և շատ բարի աղջիկ մ'ունի: - Այս խեղճ մար-
դուս տղան տեսա՛ր: - Ձմեւինս այս աղքատ տղուս սուր:

25.

Plus աւելի, utile օգտակար, plus utile աւելի օգտա-
կար. sage իմաստուն, խելօք, plus sage աւելի խելօք. joli,
jolie աղոճոր, plus joli, plus jolie աւելի աղոճոր. plus
grand մեծադոյն, plus petit փոքրադոյն. que, քան, էն:

- Le mien, la mienne, իմս.
- le tien, la tienne, քուկդ.
- le sien, la sienne, իրենը, անորը.
- le vôtre, la vôtre, ձերը.
- le leur, la leur, իրենցը, անոնցը:

Դիտող. - Բաղդատականը Ֆրանսերէնի մէջ կ'ըլլայ
ածականէն առաջ plus և ետքը que գնելով:

Դիտող. - Ածականն անուան հետ համաձայնեցնելու
է միշտ: Ածականն իգական կ'ըլլայ ծայրը e աւելցնելով է-
թէ ինքնին եով չաւարտիր:

Mon canif est plus joli que le tien. Ma plume est plus grande que la tienne. Notre cheval est plus grand que le vôtre. Mon père est plus petit que le tien. Le jardin de notre oncle est plus grand que le nôtre. Cet homme est plus riche que notre père. Cet enfant est plus sage que ton petit frère. Le bureau de ma sœur est plus joli que le mien. Ce livre est plus utile que le nôtre. As-tu trouvé un livre ? Ma sœur a perdu le sien. Notre tante est plus riche que la vôtre. Votre oncle a un jardin qui est très-grand, mais le nôtre est plus grand. Nous avons un livre qui est plus utile que le vôtre. J'ai donné mon canif à ton frère, il a perdu le sien. Le fils de notre jardinier a trouvé une plume dans notre jardin ; il a donné la sienne à mon petit frère. Mon frère a donné sa plume à ma cousine qui a perdu la sienne.

26.

Le chien, շունը.	le thème, հրահանգը.
le chat, կատուն.	facile, դիւրին.
la campagne, դիւղը.	difficile, դժուար.
la ville, քաղաքը.	fidèle, հաւատարիմ.
la maison, տունը.	agréable, ախորժեղի.
Adrianople, Ադրիանուպոլիս.	Ferdinand, Ֆերանանտ.
le soleil, արևը.	honnête, պարկեշտ.
la lune, լուսինը.	haut, բարձր.
arrivé, հասած.	parti, մեկնած.

Mon frère est encore jeune. Il est plus jeune que votre cousin. Cet homme est pauvre, mais ce jardinier est encore plus pauvre. Notre tante a une grande maison. Avez-vous vu la maison de notre tante ? Cet enfant est plus sage que ma petite sœur. Ma cousine a un petit chat. J'ai donné mon petit chien à notre cousin. Le chien est plus fidèle que le chat. Votre voisin est pauvre, mais il est honnête. La jardinière est une très-honnête femme.

Le soleil est plus grand que la lune. La campagne est très-agréable. La campagne est plus agréable que la ville. Notre ville est plus petite que la vôtre. Mon père a un petit chien qui est très-fidèle. Cet arbre est très-haut ; il est plus haut que le mien. Cette maison est très-haute ; elle est plus haute que la vôtre. Ton thème est plus facile que le nôtre, mais le thème de mon cousin est très-difficile.

27.

Այս տղու մայրը տեսար : - Դատ աղքատ է. մեր պարտիզանին մորմէն աւելի աղքատ է : - Ծունը տեսար. քուկինէդ աւելի մեծ է : - Հօրեղբօրորդիս ալ շուն մ'ունի որ շատ հաւատարիմ է : - Ձեր քեռին մերինէն աւելի հարուստ է : - Այս քաղաքս մեծ է : - Տուն մը գնեցինք : - Ձեր պղտիկ եղբայրը խելք է. բայց մերինն աւելի խելք է : - Մօրքոյր մ'ունինք որ շատ հարուստ է :

28.

ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԴԵՐՄՆՈՒՆ
Celui, celle, այդ, այն :

Իրտող. - Այս դերանունը արդէն յիշատակուած աշուան մը տեղ կը դրուի. զոր օրինակ. Le livre de Pierre est bon, celui de Paul est meilleur. - Պետրոսին դիրքն աղէկ է, բայց Պօղոսինը լավագոյնն է : Այս դերանունը հայերէն կը Թարգմանուի կամ յատկացուցին ծայրը դիմորոշ և, ը գիրն աւելցնելով, Պետրոսինը, դրացւոյնը և կամ յատկացեալ անունը կրկնելով :

Ce canif est plus joli que celui de mon frère. Cette montre est plus jolie que celle de votre cousin. Cet arbre est plus haut que celui que nous avons dans notre jardin. Mon bureau est plus petit que celui de notre sœur. Votre plume est plus grande que celle de votre ami. Le chien

de notre voisin est plus fidèle que celui de notre tante. Ce thème est très-difficile. Le thème de notre cousin est plus difficile que le nôtre, mais celui de ma sœur est encore plus difficile. La voisine de mon oncle a un petit chien qui est plus fidèle que celui de votre jardinier; mais le mien est encore plus fidèle. Mon thème est plus facile que le tien et que celui de ton frère.

29.

ՀՈՂՈՎ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԾՆՑ

ար.		իգ.
Joseph,	Յովսէփ.	Joséphine.
Henri,	Հանրի.	Henriette.
Jules,	Յուլիոս.	Juliette.
Renaud,	Ռենոյ.	Renette.
Jean,	Յովհաննէս.	Jeanne.
Louis,	Լուի.	Louise.
François,	Ֆրանսուա.	Françoise.

Դիտող. — Դիտէ յատուկ անուանց զանազան կերպով իգական դառնալը:

Ժողէֆին իր գիւրքը կորոյս: — Հանրիին զմեղնը դատար: — Շարլին հայրը բարի է: — Շարլին պարտէլը քուկինէ գաւելն պղտիկ է: — Յովսէփին բարեկամը Ագրիանուպօլիս մեկնեցաւ: — Հօրեղբօրորդիս հասաւ: — Լուիէն նամակ մ'առինք, Բարիզ է: — Յովհաննէսն ու Ֆերանանտը տեսաք: — Քոլոնեա գանուող բարեկամուս նամակ մը գրեցինք:

Mon père est parti pour Berlin. Le fils de notre voisin s'appelle Charles, et sa fille s'appelle Louise. L'enfant de notre jardinier s'appelle Guillaume. La tante de François est arrivée; mais son père est parti pour Bruxelles.

La sœur de Louis est très-sage. Je pense à Louis et à Camille. La sœur de Louise a écrit une lettre à Emile. François a reçu cette plume d'un jeune homme qui s'appelle Jean. Henri a donné son livre à Charles, et sa plume à Joseph. Le cousin de Ferdinand est parti pour Paris. Le chien de Charles est plus fidèle que celui de François. Nous avons donné notre petit chien à Guillaume. Ce canif est à Adolphe, et cette plume est à Jean. Notre tante est à Paris. Mon cousin est à Vienne. Ce jeune homme est de Bruxelles. Notre ami est de Cologne.

30.

Մեր պարտիզլանին տղաքն խելքք են: — Մեր հօրը գրքերն ամենակարևոր են: — Քեռույս բարեկամները շատ հարուստ են: — Վիէննա մեծ քաղաք մ'է: — Վիէննային տները շատ բարձր են: — Ֆրանսուա և Հանրի հասան: — Լուիզ և Ժողէֆին մեկնեցան: — Հանրիի քուրերը գետն ընտասարգ են: — Այս խեղճ կնոջ տղաքը տեսանք: — Այս մայրը միշտ գոհ է: — Աւելի գոհ եմ քան Թէ մեր գրացին որ շատ հարուստ է:

31.

Դիտող. — Անուանց յոգնակին կը կազմուէի ծայրերնին 8 գիրն աւելցնելով: — Յոգնակի անուանց հետ les յօդը գործածելու է:

Le père, հայրը.	Les pères, հարքք.
la mère, մայրը.	les mères, մարքք.
l'enfant, տղան.	les enfants, տղայքք.
l'homme, մարդը.	les hommes, մարդիկը.
la fleur, ծաղիկը.	content, գոհ.
la pomme, խնձորը.	sont, են.
la poire, տանձը.	aime, կը սիրէ.

la cerise, կեռասը.

toujours, միշտ.
souvent, սուկս:

Les pères sont bons, et les mères sont aussi bonnes. Les livres de mon oncle sont utiles. Les plumes de ma sœur sont petites. Les enfants de cet homme sont très-sages. Les sœurs de mon ami sont bonnes. Avez-vous vu les livres de mon cousin? Nous avons trouvé les livres et les plumes de notre frère. La mère de Charles aime les fleurs et les enfants. Les amis de Ferdinand sont arrivés. Les frères de mon voisin sont partis pour Vienne. Cette maison est haute. Les maisons de cette ville sont très-hautes. Les arbres de notre jardin sont plus hauts que ceux de votre jardin. Les enfants de notre jardinier sont encore très-jeunes. Les thèmes de ma cousine sont faciles; mais ceux de mon frère sont très-difficiles. Ta sœur est contente. Les filles de notre voisin sont toujours contentes. Les pauvres sont souvent plus contents que les riches.

Ո՞ւր էիք այս առտու: - Քեռուդս տունն էի որ Ֆրանք-
Ֆորդէն հասաւ: - Եղբայրս ու ես ձեր հօրը տունն էինք: -
Մօրքուրնիդ արդէն մեկնած էր: - Ո՞ւր էիք հիմայ: - Տէր
Մասլէին տունն էինք որ շատ նազելի աղջիկներ ունի: -
Այս աղջկուհիք միշտ պարկէշտու առաքինի էին: - Տէր Մօլլ
ժամանակաւ հարուստ էր, բայց հիմայ աղքատ է: - Ժա-
մանակաւ թշուառ էինք, բայց հիմա երջանիկ ենք: - Չեղմէ
երջանիկ ենք: - Դուք մեր պարտէզն էիք, մեր հայրն ալ
ձերը: - Ո՞ւր էր քոյրդ: - Քեռուդդ էր: - Մօրքոյրդ թը-
շուառ է, վասն զի իւր ամեն աղաքը կորոյս:

Deux, երկու.
trois, երեք.
quatre, չորս.
cinq, հինգ.
six, վեց.
sept, եօթը.
huit, ութ.
neuf, ինը.
dix, տասը.
onze, տասնմէկ.
douze, տասներկու.
treize, տասերեք.
quatorze, տասնչորս.
quinze, տասնհինգ.

seize, տասնըվեց.
dix-sept, տասնըեօթը.
dix-huit, տասնըութ.
dix-neuf, տասնըինը.
vingt, քսան.
la chambre, սենեակը.
la table, սեղանը.
la chaise, աթոռը.
l'an, տարին.
le mois, ամիսը.
la semaine, շաբաթը.
le jour, օրը.
il y a, կայ, է:

Dans notre maison il y a quatorze chambres. Dans cette chambre il y a deux tables et douze chaises. Notre voisin a cinq enfants; trois fils et deux filles. Dans notre jardin il y a vingt grands arbres. Dans la maison de notre jardinier il y a cinq chats et trois chiens. Nous avons un chat et deux chiens. L'an a douze mois; la semaine a sept jours. J'ai reçu de mon père quatre pommes et deux poires. Mon oncle a donné à ma sœur un joli canif et vingt plumes.

Մեր հայրն երեք զմեզին ունի: - Բարեկամս հինգ քոյր
ունի: - Այս կինը եօթը տղայ ունի: - Վեց աթոռ գնեցի: -
Այս մարդս չորս մանչ և երկու աղջիկ ունի որ շատ հան-
դարտ են: - Բարեկամս մեկ զմեզին և ութ գրիչ ունի:

35.

Mon frère, եղբայրս .
 ma sœur, քոյրս .
 ton cousin, հօրեղբօրորդիդ .
 ta cousine, հօրեղբօրդ աղջիկը .
 son oncle, քեռին .
 sa tante, մօրքոյրը, հօրքոյրը .
 mes frères, եղբարքս .
 mes sœurs, քուրերս .
 tes cousins, հօրեղբօրդ որդիքն .
 tes cousines, հօրեղբօրդ աղջկուհիքը .
 ses oncles, իւր քեռիները .
 ses tantes, իւր հօր կամ մօրքուրերը .

սր .

իգ .

Les miens,   les miennes, խմիններս .
 les tiens,   les tiennes, քուկիներդ .
 les siens,   les siennes, իրենները .
 ils, elles, անոնք .
 ils ont, անոնք ունին .
 elles ont arrosé, ոռոգեցին .

Դիտող. — Դերանուն տէր բային կամ խնդիրը հայե-
 րէնի մէջ շատ անգամ զօրութեամբ կը հասկըցուին . Տրան-
 սերէնի մէջ յայտնի գրուելու են :

J'aime mes frères et mes sœurs. J'aime mes cou-
 sins et mes cousines. Tes livres sont bons, les miens
 sont bons aussi. Mon frère a perdu ses plumes. Cette
 femme aime ses enfants. Cet homme a perdu ses amis,
 et cette mère a perdu ses enfants. J'ai donné mes fleurs
 à tes cousins. J'ai reçu ce mois six lettres de mes amis.
 Mon cousin a écrit cette semaine deux lettres à ses a-
 mis. As-tu arrosé les fleurs? J'ai arrosé les miennes et

les tiennes. Ma sœur a aussi arrosé les siennes. Mes cou-
 sines ont reçu deux jolis chats: elles sont très-contentes.
 Tes frères ont acheté deux chiens qui sont très fidèles.
 Ils ont donné trois livres à mes sœurs. Charles a perdu
 ses livres et les miens.

36.

Notre livre, մեր գիրքը .
 votre plume, ձեր գրիչը .
 votre jardin, ձեր պարտէզը .
 notre maison, մեր տունը .
 les nôtres, մերինները .
 les vôtres, ձերինները .
 nos livres, մեր գրքերը .
 vos plumes, ձեր գրչերը .
 vos jardins, ձեր պարտէզները .
 nos maisons, մեր տները .
 les leurs, իրենցները .
 triste, ախուր :

Avez-vous vu nos frères et nos sœurs? J'ai vu vos
 cousins et vos cousines. Où sont nos livres et nos
 plumes? J'ai perdu vos livres et les nôtres. Mon frère a
 trouvé mes livres et les vôtres. Nous avons arrosé nos
 fleurs. Avez-vous aussi arrosé les vôtres? Nos sœurs
 sont parties cette semaine. Mon père et ma mère sont
 malades. Mes enfants sont très tristes. Mes cousins sont
 arrivés. Vos jardins sont plus grands que les nôtres.
 Notre ville est plus petite que la vôtre. Nos sœurs sont
 plus jeunes que les vôtres. Tes frères sont les amis de
 mes cousins. Je pense souvent à nos frères. J'ai acheté
 trois canifs pour les enfants de notre cousin. Où sont
 vos sœurs? Elles sont à Berlin. Et vos frères? Ils sont
 partis pour Bruxelles.

Տղաքս շատ հիւանդ են: - Բարեկամներս շատ տխուր են: - Տեսայ ծաղկըներդ: - Տեսա՞ր գրքերս: - Ձեր եղբարց նամակ մը գրեցի: - Բարեղ եղող հօրեղբօրս որդիէն նամակ մ'ընդունեցայ: - Պարտիզպանը ձեր ծաղկըները ու խմբներս ուռգեց: - Իմ գրչերս ու քուկիներդ աս խեղճ տղուն տուի: - Հայրս քու շներդ ու խմբներս ծախեց: - Քոյրս ժամացոյցները կորոյս:

Ce chien, այս շունը.   ces chiens, այս շները.
cet arbre, այդ ծառը.   ces arbres, այդ ծառերը.
cette table, այն սեղանը.   ces tables, այն սեղանները:
Un écu, սկուտ մը, sur, վրան, avec, հետը, (գործխականի հոլովանիչ):

Ces jardins et ces maisons sont à ma tante. Ces pommes et ces poires sont à mes sœurs. Ces arbres sont hauts. Ces enfants sont très-sages; ils ont une bonne mère. Où avez-vous acheté ces plumes? Nous avons trouvé ces livres sur cette table. Ma tante a donné deux écus à ces pauvres enfants. Ils sont arrivés avec ce jeune homme. Ces cerises sont pour vos frères. Avez-vous vu mes fils et mes filles? Ces deux hommes sont frères. Ces deux enfants sont sœurs. J'ai acheté ces tables et ces chaises pour ma fille. Ces petits arbres sont à notre voisin. Ces deux grandes maisons sont à notre oncle. J'ai trouvé ces fleurs dans votre jardin. Ces enfants sont tristes; la mère de ces enfants est très-malade. Vos fils sont plus sages que les miens, mais mes filles sont plus sages que les vôtres. J'ai reçu ces pommes de notre jardinier et ces poires de notre jardinière.

Այս գրչերս աղէկ են: - Այս ծառերս բարձր են: - Այս գրքերս բարեկամաց տուի: - Ուռգեցիր աս ծաղիկները: - Այս տղաս դրացւոյնէն աւելի խելօք է: - Այս գրքերս խմբներէս աւելի օգտակար են: - Այս խնձորները և այս տանձերն եղբօրս են: - Այս ծառերը գնեցինք: - Այս խեղճ կինը Եօթը տղայ ունի՝ իրեքը մանչ, չորսը աղջիկ: - Այս տղաքներէն այս կենաններն աւելիք:

Tout, toute, ամէն, բոլոր.
tout le monde, բոլոր աշխարհ, ամէն մարդ.
toute la ville, բոլոր քաղաքը.
tous, toutes, ամենքը.
tous les hommes, ամէն մարդիկ.
toutes les femmes, ամէն կանայք.
la terre, երկիրը.
la nuit, գիշերը.
Dieu, Աստուած.
pleuré, լացած.
la prairie, մարդագետինը.
créé, ստեղծած, ստեղծուած.
envoyé, խրկած, խրկուած:

Tout իբրև ածական էրբէք վրան չառներ իր գոյականին յօդը. իբրև գոյական կրնայ յօդով ալ գործածուիլ: - Դիտէ աս բառիս յօդնակին զարտուղի կազմութիւնը:

J'aime tous les hommes. Tous mes amis sont partis pour la campagne. Tous ces jardins et toutes ces prairies sont à ma tante. Cette femme a perdu tous ses enfants. J'ai perdu tous mes livres et toutes mes plumes. Notre jardinier a perdu sa bonne mère; il a pleuré toute la nuit. Dieu a créé toute la terre. Avez-vous arrosé tous ces petits arbres et toutes ces fleurs? Le jardinier a arrosé tout le jardin. Tous ces thèmes sont faciles. Mon cousin

a prêté tous ses livres à Henri. Louise a perdu toutes ses plumes. Avez-vous écrit toutes ces lettres ? Ma tante a envoyé trois écus à cette pauvre femme. Elle a donné toutes ces pommes et toutes ces poires à ces enfants. Nous avons acheté toutes ces cerises.

41.

Հայրս բոլոր իւր շները ծախեց : - Մեր ամէն պարտեղները ծախեցինք : - Բոլոր բարեկամներս կորուսի : - Բոլոր այս գրքերս մեր գրացւոյն են : - Բոլոր այս աղաքը կը սիրեմ : - Ամէն օր Լուին և Շարլը կը մասձեմ : - Ո՛ւր գնեցիք այս զմեզինս : - Բոլոր տունը տեսայ : - Ամէն նամակներդ հասան : - Շարլ իւր բոլոր բարեկամներովը գնաց : - Այս ամէն ինձորները մեր գրացւոյն պարտիզին մէջ գտանք :

42.

La mère, մայրը . l'enfant, տղան .
de la mère, մօրը , մօրմէն . de l'enfant, աղուն , աղէն .
à la mère, մօրը . à l'enfant, տղուն .
l'argent, արծաթը . le roi, Թագաւորը .
la reine, Թագուհին .

La mère de la reine est bonne. Mon père a reçu un cadeau de la reine. J'ai prêté mon canif à l'ami de ton frère. Nous avons reçu un petit chien de la mère de cet enfant. Votre oncle a écrit une lettre à la sœur de notre voisin. Le roi a envoyé un cheval à la reine. J'ai reçu toutes ces fleurs de la jardinière. Les enfants de la jardinière sont malades. Je pense à l'amie de notre sœur. Henri a donné son argent à l'enfant de cette pauvre femme. Le chien est utile à l'homme. Ce jardin est à l'oncle de mon ami. Ces prairies sont à la tante de ce jeune homme. Nous avons vendu notre cheval à l'ami de notre voisin.

43.

Դիտող . - De և à հողովանիչ նախդերները, le և les յօդերուն հետ միանալով du, au, des, aux կ'ըլլան, ուստի de le père ըսելու տեղ, du père, à le pèreի տեղ՝ au père, de les frèresի տեղ՝ des frères, à les frèresի տեղ՝ aux frères կ'ըսուի :

Le roi, արքայն . le bonheur, երջանկութիւնը .
dn roi, արքային , արքայէն . le malheur, Թշուառութիւնը .
au roi, արքային . court, courte, կարճ .
le peuple, Ժողովուրդը . la vie, կեանք .
la partie, մասը, բաժինը .

Le roi est le père du peuple. Un bon roi aime son peuple, Le frère du roi est arrivé. Avez-vous vu le jardin du roi ? La vie de l'homme est courte. Dieu a donné la vie à l'homme. Le jour est une partie de la semaine. La semaine est une partie du mois. La terre est une partie du monde. Le chien est l'ami de l'homme. Ton père est l'ami du mien. Les enfants du jardinière sont très-sages. J'ai donné un petit chien au fils de la jardinière. As-tu reçu ce canif du jardinière ? Ce cheval est au voisin de mon oncle. Ces fleurs sont au jardinière du roi. Mon cousin a vendu sa maison au frère de notre voisin. Ma sœur a donné tout son argent à l'enfant de cette femme. Mon cousin pense toujours au cheval qu'il a reçu de la mère du roi. Les bons rois sont le bonheur du peuple. Je pense toujours au malheur de mon ami

44.

Les arbres, ծառերը .
des arbres, ծառերուն , ըէն .
aux arbres, ծառերուն :

Dieu a donné la vie aux hommes. Les bons rois sont le bonheur des peuples. Les chiens sont amis des hommes. Ces arbres sont aux fils du jardinier. J'ai donné mes livres aux filles de cette pauvre femme. Le cheval est utile aux hommes. Les enfants des pauvres sont souvent plus contents, que les enfants des riches. Nous avons reçu toutes ces fleurs des fils du jardinier. Ma sœur a reçu ces lettres des amies de Louise. Nous avons écrit aux amis de notre cousin. Je pense toujours aux sœurs de la reine. Ma mère a donné huit écus aux pauvres. La reine a envoyé vingt écus aux enfants de la jardinière.

45.

Արքային եղբայրը հիւանդ է: — Թագուհւոյն քոյրը շատ պղտիկ է: — Ծաղիկներ պարտիզպանին տղուն տուի: — Արքայն Թագուհւոյն ձի մը խրկեց: — Նամակ մը դրեցէք մեր դրացւոյն եղբօրը: — Միշտ ձեր եղբօրը բարեկամին կը մտածէմ: — Աս տունս ձեր բարեկամին քեռւոյն է: — Ձեր դրացուհւոյն տղաքը կը սիրեմ: — Ձեր քուրերն աղքատին սկուտ մը տուին: — Աղքատաց տղաքը ընդհանրապէս շատ դո՛հ են: — Ստակնիս աս աղքատ մարդուն տղոց տուինք:

ՀՈՂՈՎԱՅԻՆ ՊԱՐԿԵՐ

կգ. ար.

Ուղ. և հայց. Le jardin, պարտէզը.
Սեռ. և բաց. du jardin.
Տրակ. au jardin.

յոգ. ար.

Ուղ. և հայց. Les jardins, պարտէզները.
Սեռ. և բաց. des jardins.
Տրակ. aux jardins.

կգ. իգ.

Ուղ. և հայց. La maison, տունը.
Սեռ. և բաց. de la maison.
Տրակ. à la maison.

յոգ. իգ.

Ուղ. և հայց. Les maisons, տները.
Սեռ. և բաց. des maisons.
Տրակ. aux maisons.

Ձայնաւորով կամ անձայն եով սկսեալ ար. և իգ. հոլովումն:

կգ.

Ուղ. և հայց. L'école, դպրոցը.
Սեռ. և բաց. de l'école.
Տրակ. à l'école.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Les écoles, դպրոցները.
Սեռ. և բաց. des écoles.
Տրակ. aux écoles.

Մն թուականէն ետքն եկող անուան մը հոլովումն:

կգ.

Ուղ. և հայց. Un arbre, ծառ մը.
Սեռ. և բաց. d'un arbre.
Տրակ. à un arbre.

յոգ.

Ուղ. և հայց. des arbres, ծառեր.
Սեռ. և բաց. d'arbres.
Տրակ. à des arbres.

Ածականէ մը ետքը եկող անուան հոլովումն:

ևգ.

Ուղ. և հայց. Le bon élève, բարի աշակերտ.
Սեռ. և բաց. du bon élève.
Տրակ. au bon élève.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Les bons élèves.
Սեռ. և բաց. des bons élèves.
Տրակ. aux bons élèves.

Ստացական կամ ցուցական անունով անուն մը
հղովումն:

ևգ.

Ուղ. և հայց. Mon frère, եղբայրս.
Սեռ. և բաց. de mon frère.
Տրակ. à mon frère.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Ces frères, այս եղբայրս.
Սեռ. և բաց. de ces frères.
Տրակ. à ces frères.

Յատուկ անուննց հղովումն:

Haïg.
de Haïg.
à Haïg.

46.

Peu, քիչ.
beaucoup, շատ.
plus, աւելի.
assez, բաւական.

de ով խնդիր կ'առնեն:

Peu d'argent, քիչ արծաթ.
beaucoup de viande, շատ միս.
plus de pommes, աւելի խնձոր.
assez de pain, բաւական հաց.

L'eau, ջուրը. bu, խմած, խմուած.
la limonade, լիմոնաջուրը. donnez, տուէք.
mangé, կերուած, կերած. moi, ես, ինձ:

Le roi a beaucoup d'argent. Mon ami a plus d'argent que moi. Avez-vous beaucoup de pain? Donnez-moi un peu de pain. J'ai assez de pain. As-tu assez de viande? Nous avons peu de pommes. Notre roi a beaucoup de soldats. Nous avons mangé peu de cerises. Mes sœurs ont acheté beaucoup de poires. Donnez cet argent à cette pauvre femme. Donnez un peu de pain à ce pauvre. Cet homme a beaucoup de fleurs dans son jardin. Mon frère a plus de livres que le tien, mais le tien a plus de plumes que le mien. Le roi est un bon père, il a donné beaucoup d'argent aux pauvres. Cet homme a peu d'amis, mais il a beaucoup de chiens et de chats. Cette mère a beaucoup d'enfants. Henri a vu plus de villes que nous.

47.

Tant, autant, այնչափ.
trop, չափազանց.
combien, որչափ.
moins, նուազ.
marché, քալած.

de ով խնդիր կ'առնեն:

le fromage, պանիր. la moutarde, մանանուխ.
le sel, աղ. fatigué, յոգնած.
le poivre, պղպեղ. l'orgeat, կաթնեակը.

Mon père a autant de livres que vous. Vous avez moins de plumes que moi. Cet enfant a trop de pain. Don-

nez-moi un peu de fromage. Avez-vous assez de sel et de poivre? J'ai donné un peu de moutarde à Henri. Il a bu trop de limonade. Combien d'enfants avez-vous? J'ai six enfants: quatre fils et deux filles. Notre voisin a moins d'enfants que vous; il a deux fils et une fille. Il y a beaucoup d'arbres dans son jardin. Les hommes qui sont contents, sont riches. Peu d'hommes sont contents. Le pauvre a peu d'amis. As-tu autant d'argent que nous? J'ai moins d'argent que vous, mais j'ai plus de livres que vous. Donne au fils de la jardinière le canif que vous avez reçu de moi; il a perdu le sien. Mon frère a tant marché qu'il est très-fatigué.

48.

Le morceau, կորը, պատառը.

le mouchoir, թաշկինակը.

une douzaine, երկվեցեակ մը.

une corbeille, զամբիւղ մը, կողով մը.

le verre, բաժակը.

la toile, կտավը.

la bouteille, շիշը.

le gant, ձեռնոցը.

la livre, լիպրե.

le bas, գուլպան.

le quintal, կենդինարը.

le soulier, կոշիկը.

une aune, կանգուն մը.

la botte, մուճակը.

une paire, զյոյք մը.

la chemise, շապիկը.

demi, կէս.

la cravate, վզնոցը.

le crayon, մատիտը.

l'encre, մեղանը.

le thé, չայը.

la tasse, բաժակը, գաւաթը.

Ma mère a envoyé à ma cousine trois paires de gants, six paires de bas, deux douzaines de chemises et une corbeille de cerises. Dans ce coffre il y a dix aunes de toile, quatre mouchoirs et une demi-douzaine de cravates. J'ai reçu de mon père un livre, une montre, un canif, six plumes, trois crayons et deux écus. Mon père a acheté deux paires de souliers et une paire de bottes.

Nous avons envoyé à l'ami de notre oncle vingt livres de sucre, un demi quintal de café et douze bouteilles d'orgeat. Donnez-moi un morceau de viande, et un peu de moutarde. Ma tante a acheté une grande table et une demi-douzaine de chaises. J'ai bu un verre d'eau et j'ai mangé un morceau de fromage. Cette tasse de thé est pour mon cousin, et ce morceau de sucre est pour ma sœur. Nous avons donné au fils de notre voisine six plumes, deux crayons et un peu d'encre; il a écrit une lettre à son oncle qui est à Francfort.

49.

Մեր պարտիզպանը շատ հաւեր ունի: — Հայրս ձեր պարտիզպանէն աւելի ունի: — Այս մարդս շատ գրամ ունի: — Շատ հարուստ է: — Այս մարդէս նուազ ստակ ունիք: — Մենք ձեզի չափ գրեք ունինք: — Քանի՞ գիրք ունիս: — Քիչ գիրք ունիմ, բայց շատ բարեկամ ունիմ: — Ինձի գաւաթ մը ջուր տուէք: — Քիչ մը միս տու՛քք պարտիզպանին որ դուրս: — Քոյրս լիպրէ մը կեռաս և լիպրէ մը խնձոր առաւ: — Այս զյոյք մը կօշիկն ինձ համար է, և այս երկվեցեակ շապիկը Պետրոսին համար:

50.

Դիտող. — Eau, eu վերջաւորեալ բառերուն յոգնակին կը կազմուի ծայրը X աւելցնելով:

Le cadeau, պարգևը.

les cadeaux, պարգևները.

l'oiseau, թռչունը.

les oiseaux, թռչունները.

le jeu, խաղը.

les jeux, խաղերը.

le couteau, դանակը.

le feu, կրակը.

le château, դղեակը.

le moineau, քնձղուկը.

le vaisseau, նաւը.

le troupeau, հօտը:

Ma sœur aime les oiseaux; elle a beaucoup d'oiseaux. Le feu et l'eau sont utiles à l'homme. Cet homme

est très-riche; il a deux châteaux, beaucoup de jardins et de prairies. Vos frères sont plus grands que les miens. Avez-vous vu les deux moineaux de mon frère? Mon cousin a vendu tous ses oiseaux. Cette petite fille aime les jeux. Ces troupeaux sont à notre voisin. Nous avons vu deux grands vaisseaux. J'ai acheté une douzaine de verres et une demi-douzaine de couteaux. Ses moineaux sont encore jeunes. Ces cadeaux sont pour Joséphine.

51.

Գիտող. — Ալ աւարտած անուանց յոգնակին կը կաղ-
մուտի ալ վերջաւորութիւնը aux փոխելով:

Le cheval, ձին.	les chevaux, ձիերը.
l'animal, կենդանին, անասունը.	les animaux, կենդանի- ները.
le mal, չարը.	les maux, չարիքը.
le métal, մետաղը.	le général, զորավարը.
	le lion, առիւծը.
	le travail, աշխատութիւնը.
	les travaux, աշխատութիւնքը:

Dieu a créé tous les hommes et tous les animaux qui sont dans le monde. Les travaux de cet homme sont agréables. Les chevaux sont très-utiles; ils sont plus utiles que les chiens. Nous avons vendu nos chevaux. Notre voisin a plus de chevaux que de chiens. Ces animaux sont très-jolis. Le lion est le roi des animaux. Nous avons acheté deux quintaux de café. Votre roi a beaucoup de généraux. Ce peuple a un bon roi. Le roi de ce peuple a beaucoup de soldats, mais il a peu de vaisseaux. Les animaux ont beaucoup de maux. Les fils de notre voisin ont acheté les oiseaux du jardinier. Nous avons vu les chevaux de la reine et les travaux des soldats. Mon fils aime les chevaux. Je pense toujours au frère et à la sœur de mon ami. L'argent est un métal. Les métaux sont très utiles aux hommes.

52.

Թագաւորին սալատները աւտայ: — Գրքէնիս կորու-
սինք: — Այս դանակները մօրս համար են: — Եղբայրդ իւր
գրացիները կը սիրէ: — Ինձ տուէք այդ ճճճղուկները: —
Այս հօտերը մեր գրացւոյն են: — Արքան իւր բոլոր նաւերը
կորուս: — Շօքէւորդիս այս զօրավարին աղէն երկու ձի ա-
ռաւ: — Հանրի գործը կը սիրէ: — Այս գործերը շատ օգտա-
կար են: — Այս խեղճ անասունը հիւանդ է: — Այս սղտի
կենդանիները շատ հաւատարիմ են:

53.

Գիտող. — Երբոր անուն մ'անորոշ ըլլայ՝ ուղղական
ու հայցականը du յօդը կ'առնուն: — Անուան մ'անորոշ
ըլլալը հայերէնի մէջ կը հասկըցուի ծայրը դիմորոշ յօդ
չունենալէն:

Le pain, հացը.	du pain, հաց.
la viande, միսը.	de la viande, միս.
l'encre, մեզանը.	de l'encre, մեզան.
les pommes, խնձորները.	des pommes, խնձորներ.
le cordonnier, կօշկակարը.	le marchand, վաճառականը.
le libraire, գրավաճառը.	fait, կ'ընէ.
on trouve, կը գտնուի.	vend, կը ծախէ.
chez, քովը, տունը.	s'il vous plaît, եթէ կը հա- ճիք, կ'աղաչեմ:

54.

J'ai mangé du pain et de la viande. Nous avons acheté des pommes et des poires. Mon frère a bu de l'eau, et vous avez bu de l'orgeat et de l'eau. Ce marchand vend du sucre, du café et des citrons. Le cordonnier fait des souliers et des bottes. Le menuisier fait des tables

et des chaises. Chez le libraire on trouve des livres, des plumes, du papier, de l'encre, des canifs et des crayons. Cet homme vend des chevaux et des chiens. Dans ce coffre il y a des gants, des bas, des mouchoirs, des cravates et de la toile. Donnez-moi s'il vous plaît, du sel et du poivre. Avez-vous de la moutarde? Nous avons acheté des tasses, des verres, des bouteilles et des couteaux.

55.

La toile, <i>կերպասը, կտաւը.</i>	le menuisier, <i>ատաղձագործը.</i>
le rôti, <i>խորված միսը.</i>	la salade, <i>աղցանը.</i>
le fruit, <i>պտուղը.</i>	le vinaigre, <i>քացախը.</i>
le lait, <i>կաթը.</i>	l'huile, <i>իւղը.</i>
le chocolat, <i>չոքոլաթը.</i>	la farine, <i>ալիւրը.</i>
la soupe, <i>սպուրը.</i>	les légumes, <i>բանջարեղէնք.</i>
voici, <i>ահա, (հոս, այս).</i>	voilà, <i>ահա, (հոս, այդ).</i>
le coffre, <i>արկղ.</i>	le tigre, <i>վագրը.</i>

Voici du pain et de l'eau, du café et du chocolat, du sucre et du lait. Nous avons mangé de la soupe, de la viande, des légumes et du fruit. Donnez-moi s'il vous plaît du vinaigre et de l'huile. Voilà une bouteille de vinaigre et voilà aussi du poivre et de la moutarde. J'aime le poivre et le sel. Dans cette corbeille il y a des fleurs et des fruits. Nous avons des jardins et des prairies. Mon frère a des livres et des amis. Notre cordonnier a des enfants très-sages. Mes sœurs ont mangé du fromage, du rôti et de la salade. Le jardinier a donné des cerises à Henriette. Ma mère a acheté de la farine et du lait chez le libraire. J'ai acheté ce papier et cette encre chez le libraire. Il y a dans cette ville des marchands qui sont très-riches. Mon huile est bonne, mais la vôtre est mauvaise. Mon écritoire est très-grande.

56.

Կօշկակարը քրոջս համար զոյգ մը կօշիկ և ինծի համար երկու զոյգ մուճակ ըրաւ: — Պարտիզպաննիս ծաղիկ ու հաւ կը ծախէ: — Սյս քաղաքս քիչ տուն ունի: — Թաղաւորը զորովարներ՝ զօրք՝ նաւեր ու գրամ ունի: — Եղբայրնիդ շատ թուչուն ունի: — Քիչ մը հաց ու շեր մը գինի սուէք կիյովնի: — Սյս պարտիզպանէս կողով մը կեռաս դնեցի: — Ահա ստուղ՝ իւղ ու քացախ: — Դրամ կորուսիք: — Հօրեղբօրս ատաղձագործէն զոյգ մը աթոռ գնեցինք: — Սյս վաճառականիս քով գանակ ու զմերին կը գրաւուի:

57.

ԲԱՂԻՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՐՈՒԿԱՆ

Plus grand, <i>աւելի մեծ.</i>	L'Amérique, <i>Ամերիկան.</i>
le plus grand, <i>ամենէն մեծը.</i>	l'Europe, <i>Եւրոպան.</i>
plus riche, <i>աւելի հարուստ.</i>	la montagne, <i>լեռը.</i>
le plus riche, <i>ամենէն հարուստը.</i>	le fer, <i>երկաթը.</i>
moindre, <i>նուազ.</i>	fort, <i>ուժով.</i>
le moindre, <i>ամենէն նուազը.</i>	appliqué, <i>աշխատասէր.</i>
meilleur, <i>լաւագոյն.</i>	aimable, <i>սիրելի.</i>
le meilleur, <i>ամենէն լաւը.</i>	c'est, <i>այս է.</i>
pire, pis, <i>յուրեղոյն.</i>	ce sont, <i>ասոնք են.</i>
le pire, <i>ամենէն յուրիւն.</i>	mieux, <i>լաւագոյն.</i>

Cet oiseau est petit, il est plus petit que le mien; c'est le plus petit de tous les oiseaux. Le lion est fort; il est plus fort que le tigre, c'est le plus fort de tous les animaux. Voilà une grande maison; elle est plus grande que la nôtre; c'est la plus grande de la ville. Cette jeune fille est très-aimable; elle est plus aimable que sa sœur. Ce menuisier est un honnête homme; il a un fils qui est un peu plus jeune que Henri. Charles est plus appliqué

que son frère, il est le plus appliqué de tous mes enfants. Louise est plus sage que Marie; elle est la plus sage de toutes. François a autant d'amis que vous; mais les vôtres sont moins riches que les siens. Notre voisin est l'homme le plus aimable du monde. Le fer est le plus utile des métaux. L'Europe est la plus petite partie du monde, et l'Amérique la plus grande. Le Mont Blanc est la plus haute montagne de l'Europe. Les chiens sont les plus fidèles de tous les animaux. Le marchand qui a acheté cette grande maison est un des plus riches de la ville. Ces thèmes sont difficiles, ce sont des thèmes très-utiles. Ce couteau est bon; le mien est meilleur, mais celui de mon père est le meilleur.

58.

Երրորդան Ամերիկայէն պղտիկ է: — Երկաթն արծաթէն օգտակար է: — Հանրի Շարլէն աւելի մեծ է, բայց Կլիօմ ամենէն մեծն է: — Ֆրանսուս իւր եղբարց կրտսէրացոյնն է: — Լուիզ քերցս ամենէն մատաղն է: — Այս մարդս հարուստ է, բայց այս կօշկարարս քաղքին աղքատագոյնն է: — Իմ աթոռս մեծ է, աթոռներուս ամենէն մեծն է: — Իմ սառլս քուկինէդ աւելի գեղեցիկ է: — Մեր աղայք ձերիններէն աւելի հանդարտ են. ամենէն հանդարտ են:

59.

Celui, celle, սա.	ceux, celles, անոնք.
celui-ci, celle-ci, այս.	ceux-ci, celles-ci, սասնք.
celui-là, celle-là, այդ.	ceux-là, celles-là, ագոնք.
cet homme-ci, այս մարդը.	cette femme-ci, այս կինս.
ces hommes-là, այդ մարդիկը.	ces femmes-là, այդ կանայք.

Le chien du jardinier est plus fidèle que celui de notre voisin. Ma fille est plus appliquée que celle du libraire. Vos gants sont plus jolis que ceux de ma mère. Nous avons perdu nos livres et ceux de notre cousin.

Voilà tes boîtes et celles de ton frère. Où sont mes lettres et celles de ma cousine? Je pense à mes amis et à ceux de mon cousin. C'est ma cravate et celle de mon ami. Ce sont mes bas et ceux de mon frère. Cet homme-ci est plus fort que celui-là. Cette table-ci est plus haute que celle-là. Je parle de ce jardin-ci et de celui-là, de cette maison-ci et de celle-là. Je pense à cet enfant-ci et à celui-là. Ces habits-ci sont plus jolis que ceux-là. Ces enfants-là sont plus appliqués que ceux-ci. Ces pommes-là sont meilleures que celles-ci. Ce cheval-ci est plus petit que celui-là, mais celui-ci est plus fort. Celui-ci est riche, celui-là est pauvre.

60.

Կորուսի իմ գրիչս և եղբորս: — Ժամացոյցդ գտայ: — Իմ կօշիկներս եղբորս կօշիկներէն աւելի փոքր են, բայց քուկիններդ ամենէն փոքր են: — Մայրս մեր պարտիզպանին տղաքը կը սիրէ: — Արինք ձեր քրոջը նամակներն և ձերինները: — Այս թուղանը մեր պարտիզին մէջ տեսածնէս աւելի գեղեցիկ է: — Այս գիրքս ասկէ աւելի օգտակար է: — Աս տունը ասկէ աւելի բարձր է: — Այս աղջիկը միւսէն աւելի սիրելի է: — Այս վաճառականս ատոնցմէ աւելի հարուստ է: — Իմ գիրքս քուկինէդ լաւ է, բայց հօրեղբորդդոյնս ամենէն լաւն է:

61.

Leur cheval, իրենց ձին, leurs enfants, իրենց սղաքը:

Ma sœur a perdu ses plumes et son crayon. Ta cousine a trouvé ses bas et ses gants. Nos frères ont vendu leur jardin et leur maison. Nos frères ont vendu leur cheval et leur chien. Les fils de mon voisin ont perdu leurs livres et leurs plumes. Ma tante est dans son jardin. Mes amis sont dans leur jardin. La jardinière a reçu des lettres de son fils. Mes cousins ont reçu des cadeaux

de leur père. Notre voisin a envoyé cinq écus à sa fille. Ces enfants ont fait un joli cadeau à leur oncle, ils ont écrit une lettre à leur tante qui est à Paris. Ma fille pense toujours à ses amies qui sont à Berlin. Les soldats ont perdu leurs généraux. Henri et Jean ont perdu leur mère; ils sont très-tristes.

62.

Քոյրս իւր սղաքը կորուս : - Մօրքոյրս Քրիստոնիա գըւ- նուող քեռւոյն նամակ մը գրեց : - Բարեկամքս ալ եղ- բայրնին կորուսին : - Մեր դրացուհին մօրը հետ մեկնեցաւ : - Հօրեղբօրորդէքս իրենց հօրը հետ հասան : - Այս սղաք իրենց գրքերը կորուսին : - Շարլ և Կլյօմ շնորհին ծախե- ցին :

63.

Դիտող. - Գասական Թուակահը կը կաղմուէին Թուա- կան ածականաց ծայրը ième աւելցընելով՝ բաց 'ի առաջին և երկրորդ Թուէն :

Le premier, առաջին.	Chrétien, Քրիստոնեայ.
le second, երկրորդ.	musulman, մաճիկ.
le troisième, երրորդ.	méchant, չար, ստահակ.
le dernier, վերջինը.	modeste, համեստ.

Ce jeune homme est très-appliqué, il est le premier de la classe; Charles est le second; le modeste Henri est le troisième; Jean est le quatrième; le bon Guillaume est le cinquième; Chrétien est le sixième, le petit Godefroi est le huitième; François est le neuvième; Ernest est le dixième; le méchant Edouard est le onzième; Gustave est le douzième; Adolphe est le treizième; Georges est le quinzisième; Louis est le dernier. Deux est la cinquième partie du dix. Cinq est la quatrième partie de vingt. Un jour est la septième partie d'une semaine.

64.

Լուիզ դասուն առաջինն է : - Մանի երկրորդն է : - Բարի Թողէֆին երրորդն է : - Հանրի չորրորդն է : - Հա- մեսա Թրանսուան իններորդն է : - Էմիլի հնգետասանե- րորդն է : - Ստահակ Քարոլինը յետինն է : - Շարաթն աւ- սուն մէկ քառորդն է . և մէկ ամիսը տարուան երկուսասան- երորդ մասն է :

65.

Qui, որ.	le médecin, բժիշկը.
de qui, որուն, որմէ.	le domestique, ծառան.
à qui, որու.	la servante, աղախինը.
que, զոր.	ici, հոս.
pour qui, որու համար.	là, հոն :

Դիտող. - Յարաբերական դերանունը ինքնին ոչ սեռ, ոչ Թիւ և ոչ դէմք ունենալով, իր յարաբերելոյն սեռը՝ Թիւն ու դէմքը կ'առնէ :

Դիտող. - Այս դերանունան միայն ուղղականն ու հայ- ցականը անձանց և իրաց համար առ հասարակ կրնայ գոր- ծածուել. նախդրիւ հօլովիւերը անձանց միայն սեփական էն :

Qui est là? C'est le médecin; c'est la servante; c'est moi. Qui est cet homme-là? C'est le domestique; c'est le fils du jardinier. Qui sont ces enfants-là? Ce sont les enfants du médecin; ce sont les filles de la servante. De qui avez-vous reçu ces cadeaux? du fils de notre voisine. A qui est ce cadeau? C'est celui de mon frère. A qui est cette montre? C'est à ma sœur. A qui sont ces gants? Ce sont à ma cousine. A qui sont ces bottes? Ce sont celles de mon cousin. Voici ton livre; celui-là est le mien. Voilà ta cravate; celle-ci est la mienne. Voilà tes chemises; celles-ci sont les miennes. A qui avez-vous donné la corbeille? à la servante. A qui avez-vous écrit?

à l'oncle de mon ami. Où est votre frère? il est ici dans sa chambre. Chez qui avez-vous acheté ces crayons? Chez le libraire. Pour qui sont ces oiseaux? Pour mon frère.

66.

Որ քիչայ հոր: - Կօչկահարն է: - Հանրին է: - Ո՛վ է ատ կինը: - Բժշկին աղախինն է: - Ո՛վ են ատ աղջկունք: - Վաճառականին աղջկունքն են: - Լուսինն ու Հանրիէզն են: - Որո՞ւ փոխ առելք զմէլիննիդ: - Իմն Շարլին փոխ առել: - Քոյրս իրենը սպասաւորին փոխ առաւ: - Ո՛ւմ է այս շուշը: - Մեր գրացւոյնն է: - Ո՛ւմ է այս ծաղիկը: - Քրօջս է: - Որո՞ւ են այս նամակները: - Մեր մօրքրօջն են: - Որո՞ւ համար են այս գրքերը: - Իմ երկու որդւոցս համար են Կիլոմին և Ժողէֆին համար:

67.

Monsieur, տէր.	messieurs, տէարք.
madame, տիկին.	mesdames, տիկնայք.
mademoiselle, օրիորդ.	mesdemoiselles, օրիորդք.
ce monsieur, այս տէրը.	ces messieurs, այս տէարք.
cette dame, այս տիկինը.	ces dames, այս տիկնայք.
cette demoiselle, այս օրիորդ.	ces demoiselles, այս օրիորդք.
bien, աղէկ.	la bonté, բարուձիւնը.
le bien, բարին.	dites, ըսէք:

Դիտող. - Bien, մահբայ է և բայի հետ կը գործածուի, bon ածական է: Vous dites bien, աղէկ կ'ըսէք: - Voilà un bon livre, ահա աղէկ գիրք մը:

Monsieur Mably est un honnête homme; il a une très-bonne femme, et ses enfants sont très-sages. Madame Mably est une femme très-modeste; elle aime ses enfants, et elle fait du bien aux pauvres. Mademoiselle Ninon est très-aimable, elle a beaucoup de bonté pour moi;

elle fait souvent des cadeaux à mes enfants. J'ai vu Messieurs Moll; ils sont arrivés cette semaine; mais ils sont très-tristes, ils ont perdu leur mère. Avez-vous aussi vu les demoiselles B. qui sont arrivées avec leur père? J'ai trouvé le père chez Monsieur Nollet, mais les demoiselles sont malades. Qui est ce monsieur-là? C'est un médecin; c'est celui que vous avez vu chez moi. Mais dites-moi, quelle est cette dame-là? C'est la cousine de Monsieur Mably; c'est la sœur de madame Ninon. A qui sont ces chevaux? Ce sont ceux de Messieurs Moll. A qui avez-vous écrit? J'ai écrit à monsieur S. qui est à Vienne, et à madame N. qui est à Bruxelles.

68.

Պարոն Մողը տեսնո՞ք: - Շատ հարուստ և շատ զօրաւոր է: - Այս շաքաթուս Քոլոնիա մեկնեցաւ: - Տեսնո՞ք Պ. Մողը քուրերը: - Արնք դեռ երիտասարդ են, բայց շատ սիրելի են: - Որո՞ւ է այս շուշը: - Իմն է. Հանրիէն առածս է:

69.

Je suis, եմ.	nous sommes, ենք.
tu es, ես.	vous êtes, էք.
il est, է.	ils sont, են.
le matin, առաւօտը.	la visite, այցելութիւնը.
la raison, իրաւունքը.	le tort, յանցանքը.
la famille, ընտանիքը.	parce que, վասն զի.
venu, եկած.	déjà, արդէն:
le château, գղեակը.	

Où est ton frère? Est-il ici? Il est malade, il est dans sa chambre. Je suis arrivé ce matin. Avec qui es-tu venu? Je suis venu avec madame R. qui est aussi malade. As-tu déjà fait une visite à monsieur Mably? J'ai déjà fait une visite à toute la famille. J'ai beaucoup

de livres et d'amis, je suis très-content. Celui qui est content est riche. Nous sommes riches, parce que nous sommes toujours contents. Vous avez raison et ma sœur a tort. Vous êtes encore jeune, mais vous êtes plus sage qu'elle. Ces demoiselles-là sont très-aimables; elles ont un oncle qui est très-riche; il a acheté ce grand château-là, tous ces jardins et toutes ces prairies.

70.

Գու իմ բարեկամն ես և ես բուհդ: — Ես աղքատ եմ և դու հարուստ ես: — Եղբայրս քու բարեկամ Պ. Մոլլիդ հետ այս առտու Պրիստելէն եկաւ: — Բոլորդ մեկնեցաւ: — Որո՞ւ հետ մեկնեցաւ: — Հօրքրոջը ու Օրիորդ Նին հետ: — Տեսաք Տիկին Պ.ն: — Աշխարհիս լաւագոյն կինն է: — Ծատ աղէկուծիւններ ըրած է հօրս: — Եղբօրս երկվեցեակ մը թաշկինակ և քրօջս զոյգ մը ձեռնոց սուսաւ: Մենք աղքատ ենք, բայց դո՛հ ենք: — Բիչ ստակ ունիք, բայց աշխատասէր էք: — Գոհ և աշխատասէր եղողները միշտ դրամ ու բարեկամ ունին:

71.

ԱՆԿԱՏԱՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

J'étais, էի. heureux, heureuse, երջանիկ.
tu étais, էիր. malheureux, malheureuse, թշուառ.
il était, էր. paresseux, ծրլ.
nous étions, էինք. autrefois, առեհով, ժամանակաւ.
vous étiez, էիք. à présent, հիմայ.
ils étaient, էին. ordinairement, ընդհանրապէս, սովորաբար:

Գիտող. — քով աւարտեալ ածականք իգական կ'ըլլան ծայրի քը սեի փոխելով:

Cette famille était toujours très-heureuse. Le père était un très-honnête homme, la mère était une femme

modeste et vertueuse. Leurs enfants étaient sages et appliqués. Mon cousin était autrefois riche; mais ses enfants étaient très-méchants et très-paresseux. Ceux qui sont paresseux, sont ordinairement pauvres; mais ceux qui sont appliqués, sont riches et contents. Tu étais toujours heureux, parce que tu étais sage et vertueux. L'homme vertueux est toujours heureux; mais celui qui est méchant est malheureux. Cette mère-là est heureuse, parce qu'elle aime ses enfants qui sont vertueux et appliqués; mais ces femmes-là étaient toujours tristes et malheureuses, parce qu'elles étaient méchantes et paresseuses. Nous étions autrefois riches, et vous étiez pauvres; mais à présent nous sommes pauvres et vous êtes riches. Nous étions toujours amis. Tu étais l'ami de mon frère, et moi j'étais l'ami de ton cousin. Mes frères étaient toujours dans votre jardin. et moi j'étais toujours dans celui de notre voisin.

72.

Ո՞ւր էիր այս առտու: — Ֆրանքֆորդէն եկած քեռւոյս հետ էի: — Եղբայրս և ես ձեր հօրն հետ էինք: — Զեր Մօրաքոյրը դեռ նոր մեկնած էր: — Ո՞ւր էիք հիմայ: — Ծատ փուկ աղջիկներ ունեցող Պ. Մասլին տունն էինք: — Այս աղջկունք միշտ պարկեշտ ու աշխատասէր են: — Պ. Մոլլ ժամանակաւ հարուստ էր, բայց հիմայ աղքատ է: — Մենք ժամանակաւ թշուառ էինք, բայց հիմայ երջանիկ ենք: — Գուք մեր պարտեղն էիք և իմ հայրս ձեր պարտեղն էր: — Ո՞ւր էր քոյրդ: — Մօրքրոջն քոյն էր: — Զեր մօրքոյրը թշուառ է, վասն զի ամեն աղաքը կորուստ:

73.

J'avais, ունէի. le commerce, վաճառակաւ.
tu avais, ունէիր. le nombre, թիւը:

il avait, <i>ունէր</i> .	l'un, <i>մէկը</i> .
nous avions, <i>ունէինք</i> .	l'autre, <i>միւրը</i> .
vous aviez, <i>ունէիք</i> .	connu, <i>ճանչցած, ճանչցուած</i> .
ils avaient, <i>ունէին</i> .	lorsque, <i>երբոր</i> :
les parents, <i>ծնողք</i> .	

Lorsque j'avais encore mes parents, j'étais très-heureux. Mon père était riche ; il avait beaucoup de maisons, de jardins et de prairies. Ma mère était d'une bonne famille ; nous avions un grand commerce. Deux de mes oncles étaient banquiers. J'ai bien connu vos parents. Vous aviez un grand nombre de domestiques et de servantes. Vos frères avaient des chevaux et des chiens, ils étaient toujours contents. Tu étais encore jeune, lorsque ton père avait tant de malheurs. Tes sœurs étaient amies des miennes ; elles avaient aussi beaucoup de bonté pour moi. Avez-vous connu mes oncles ? J'ai très-bien connu vos deux oncles ; l'un était un homme grand et fort et l'autre était très-petit. Celui-ci était le meilleur homme du monde ; il avait un fils que j'ai souvent vu chez monsieur Nollet ; c'était un homme très-aimable.

74.

Պ. Մորսն այցելութեան գացինք : - Ձեզմէ աւելի գիրքեր ունինք : - Մեր քեռին ատենով շատ մը թռչուններ ու շներ ունէր : - Ձեր հօրը ողջ եղած ատեն միշտ երջանիկ էինք : - Ս, յ երկու վաճառականք առաջ միշտ գոհ էին : - Անոնք մեծ վաճառականութիւն մը ունէին, և երկու եղբայր ունէին, մին 'ի վիէննա, միւրը 'ի Պեռլին : - Տեսա՞ք երկու եղբարքս : - Պեռլին եղողը տեսայ : - Քեռիս ճանչցա՞ք : - Շատ աղէկ :

75.

Eu, <i>ունեցած</i> .	le plaisir, <i>հաճոյքը</i> .
lu, <i>կարդացած</i> .	l'affaire, <i>գործը</i> .

pris, <i>առած, առնուած</i> .	cherché, <i>փնտրուած, փնտրած</i> .
mis, <i>դրած, դրուած</i> .	ensemble, <i>միատեղ</i> .
allé, <i>գացած</i> .	hier, <i>երէկ</i> .
étouffe, <i>կերպաս</i> .	aujourd'hui, <i>այսօր</i> :
le banquier, <i>սեղանաւորը</i> .	

Avez-vous eu mon crayon ? J'ai eu votre plume. Nous avons eu beaucoup de plaisir. Tu as eu aujourd'hui peu d'affaires. Mon frère a eu tort. Mes sœurs ont eu raison. J'ai trouvé ton frère ; nous sommes allés ensemble chez ton oncle qui était malade. Où as-tu mis ma chemise ? J'ai mis ta chemise sur une chaise. Qui a pris ma cravate ? Aujourd'hui tu as perdu tout. J'ai cherché aussi mes bottes et mes souliers. On a tout pris. Donnez-moi s'il vous plaît mes gants et mon mouchoir. Voici vos bas et votre montre. Avez-vous lu ce livre ? C'est un livre très-utile. J'ai lu ce livre avec beaucoup de plaisir. J'ai lu aussi le livre que Henri a prêté à ma sœur. Avez-vous des affaires aujourd'hui ? Nous avons ordinairement beaucoup d'affaires. J'ai envoyé ce matin mon frère chez le banquier. J'ai vu votre frère ; il est parti pour la campagne avec mon cousin. Oh ! le petit méchant !

76.

Ո՞ր դրիք թաշկինակները : - Թաշկինակներն ու գուլպանները սեղանին վրայ դրի : - Եղբայրներդ սեղանին վրայ դրին իրենց ձեռնոցները : - Գրիչս առիք : - Ս, հա հոս գրիչ մը : - Ստիկա մեր եղբօրն է : - Բայց իմն ո՞ւր է : - Ստիկա հօրեղբօրս է : - Ս, հա ձերն ալ հոս է : - Ո՞ւր էիք այս առաւօտ : - Կօշկակարին քօղն էինք : - Կերպաս ու թաշկինակ ծախող վաճառականին քօղն էինք :

77.

ԱՆՅԵԱՒ ԱՆԿՍՏԱՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

J'ai été, <i>եղայ, եղած էմ.</i>	nous avons été, <i>եղանք.</i>
tu as été, <i>եղար.</i>	vous avez été, <i>եղաք.</i>
il a été, <i>եղաւ.</i>	ils ont été, <i>եղան.</i>
	dit, <i>ըսած, ըսուած:</i>

Կիտող. — Avoir été *երբեմն դացած ալ կը նշանակէ*
J'ai été chez mon frère, *եղորս դացի:*

Qui a été là? Monsieur Sicard a été ici; Il a mis ce livre-ci sur la table. As-tu été chez le cordonnier? J'ai été hier chez le cordonnier: il a déjà fait vos bottes. Ces enfants ont été malades toute la semaine; ils ont mangé trop de fruits dans le jardin du roi. Vous avez été malheureux dans vos affaires, mais nos frères ont été très-heureux. Cette mère a toujours été vertueuse, mais ses enfants ont toujours été paresseux. Mon voisin a été l'homme le plus riche de la ville. Où avez-vous été ce matin? Nous avons été chez Charles, qui est toujours triste, parce que sa mère est partie pour Paris. Mes sœurs ont été très-contentes; elles ont eu beaucoup de plaisir. Madame Sicard est très-aimable; elle a été aujourd'hui chez mon oncle. Ce jeune homme a été à Vienne, et ses sœurs ont été à Berlin.

78.

Երեկ մեր դրացւոյն պարտեղն էինք: — Հոն շատ զբօսանք ունեցանք, ինձոր ու տանձ կերանք: — Ես երջանիկ եղաք: — Տեսաք պարտիղին ծառերն ու ծաղիկները: — Ձեր պարտիղին ամէն ծառերը տեսանք: — Մենք շատ գոհ էինք, բայց մեր հորեղբարք շատ դժբախտ էին: — Պարտիղսանին Ժողեֆինին նոր կողովի մէջ գրած պտուղները քոյրերս առին: — Մեր դրացին եկած ժամանակը քրոջս ըսաւ:

79.

Je ne suis pas, <i>չեմ.</i>	je n'ai pas, <i>չունիմ.</i>
tu n'es pas, <i>չես.</i>	tu n'as pas, <i>չունիս.</i>
il n'est pas, <i>չէ.</i>	il n'a pas, <i>չունի.</i>
nous ne sommes pas, <i>չենք.</i>	nous n'avons pas, <i>չունինք.</i>
vous n'êtes pas, <i>չեք.</i>	vous n'avez pas, <i>չունիք.</i>
ils ne sont pas, <i>չեն.</i>	ils n'ont pas, <i>չունին:</i>
vertueux, <i>առաքինի.</i>	

Je ne suis pas malade. Je n'ai pas tort. Tu n'es pas content. Tu n'a pas assez de bonté pour tes amis. Mon frère n'est pas heureux, il n'a pas d'amis. Ma sœur n'est pas appliquée, elle n'aime pas le travail. On n'est pas vertueux, lorsqu'on n'aime pas ses parents. Nous ne sommes pas tristes, nous n'avons pas perdu nos livres. Vous n'êtes pas appliqués, vous n'avez pas fait vos thèmes. Vos frères ne sont pas paresseux, ils ont beaucoup travaillé. Vos sœurs ne sont pas méchantes, elles n'ont pas pris mes plumes. Les hommes, qui sont méchants, ne sont pas heureux. Ceux qui n'ont pas fait leurs thèmes, sont paresseux. Je ne suis pas venu avec votre frère, je n'ai pas lu les livres que vous avez. Beaucoup de livres ne sont pas utiles.

80.

Հարուստ չեմ, բայց գոհ էմ: — Այս քրոջս չեմեցի: — Դասին առաջինը չես: — Այս քաղաքս ատրոժելի չէ: — Այս շունը հաւատարիմ չէ: — Մեր դրացին այս տունս գնեց: — Թշուառ չեք, ծնողիդ չկորուսիք: — Այս հրահանգներս դժուար չեն: — Թագաւորին զօրապետները գեւ չհասան: — Տեսաք մերքրոջն ընդունած նամակս: — Տեսայ մերքրոջ մէջ ընդունած նամակդ:

ՉԱՐՏՈՒՂԻ ԻԳԱԿԱՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱԵՄԱԿԱՆԸ

Cruel, cruelle, *անգութ*.
 mortel, mortelle, *մահացու*.
 immortel, immortelle, *անմահ*.
 la brebis, *դաննը*.
 l'hyène, *բորենին*.
 pas encore, *դեռ չէ*.

las, lasse, <i>յոգնած</i> .	ne ... pas	} <i>բացասական մասնիկը ոչ, չ, բնաւ.</i>
bas, basse, <i>ցած</i> .	ne ... point,	
gros, grosse, <i>խոշոր</i> .	ne ... plus,	
vif, vive, <i>աշխոյժ</i> .	ne ... guère,	
actif, active, <i>գործուն</i> .	ne ... jamais,	
neuf, neuve, <i>նոր</i> .	aussi, <i>նաև, ալ</i> .	
le corps, <i>մարմինը</i> .	non plus, <i>նաև ոչ</i> .	
l'âme, <i>հոգին</i> .	ce n'est pas, <i>չէ</i> .	
la chèvre, <i>այծը</i> .	ce ne sont pas, <i>չեն</i> .	
	il n'y a pas, <i>չկայ</i> .	

Դիտող. — *Aussi* հաստատական խօսքերու մէջ կը գործածուի, non plus բացասականներու մէջ. Il achète aussi, *ինքն ալ կը գնէ*: Il n'achète pas non plus, *ինքն ալ չգնէր*:

La brebis est un animal utile. La brebis n'est pas si vive que la chèvre. Les chèvres sont des animaux très-vifs. Le corps est mortel, mais l'âme est immortelle. L'hyène est cruelle; le tigre n'est pas si cruel que l'hyène. Ma cousine n'est pas active; elle fait peu de plaisir à ses parents. Cette pauvre femme est lasse. Ces animaux sont très-gros. Vous-avez là une grosse pomme. La maison du jardinier est très-basse. Toutes les maisons de cette ville son basses. Mon livre est neuf. Cette corbeille n'est pas neuve. Je n'ai point de domestiques: Jean est parti et Henri n'est pas encore arrivé. Guillaume n'est

plus chez moi. Mon père n'a plus de domestiques. Ce n'est pas bien fait. Ce ne sont pas vos gants, ce sont les miens. Ce n'est pas votre livre, c'est celui de mon frère. Il n'y a pas de fruits dans ce jardin. Je n'ai jamais vu le roi, et ma mère n'a pas encore vu la reine. Mon oncle n'est pas si riche que mon voisin; il n'a pas tant de chevaux et de chiens.

Կօչիկներս նոր են, բայց մուճակներս նոր չեն: — Այս տղան շատ աշխոյժ է: — Քոյրդ շատ աշխոյժ չէ: — Մեր ծառան ծոյլ մարդ մ'է, բայց աղախիննիս աշխատասէր է: — Քոյրս շատ յոգնած է: — Տղաքս՝ յոգնած էք: — Յոգնած չենք: — Այս գաղաններն անգութ են: — Սմէն մարդիկ մահացու են, բայց երեսն հոգիներն անմահ են: — Չէր երկրին աները մեր երկրիններէն ցած են:

Beau, bel, belle, *գեղեցիկ*.
 nouveau, nouvel, nouvelle, *նոր*.
 frais, fraîche, *թարմ, զով*.
 blanc, blanche, *աւրմակ, սպիտակ*.
 long, longue, *երկայն*.
 vieux, vieil, vieille, *ծեր, հին*.

doux, douce, *անուշ*.   la main, *ձեռքը*.
 faux, fausse, *կեղծ*.   la fourchette, *պատառաբաղը*.
 sec, sèche, *չոր*.   le cheveu, *մազը*.
 mou, mol, molle, *թոյլ*.   fou, fol, folle, *յիմար*:

Դիտող. — Bel, nouvel, fol, mol ձայնաւորով կամ ան ձայն հով սկսած արական բառերու հետ կը գործածուին. un fol espoir, *յիմարական յոյս մը*:

Voilà un bon couteau et une bonne fourchette. Mes couteaux sont aussi bons que les vôtres, mais vos four-

chettes sont meilleures que les miennes. Mon gant est sec; mais votre cravate n'est pas encore sèche. Mon mouchoir est blanc; cette toile n'est pas si blanche. Le jardin est long. Ma sœur a les cheveux très-longs. Vos mains ne sont pas si longues que les miennes. Donnez-moi, s'il vous plaît, du pain frais. Avez-vous de l'eau fraîche? Voilà un beau château. Ces châteaux sont très-beaux. Vous avez là une belle fleur. Cet homme est déjà vieux. Sa femme est vieille aussi. Ces poires sont plus douces que ces pommes. J'ai reçu un nouveau livre et une nouvelle plume. Le chat est faux; mais la brebis n'est pas fausse. J'ai un mol habit.

84.

Մայրն երկվեցեակ մը դանակ և պատառաքաղ գնեց: — Այս սրուակները սպիտակ են բայց միւսներն աւելի սպիտակ են: — Պ. Մասլին աղջիկը շատ գեղեցիկ է. իմ քոյրս անկէ գեղեցիկ է: — Այս լիմոնները շատ չոր են, բայց այս տանձերս աւելի չոր են: — Հանրին եղբօրս շատ անուշ խնձոր մը տուաւ: — Մեր ծառան է:

85.

ար. Իգ.	}	որ. Խնչ.	le flacon, սրուակը.
էշ.			la minute, վայրկեանը.
Quel, quelle,	}	որ. Խնչ.	la seconde, մանրերկրորդը.
յոգն.			midi, կէսօր.
quels, quelles,	}	որ. Խնչ.	minuit, կէս գիշեր.
le temps, ժամանակը.			quinze jours, տասնհինգ օր.
l'âge, հասակը, տարիքը.	}	որ. Խնչ.	trois mois, երեք ամիս.
l'heure, ժամը.			six mois, վեց ամիս.
le quart, քառորդը.	}	որ. Խնչ.	tard, ուշ.
			depuis, 'ի վեր:

Quel livre as-tu perdu? Quelle plume as-tu là? De quel jardin as-tu reçu ces pommes? A quelle pauvre femme

as-tu donné ton pain? A celle-ci. Chez quel marchand avez-vous acheté cette belle toile? Chez celui qui est arrivé hier. Dans quels livres avez-vous lu? Dans ceux-ci. Avec quelles dames êtes-vous venus? Avec celles-là. Quelle heure est-il? Il est six heures; il n'est pas encore sept heures; il est huit heures et demie. Il est tard; il n'est pas encore tard. A quelle heure êtes-vous arrivés? Nous sommes arrivés à neuf heures et un quart, à dix heures et trois quarts. Ma sœur est arrivée à midi, à midi et demi. Votre oncle est parti depuis trois mois, et votre tante depuis six mois. Quel âge a votre cousin? Il a seize ans, mais ma cousine n'a pas encore douze ans. Combien de temps avez-vous été à Brousse? J'ai été neuf mois à Brousse et quinze mois à Constantinople. Je suis arrivé il n'y a pas encore quinze jours. J'ai vu votre frère à Marseille; il est grand et gros.

86.

Ո՞ր դանակը գտաք: — Ո՞ր սեղանին վրայ դրեք զմեղինս: — Ո՞ր կօշիկաբար շինեց կօշիկներդ: — Ո՞ր գրածախէն առիք այս գիրքերը: — Ո՞ր աղուն դրեցիք: — Քանի է ժամը: — Պէտ մեկու կէս չէ: — Կ'աղաչեմ ըսէք ինձ ժամը քանի է: — Տասը քառորդ է անցը: — Ժամը քանիին մեկնեցաք: — Ժամը չորսին:

87.

Je n'étais pas, չէի. sorti, ելած.
je n'avais pas, չուէի. dormi, քնացած:

Պիտող. — Ներդործական բայերը Avoir օժանդակը կ'առնեն, կրաւորականը և անդրադարձք être, չէզոք բայերէն ունանք avoir և այլք être.

Vous étiez sorti ce matin, lorsque je suis arrivé. Vous n'êtes pas venu à huit heures; il était plus tard.

Mon frère n'était pas sorti; il n'avait pas encore fait ses thèmes. J'étais malade hier, je n'avais pas dormi toute la nuit. Mes sœurs n'étaient pas sorties avec moi; elles n'avaient pas encore fini leurs lettres. Lorsque j'étais à Smyrne, je n'avais pas tant d'amis qu'aujourd'hui; je n'étais pas si content. Vous n'étiez pas si actif, vous n'aviez pas tant d'affaires. Mon cousin et moi, nous n'étions jamais plus heureux qu'à présent. Quelle heure était-il lorsque votre père est parti? Il n'était pas encore douze heures. Mes cousines n'étaient pas encore sorties. J'ai envoyé la servante chez le cordonnier; je n'avais plus de souliers. Quel âge avait votre frère, lorsqu'il était à Cologne? Il avait dix ans, dix ans et demi. Nous n'étions pas ensemble: il était à Cologne, et moi, j'étais à Dusseldorf.

88.

Ձեզի եկած միջոցիս նամակ մը կը գրէիք: - Քոյրերս ձեզի գեռ նամակ չգրեցին: - Ես աշխատասէր էք: - Եղբորս հասած ատենը ժամը չորս էր: - Դեռ հինգ չկար: - Հայրս շատ հիւանդ է, այս գիշեր ամենեւին չքնացաւ: - Քնացած ատենս էղբայրս ելած էր: - Ժամանակաւ երջանիկ չէի, բայց հիմա շատ երջանիկ չեմ:

89.

Je n'ai pas été, *չեղայ*. personne... ne, *ոչ որ*.
je n'avais pas été, *եղած չէի*. rien... ne, *ոչ ինչ*:

Դիտող. - Երբոր խօսքի մը մէջ personne կամ rien գտնուել, *pas* չգործածուել:

J'ai été ce matin chez mon oncle, où j'ai trouvé Monsieur Moll que je n'avais pas vu depuis trois ans. Vous n'avez pas été hier dans le jardin de votre tante. Il y a longtemps que je n'ai pas été chez cette bonne femme.

Mes enfants n'ont pas été malades. Nous n'avons jamais été dans cette ville. Mon frère n'a jamais été plus content qu'aujourd'hui. Mon fils, tu n'as pas été appliqué, tu n'as pas fait tes thèmes. Mes enfants, vous n'avez pas été sages, vous avez mangé tous mes fruits. Nous n'avons pas été dans votre chambre. Personne n'a été ici; personne n'a pris vos pommes. Rien n'est plus beau; vous n'avez rien pris, vous n'avez vu personne, et mes pommes ne sont plus dans mon coffre. Notre voisin n'a pas tout perdu. Je n'ai pas bien vu votre maison. Depuis quand êtes-vous ici? Il n'y a pas encore longtemps que nous sommes ici; il y a une heure et demie.

90.

Աչ որ այս երկուսսարդէն աւելի թշուառ է: - Սնիկայ ամենեւին գոհ չէ, բարեկամ չունի, ոչ զոր կը սիրէ: - Մէնք երբէք Զմեռնիկա չգացինք: - Դուք բնաւ երջանիկ չեղաք: - Բան մը չըրի՛ վասն զի հիւանդ էի: - Ո՞ր ժամանակէն 'ի վեր հիւանդ էք: - Տասն և հինգ օրէ 'ի վեր: - Եղբարքդ շատ ծոյլ են: - Դուք ժամանակաւ ծոյլ էիք բայց հիմայ աշխատասէր էք:

91.

ՀԱՐՑ. ԲԱՅԱՍՏԿԱՆ

Ne suis-je pas? *չե՞մ մի*. n'ai-je pas? *չունի՞մ մի*.
n'étais-je pas? *չէի՞ մի*. n'avais-je pas? *չունեի՞ մի*.
n'ai-je pas été? *չեղայ՞ մի*. n'ai-je pas eu? *չունեցայ՞ մի*.
n'avais-je pas été? *եղած չէի՞ մի*. n'avais-je pas eu? *ունեցած չէի՞ մի*.

Ne suis-je pas très-heureux? N'ai-je pas beaucoup de plaisir? N'es-tu pas content? N'es-tu pas assez riche? N'est-il pas encore venu? N'a-il pas écrit? N'est-elle pas aimable? N'a-t-elle pas beaucoup de bonté pour moi? Ne sommes-nous pas appliqués? N'avons-nous pas fait beau-

coup de thèmes? N'êtes-vous pas les amis de mon cousin? N'avez-vous pas connu mon oncle? Voilà mes frères; ne sont-ils pas las? N'ont-ils pas trouvé leurs amis? Voilà aussi mes sœurs; ne sont-elles pas tristes? N'ont-elles pas perdu leurs livres? N'étais-je pas autrefois l'homme le plus heureux du monde? N'avait-il pas toujours les plus beaux chiens? N'étions-nous pas plus riches que nos voisins? N'étiez-vous jamais à Paris? N'avez-vous pas encore vu cette ville? N'ai-je pas été souvent chez mon oncle? N'a-t-il jamais été dans notre jardin? N'avez-vous pas été méchants? N'ont-ils pas été les premiers? N'ont-elles pas été les dernières? N'avions-nous pas toujours été les plus actifs?

92.

Երէկ ձեր եղբորը չգացիք: - Երէկ մեր մօրբորով քոյնէ կինք, այս օր մեր եղբոր դացինք: - Սա դրբերը միւսնէրէն աւելի օգտակար չէն: - Ձեր հայրն աշխարհիս ամենէն հարուստ մարդը չէ: - Ժամանակաւ շատ տներ ու պարտէզներ ունէինք, բայց հիմայ ամենն ալ ծախեցինք: - Շատ երջանիկ չէինք: - Ձեր քոյրերը մերկններէն հանդարտ չէին:

93.

Ա. Պ. Ա. Ն. Ն.

J'aurai,	պիտի ունենամ.	je serai,	պիտի ըլլամ.
tu auras,	» ունենաս.	tu seras,	» ըլլաս.
il aura,	» ունենայ.	il sera,	» ըլլայ.
nous aurons,	» ունենանք.	nous serons,	» ըլլանք.
vous aurez,	» ունենաք.	vous serez,	» ըլլաք.
ils auront,	» ունենան.	ils seront,	» ըլլան:

Seras-tu aujourd'hui dans notre jardin? Auras-tu des affaires? Nous aurons beau temps. Vous n'aurez pas la visite de ces messieurs. A quelle heure serez-vous

chez votre oncle? Quel âge a votre frère? Il aura dix ans dans peu de jours. Où seront demain vos sœurs? Elles ne seront pas encore à Bruxelles. Quand vous serez à N., vous aurez beaucoup de plaisir. Dans trois jours je serai chez mes parents. Ne serez-vous pas trop las? Nous serons contents, quand nous aurons reçu cet argent. Ma sœur sera contente, quand elle aura fait son thème. Dites au domestique que je serai dans ma chambre. Tu auras cet oiseau, quand tu seras appliqué. N'aurais-je pas aussi ce beau canif que mon père a acheté? Vous aurez un livre et vos sœurs auront une douzaine de mouchoirs. Quand vous aurez été à Paris, vous ne serez plus si modeste. Ma cousine ne sera plus si triste, quand elle aura ses parents. Ces enfants auront été très-sages, ils auront eu beaucoup de plaisir.

94.

Վաղը տանձ ու խնձոր ունենանք պիտի: - Միշտ աշխատասէր պիտի ըլլամ: - Դուն դրիչ, կաղամար ու թուզթ պիտի ունենաս: - Երբոր խելօք ըլլաս՝ քոյրս քեզի գուլպայ է ձեռնոց պիտի շինէ: - Մենք այս օր քացախ պիտի ունենանք: - Ձեր բարեկամաց այցելութիւն ընէք պիտի: - Ես այսօր միոյն այցելութիւն ըրի, միւսներուն վաղն ընեմ պիտի:

95.

ԹԻՒԱԿԱՆԻՆ ԳՈՐԾԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

J'aurai	պիտի ունենայի կամ կ'ունենայի.
tu aurais,	պիտի ունենայիր.
il aurait,	պիտի ունենար.
nous aurions,	պիտի ունենայինք.
vous auriez,	պիտի ունենայէք.
ils auraient,	պիտի ունենային.
si j'avais,	եթէ ունենայի.
si j'avais eu,	եթէ ունեցած ըլլայի:

Je serais, *պիտի ըլլայի կամ կ'ըլլայի-*
 tu serais, *պիտի ըլլայիր* •
 il serait, *պիտի ըլլար* •
 nous serions, *պիտի ըլլայինք* •
 vous seriez, *պիտի ըլլայիք* •
 ils seraient, *պիտի ըլլային* •
 si j'étais, *եթէ ըլլայի* •
 si j'avais été, *եթէ եղած ըլլայի* :

Դիտող. — *Տի Թէական շաղկապին քով երբէք Թէական գնէրու չէ բայը, այլ յաջորդ կամ նախընթաց նախագա սուրբեան մէջ գործածէրու է այս ժամանակը :*

Je serais plus heureux, si j'avais des livres et des amis. J'aurais plus de plaisir, si mes cousins étaient ici. Tu ne serais pas si riche, si tu n'avais pas fait tant d'affaires ? Charles n'aurait pas trouvé son père, s'il était arrivé un peu plus tard. Louise ne serait pas si triste, si elle avait ces belles fleurs-ci. Nous ne serions pas encore venus, si nous n'avions pas reçu une lettre de notre père. Beaucoup d'hommes seraient plus heureux, s'ils étaient plus actifs.

96.

Գոհ պիտի ըլլայիք եթէ այս տղան ունենայիք : - Շունս պիտի չծախէի, եթէ ուրիշ մը գնած չըլլայի : - Հանրի անուր պիտի չըլլար, եթէ հիւանդ չըլլար : - Եթէ այս չափ բարեկամ չունենայինք՝ նուազ հաճոյք պիտի ունենայինք : - Այս մարդս այնչափ երջանիկ պիտի չըլլար՝ եթէ տղաքը խելք չըլլային : - Մեր գրացին շատ հարուստ ըլլար պիտի՝ եթէ աշխատասէր ըլլար :

97.

Notre frère est-il malade ? — *մեր եղբայրը հիւանդ է .*
 Sa sœur n'est-elle pas venue ? — *իրեն քոյրը չէկա .*
 Ces enfants ont-ils été sages ? — *այս տղաքը խելք կեցան :*

Ce chien est-il fidèle ? Cet écu n'est-il pas faux ? Monsieur Sicard n'est-il pas encore arrivé ? Vos enfants sont-ils malades ? Cette chemise n'est-elle pas très-blanche ? Votre voisin a-t-il reçu des lettres de son fils ? La campagne n'est-elle pas plus agréable que la ville ? Henriette n'a-t-elle pas été plus appliquée que Joséphine ? Votre tante n'avait-elle pas autrefois un grand commerce ? Votre oncle n'est-il pas le plus riche libraire de la ville ? Ce marchand ne vend-il pas aussi de la toile ? Ces arbres-ci ne sont-ils pas plus hauts que ceux-là ? Ces maisons-là ne sont-elles pas plus belles que celles-ci ? Votre cousin n'aura-t-il pas des bottes neuves ? Ta cousine ne serait-elle pas très-triste, quand sa mère sera partie ? Ces bas seront-ils assez longs ? Depuis quand votre fils est-il à Smyrne ? Votre sœur a-t-elle bien dormi cette nuit ? Cette chambre ne sera-elle pas trop petite ? Ces chaises ne seront-elles pas un peu basses ? Ces messieurs ne seraient-ils pas très-riches, s'ils avaient toujours été aussi actifs qu'à présent ?

98.

Այս տղան հիւանդ է : - Այս հրահանգը դժուար է : - Արևը լուսնէն աւելի մեծ չէ : - Այս ծաղիկներն իմիններէս աւելի աղուր չէն : - Այս մարդագետնները մօրաբոջս գրացոյն չէն : - Գնաց հօրեղբորդինիդ : - Իե՛ս չգնաց : - Իրացինիդ տունը ծախեց : - Տունը չծախեց, բայց պարտեղն ու ձին մեր քեռուոյն ծախեց :

99.

Դիտող. — *Ֆրանսերենի մէջ չորս լծորդուծիւն կայ որ իրենց մերջաւորուծեամբը կը զանազանուեն. առաջինն է որ կը խոսէս parler.*

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑ

Je parle - հը խօսիմ:	parler - խօսիլ:
tu parles - հը խօսիս:	chercher - փնտաել:
il parle - հը խօսի:	penser - մտածել:
nous parlons - հը խօսինք:	aimer - սիրել:
vous parlez - հը խօսեք:	parlé - խօսած, խօսուած:
ils parlent - հը խօսին:	que? ինչ:

Que cherchez-vous? Je cherche ma plume, et mon frere cherche son crayon. Nous cherchons notre chien. Ces enfants cherchent leurs livres. Que pensez-vous de ma sœur? Je pense qu'elle est très-malade. Avez-vous pensé à mon canif? Tu ne penses pas que nous avons perdu tout notre argent. Nous pensons tous les jours à nos amis. Vous ne pensez jamais à vos affaires. Les riches ne pensent pas aux malheurs des pauvres. J'aime ton frere. Aimes-tu aussi mon cousin? Ma mère aime Charles et Henri; elle parle toujours d'eux. Dieu aime celui qui fait le bien. Nous aimons les enfants du médecin; nous parlons souvent du plaisir que nous avons eu dans leur jardin. Vous n'aimez pas les fleurs, vous ne parlez jamais de votre jardin. Les bons enfants aiment leurs parents. Ces mères sont heureuses; elles parlent avec plaisir de leurs enfants. Parlé-je bien?

Միշտ քրոջս հը մտածեմ: - Եթէ հայրդ ու մայրդ սիրես երջանիկ պիտի ըլլաս: - Հօրեղբորս աղջիկը զմէլինը հը բնուէ: - Մեր պարտիզպանը միշտ որդւոյն վրայօք հը խօսի: - Բարեկամս, շատ հը խօսիս: - Ծոյլ աղաքը չեմ սիրեր: - Այս տիկնայք քեզ հը խօսին: - Ձեր եղբայրը քեզ հը խօսի, շատ հը մտածէ, բայց ձեր քեռորդին միշտ շատ հը խօսի: - Ո՞րչափ ատեն բնակեցաք 'ի Բարիդ: - Երկու տարի բնակեցայ, բայց եղբայրս հինգ տարի բնակեցաւ:

ԱՆԿԱՍԱՐ

Je parlais - հը խօսէի:	nous parlions - հը խօսէինք:
tu parlais - հը խօսէիր:	vous parliez - հը խօսէիք:
il parlait - հը խօսէր:	ils parlaient - հը խօսէին:

Autrefois j'aimais le jeu; mais à présent j'aime les livres. Tu n'aimais pas les fleurs, tu parlais toujours de tes chiens et de tes chats. Ce peuple aimait toujours son roi. Ton cousin cherchait encore son livre, lorsque nous sommes partis. Nous parlions souvent à notre oncle, lorsque nous étions à N. Vous ne pensiez plus à moi, lorsque j'étais parti. Mes fils n'aiment pas les affaires; ils étaient toujours paresseux. Si vous ne parliez pas si souvent, vous seriez plus aimables. Notre voisin serait très-riche, s'il aimait plus le travail. Ces demoiselles seraient plus contentes, si elles ne cherchaient pas le bonheur dans les plaisirs du monde. Si je n'aimais pas mes parents je serais très-méchant. Henri et moi, nous n'aimions jamais les faux amis, nous cherchions toujours ceux qui étaient fidèles. Louise et Henriette pensaient toujours au jeu; elles ne parlaient jamais de livres et de thèmes. Si j'avais vu que mon canif était ici, je n'aurais pas cherché si longtemps.

Ատենով հը սիրէի այս երևտասարդը, միշտ խելօք ու պարկեշտ էր և միայն բարի ու խաղէն աւելի դիրք սիրող բարեկամներ հը բնուէր, ընդհանրապէս միատեղ էինք, խաղի վրայ չէինք խորհեր: - Երէկ քեռւոյդ հետ խօսած միջոցիդ ինչ հը բնուէիր: - Կորսուած ժամացոյցս հը բնուէիր: Եթէ ձեր հայրը չգար՝ աւելի երկար ժամանակ պիտի բըն:

տուէի: - Այսօր բնուած վաճառականնիդ հոս էր: - Իմ մայրս և քուկդ այսօր ձեր վրայով խօսեցան: - Ո՞վ էր այսօր ձեր հօրը հետ խօսող երիտասարդը: - Գրավաճառ մ'է, որ ժամանակաւ շատ հարուստ էր, բայց խաղը չափազանց կը սիրէր ու հիմայ աղքատ է:

103.

ԱՊԱՌՆԻ

Je parlerai, պիտի խօսիմ. nous parlerons, պիտի խօսինք.
tu parleras, պիտի խօսիս. vous parlerez, պիտի խօսիք.
il parlera, պիտի խօսի. ils parleront, պիտի խօսին:

ԹՎԱԿԱՆ

Je parlerais, պիտի խօսէի կամ կը խօսէի եթէ.
tu parlerais, պիտի խօսէիր.
il parlerait, պիտի խօսէր.
nous parlerions, պիտի խօսէինք.
vous parleriez, պիտի խօսէիք.
ils parleraient, պիտի խօսէին:

Je parlerai toujours à monsieur N. qui est arrivé avec sa sœur. Pensez-vous à mes affaires? Je penserai à vos affaires et aux miennes. Ne cherchez-vous pas le canif que vous avez perdu hier? Nous chercherons plus tard ensemble. Tu ne penses plus à moi, quand tu seras à Paris. Dieu aime toujours ceux qui sont vertueux. Ces messieurs penseront plus souvent à leurs plaisirs qu'à leurs affaires. Si je parlais aussi bien que vous, je parlerais plus souvent. Si tu avais des livres utiles, tu ne penserais plus au jeu. Mon père n'aimerait plus ce jeune homme, s'il n'était pas si modeste. Nos cousins sont allés chercher leurs amis; nous chercherions aussi les nôtres, s'ils n'étaient pas partis. Vous penseriez plus souvent à vos livres, si vous étiez plus appliqués. Ces

jeunes demoiselles n'aimeraient pas tant les plaisirs, si elles avaient moins d'amis.

104.

Այսօր պիտի խօսին հօրեղբորորդւոյդ հետ: - Հօրեղբորորդւոյս հետ պիտի չխօսիմ: - Դեռ մօրեղբայրդ բընտուէս պիտի: - Այլ նա հոս չէ: - Դեռ իմ գրքերուս պիտի մտածէ: - Ընդհանրապէս այս քաղքին վրայով խօսեցանք: - Այլ նա այս թշուառները չէր սիրեր: - Այս աղաք իրենց մայրը պիտի բնառեն: - Եթէ հիւանդ ըլլայի՝ բժշկին հետ պիտի խօսէի: - Եթէ այս շունը հաւատարիմ չըլլար՝ մենք պիտի չսիրէինք զայն: - Մեր աղախինն ամեն բան կը մտածէր՝ եթէ այնչափ ծոյլ չըլլար: - Ուրիշ մը պիտի բնառէինք՝ եթէ այնչափ ծեր չըլլար: - Եթէ մուշակնիդ սեղանին վրայ դրած ըլլայիք՝ այնչափ ժամանակ պիտի չբնառէիք: - Այս պարոնայք խաղն այնչափ պիտի չսիրէին՝ եթէ նուազ ստակ ունենային:

105.

Chanter-երգել.	la chanson-երգը.
jouer-խաղալ.	le violon-ջութակը.
blâmer-պատարակել, յանդիմանել.	la guitare-կիթառը.
louer-դովել.	la flûte-սրինգը.
travailler-աշխատել.	le maître-վարպետը.
oublier-մոռնալ.	le cahier-տետրակը.
écouter-լսել.	le soir-իրիկունը.

Votre frère a chanté une belle chanson, il chante très-bien. Chantez-vous aussi? Je ne chante pas, mais mes frères chantent tous. Vous avez oublié mon cahier; vous oubliez tout. Voilà mes sœurs; elles jouent avec leurs amies. Plus tard nous jouerons aussi. Ces enfants ont joué hier ensemble. Le maître a beaucoup blâmé Hen-

riette; il a dit qu'elle ne travaillait pas, qu'elle jouait toujours et qu'elle oubliait tout. Les enfants sages écoutent leur maître. Si vous ne travaillez pas, si vous jouez toujours, vous serez toujours pauvres. Le maître blâme les enfants paresseux, mais il loue ceux qui sont appliqués. Nous ne louons pas votre sœur, parce qu'elle est très-méchante. Votre frère joue-t-il du violon? Mon frère joue du violon, et mes sœurs jouent de la flûte. Travaillerez-vous ce soir? Nous ne travaillerons pas ce soir. Chanteras-tu aujourd'hui? Mes sœurs chanteront. Autrefois je chantais plus souvent, mais j'en ne travaillais pas. Vos sœurs écoutaient toujours leurs maîtres: elles travaillaient beaucoup et elles jouaient très-peu. Celui qui ne travaille pas, ne sera jamais riche. Si tu n'écoutes pas Dieu, tes parents et ton maître, tu ne seras pas heureux.

106.

Ո՞վ երգեց այս գեղեցիկ երգը: - Քոյրս երգեց այս գեղեցիկ երգը: - Սիրով լսեցինք: - Շատոնց սկսած է երգել: - Կէս ժամէ 'ի վեր: - Չուրեք կը զարնէք: - Եղբայրս կը զարնէ, բայց քոյրս ու ես կիթառ կը զարնէք: - Չեր եղբարքն ալ կ'երգեն: - Ստենով շատ աղէկ կը զարնէին՝ բայց հիմայ ալ չեն երգեր: - Իսաստուն երէկ եղբայրդ յանդիմանեց, բայց մօրաքոյրդ դովեց: - Եղբայրդ աշխատեցաւ այսօր: - Մինչև ժամը տասուերկուքը աշխատեցաւ, այս իրիկուն ալ աշխատի պիտի: - Այնչափ ժամանակ պիտի աշխատէինք, եթէ այնչափ դորձ չունենալինք: - Ձմեկնս մոռցար: - Բան չեմ մոռնար: - Ահա տարակդ ու գրքերդ: - Եղբայրդ ամէն բան կը մոռնայ: - Հրահանգն ալ մոռնայ պիտի:

107.

Trouver-գտնել.	le drap-զուխան.
donner-տալ.	l'habit-հանդերձը.
porter-բերել, կրել.	le tailleur-դերձակը.
coûter-արժէլ.	noir-սև.
prêter-փոխ տալ.	excellent-գերազանց.
demeurer-բնակիլ.	pleurer-լալ.
comment-ինչպէս.	pourquoi-ինչո՞ւ:

Je ne trouve pas mon cahier. Tu ne donnes rien aux pauvres. Cet enfant pleure, il n'a pas de pain. Nous trouvons toujours des amis, quand nous sommes riches. Vous portez toujours des habits noirs. Combien coûte ce beau canif? Comment trouvez-vous cet orgeat? Je trouve que cet orgeat est excellent. Pourquoi pleurez-vous? Nous ne pleurons pas. Où portez-vous ce drap? Nous portons ce drap chez le tailleur. Où demeurez-vous? Je demeure chez mon oncle. Monsieur N. ne demeure plus ici. Je prêterai mon livre à votre frère, s'il a perdu le sien. Vous ne trouverez jamais le temps long, si vous aimez le travail. Ces enfants pleureront beaucoup, quand leur mère sera partie. Je donnerais cette jolie fleur au fils de notre voisine, s'il était plus sage. Ma cousine ne pleurerait pas, si elle était aussi sage que vous.

108.

Ո՞րչափ կ'արժեն այս գաւաթներս: - Ո՞ր դերձակն ըրաւ ատ հագուստը: - Ո՞ւր կը բնակիք: - Ինչո՞ւ չէք աշխատիր: - Ո՞վ դատաւ այս դանակս: - Աւտիք զնեցիք այս չուխան: - Ո՞ւր դուք այս գեղեցիկ կուտաւ: - Ինչո՞ւ կուտայր երէկ: - Ինչպէս կը գտնես այս ջուրս: - Քանի՞ ծառ պիտի տաս պարտիզպանին: - Արո՞ւ փոխ պիտի տաք այս գերքս: - Այս պարոնայք շատոնց հոս կը բնակին: - Չեր քոյրը միշտ սև գուլպայ կը հագնի: - Ո՞ր ժամանակէն 'ի

վեր այս սև հանդերձս կը հագնէք: — Զուգարը կու տայի՞ր
ատ սրնդին համար: — Գիրքս երկու մէջիտիէ կ'արժէ: —
Եղբայրնիդ այս ամէն գրքերը պիտի տանի՞: — Այս խնձոր-
նիդ այնչափ համեղ չեն:

109.

Իրատդ. — Երկրորդ լծորդուծիւնը ք կը վերջանայ,
ինչպէս fini լմնցնել, աւարտել. fini լմնցած.

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅՆ

Je finis-կը լմնցնենմ. nous finissons-կը լմնցընենք.
tu finis-կը լմնցընես. vous finissez-կը լմնցընէք.
il finit-կը լմնցընէ. il finissent-կը լմնցընեն:

salir-աղտոտել. obéir-հնազանդել.
choisir-ընտրել. remplir-կատարել, լեցնել.
punir-պատժել. le devoir-պարտականութիւնը,
պարտքը.

le ruban-ժապաւէնը. bâtir-շինել:

J'obéis à mes parents. Tu choisis les meilleurs fruits.
Mon voisin bâtit trois maisons. Nous remplissons nos
devoirs avec plaisir. Pourquoi ne punissez-vous pas vos
enfants, quand ils sont méchants? Ces messieurs ne
remplissent pas leurs devoirs. Si tu n'obéis pas à Dieu
tu seras malheureux. Dieu punit les méchants. Je ne
punis jamais ce jeune homme parce qu'il est toujours
sage. Vous avez bien choisi; ce ruban-ci est le plus beau.
N'avez-vous pas encore fini? Ces messieurs ne finissent
jamais. Si vous ne finissez pas, je parlerai à votre père.
Qui a rempli ces deux verres? Pour qui sont les cadeaux
que vous choisissez? Pourquoi ne bâtissez-vous pas?
Nous ne bâtissons pas, parce que nous n'avons point
d'argent. Vos sœurs ne sont pas sages; elles salissent
toujours leurs habits. Ce jeune homme obéit-il à ses

maîtres? Ces demoiselles remplissent-elles toujours leurs
devoirs?

110.

Իեւ հրահանգս կը գրէի: — Ձերինն աւարտեցիք: —
Հիմայ կը լմնցնենք մերինը, դուք ինչո՞ւ չէք լմնցներ: — Իմ
տղաքս միշտ իրենց հրահանգները կ'աւարտեն: — Դասա-
տուն անհնազանդները կը պատժէ: — Միշտ մեր դասա-
տոււաց կը հնազանդինք: — Դուք շատ խելացի էք: — Ձեր
պարտքերը կը կատարէք: — Ո՞վ աղտոտեց այս տետրակս:
Հանրին ամեն բան կ'աղտոտէ: — Մէնք բնաւ մեր տետրակնե-
րը չենք աղտոտեր: — Ո՞ր գիրքն ընտրեցիք: — Իեւ չընտրե-
ցի: — Ես այս կ'ընտրեմ, քոյրս ալ այն: — Դուք շատ ուշ
կ'ընտրէք: — Ո՞վ կը շինէ այս տունս: — Գրաւաճառն այս
տունս կը շինէ: — Այս քաղքիս մէջ շատ տուն կը շինէ: —
Այս շէնք լի է: — Շէնք լաւ չէք լեցներ: — Այս շէնքս մէջ
շատ քիչ կայ:

111.

ՍԵՆՍԱՐ

Je finissais-կը լմնցընէի. nous finissions-կը լմնցընէինք.
tu finissais-կը լմնցընէիր. vous finissiez-կը լմնցընէէք.
il finissait-կը լմնցընէր. ils finissaient-կը լմնցընէին:

Charles était autrefois très-heureux; il chantait
toujours, il jouait avec ses amis, mais aussi il aimait le
travail. Nous étions souvent ensemble. Nous finissions
toujours les premiers nos thèmes. Le maître était toujours
content, et il ne punissait jamais. Nous obéissions à nos
parents, et nous écoutions nos maîtres. Jean choisissait
les meilleurs livres, et Louise cherchait les plus beaux
fruits. Vous parliez souvent de nos amis, et vous ne sa-
lissiez jamais vos habits. Nos frères aimaient les affaires
plus que plaisirs, et ils punissaient ceux qui ne tra-

vallaient pas. Autrefois, nous aimions beaucoup les cerises; notre mère remplissait toujours nos corbeilles. Nous portions une partie de nos fruits aux enfants du pauvre menuisier qui demeurait dans la maison de notre voisin.

112.

Եթէ մեր ծնողաց հնազանդած ըլլայիր՝ աւելի երջանիկ
պիտի ըլլայիր: — Եթէ այսօր հրահանգներ աւարտած ըլ-
լայիր՝ աւելի աշխատասէր պիտի ըլլայիր: — Եթէ պատժած
ըլլար իր եղբայրը որ այնչափ անհնազանդ էր՝ իրաւունք
պիտի ունենար: — Եթէ այս պարօնայք իրենց պարտքերը
կատարած ըլլային՝ աւելի գոհ պիտի ըլլային: — Եթէ հիմայ
չլինէի՝ անիրաւ պիտի ըլլայի: — Եթէ այս ժապուէններս
ընտրած չըլլայինք՝ իրաւունք պիտի չունենայինք: — Եղբայրս
չաա ծոյլ պիտի ըլլար՝ եթէ այսօր հրահանգները չաւար-
տէր: — Ետ խելօք պիտի ըլլայիր՝ եթէ պարտքերդ կատա-
րած ըլլայիր: — Եթէ մեր դասատուաց չհնազանդէինք՝ շատ
չար պիտի ըլլայինք: — Եթէ մեր հագուստներն աղտոտած
ըլլայինք՝ մեր մայրը մեր աղախինը պիտի յանդիմանէր:

113.

ԱՊՍՈՒՆԻ

Je finirai, պիտի լմնցընեմ:
tu finiras, պիտի լմնցընես:
il finira, պիտի լմնցընէ:
nous finirons, պիտի լմնցընենք:
vous finirez, պիտի լմնցընէք:
ils finiront, պիտի լմնցընեն:

ԹԻՍՎԱՅ

Je finirais, պիտի լմնցընէի, կը լմնցընեմ:
tu finirais, պիտի լմնցընէիր:
il finirait, պիտի լմնցընէր:

nous finirions, պիտի լմնցընէինք.
vous finiriez, պիտի լմնցընէէք.
ils finiraient, պիտի լմնցընէին:

Quand finirez-vous votre thème? Je finirai à présent. Tu saliras ton habit, si tu portes cette corbeille. Dieu punira les méchants. Nous aurons aujourd'hui des rubans, nous choisirons les plus beaux. Les enfants sages obéiront toujours à leurs parents. Si mon frère était ici, je finirais mon thème. Si j'avais de l'argent, je bâtirais une salle. Si je bâtissais, mon voisin bâtirait aussi. Nous ne remplirions plus nos verres, si l'eau n'était pas si bonne. Si vous portiez cette huile, vous saliriez vos gants. Je n'aimerais pas ce jeune homme, s'il n'obéissait pas à ses parents et à son maître. Mes sœurs ne choisiraient pas ces plumes, si elles ne trouvaient pas que c'étaient les meilleures. Vous auriez choisi ces bas-ci, s'ils étaient un peu plus longs. Vous auriez fini votre thème, si vous aviez toujours travaillé.

114.

Ահա հաց ու պանիր: — Տուէք այս գիրքս փոքր Ֆրան-
սուային: — Այս իրիկուն նամակնիս պիտի աւարտենք: —
Հանրի լաթերն աղտոտէ պիտի՝ եթէ ծառը կրէ: — Միշտ
հնազանդինք պիտի մեր ծնողաց: — Այս երիտասարդը պի-
տի չյանդիմանէք՝ որովհետև բան մը չըրաւ: — Դարձեալ
պիտի շինէք: — Բաւական շինեցի, այլ ևս չպիտի շինեմ: —
Այսօր պիտի լմնցնէինք՝ եթէ աւելի աշխատասէր ըլլայինք:
— Դրացիներս պիտի շինէին՝ եթէ սկսած ըլլային: — Եթէ ա-
ւելի խելօք ըլլայիր՝ մեր հօրը պիտի հնազանդէէք: — Մենք
մեր պարտքը կատարեցինք:

Նիտող. - Երբորդ ըծորդուԹիւնը oir կը լինայ, ինչ-
պէս recevoir ընդունել. - չորբորդը re, ինչպէս vendre
ծախել:

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je vends-կը ծախեմ.	vendu-ծախած, ծախուած.
tu vends-կը ծախես.	cher-սուղ, սիրելի.
il vend-կը ծախէ.	fin-բարակ.
nous vendons-կը ծախենք.	vert-կանաչ, Թարմ.
vous vendez-կը ծախէք.	le prix-գինը.
ils vendent-կը ծախեն:	la couleur-գոյնը:

Votre oncle vend sa maison. Mon oncle ne vend pas sa maison, mais il vend son jardin. Combien vendez-vous l'aune de ce drap noir? Je vends l'aune de ce drap à quatre écus. C'est très-cher. Je trouve que c'est très-cher. Voilà un drap vert qui est aussi beau que celui-là, et qui ne coûte pas autant. Ce drap est très-fin, et la couleur est belle. Combien dites-vous que ce drap-ci coûte? Quel est le dernier prix de ce drap? Nous vendons ce drap a trois écus et demi. Vous vendez très-cher. Les autres marchands de la ville ne vendent pas si cher que vous. Ce drap est d'une très-bonne qualité; vous trouverez qu'il n'est pas trop cher. Nous vendons beaucoup de cette qualité; ce matin nous avons vendu vingt aunes. Tous ceux qui ont acheté de ce drap ont été très-contentes. Comment trouves-tu ce drap, Henri? Je trouve que ce drap vert est plus gros que ce drap noir. Si c'était pour moi, je choisirais celui-ci. Tu as raison. Le tailleur a dit aussi que la couleur verte n'était plus à la mode.

Ո՛ւր կը ծախեն այս աղւոր մատնները: - Կը ծախէք այս աղւոր զմէլինը: - Բան մը չեմ ծախեր: - Եղբայրդ բո-
լոր իր Թռչունները կը ծախէ: - Մենք ալ մերինները կը
ծախենք: - Ի՞նչքա՞մէն բան կը ծախէք: - Ձեր քուրերն ալ
գըբէրնին կը ծախեն: - Ո՞րչափ կ'արժեն այս ձեռնոց-
ներս: - Այս ձեռնոցներս ու այս գուլպաներս երկուքու-
կէս սկուտ կ'արժեն: - Սուղ չեն: - Ուսկից առէք այս
ժամացոյցը: - Դրացինիդ չուխայ ալ կը ծախէ: - Շատ սուղ
չէք գաներ ծախածը: - Այս չուխան շատ նուրբ է, բայց
ատիկայ շատ խոշոր է: - Այլէկ տեսակ մըն է, բայց գոյնը
ձգք չէ:

Attendre, սպասել.	allez, գացէք.
rendre, հատուցանել, ետ տալ.	vite, շուտ.
descendre, իջնել.	perdre, կորսնցընել.
répondre, պատասխանել.	battre, զարնել.
venez, եկէք.	la porte, դուռը.
doucement, կամայ.	le moment, վայրկեանը:

Je perds mon temps. Je n'attends pas plus long-temps. Pourquoi ne me répons-tu pas? Votre frère ne descend-il pas encore? Mon frère et ma sœur descendent dans ce moment. A qui est ce livre? Pourquoi ne rendez-vous pas ce livre? Vous battez toujours mes sœurs, elles ont beaucoup pleuré. Ces enfants perdent leurs plumes à tout moment. Où allez-vous si vite? Attendez un moment; n'allez pas si vite, allez plus doucement. Venez, il est déjà tard; nous n'attendons pas; nous perdons trop de temps. Venez ici, mes cousins attendent à la porte. Nous avons attendu depuis plus d'une heure. Que fait votre frère? Il joue. Combien perdez-vous aujourd'hui? Je ne perds rien; mais mon cousin perd un demi écu; il ne joue plus, il a perdu tout sont argent.

118.

Ի՞նչ կը բնտուէք: - Գձեղննիդ կորուսիք: - Աժէն բան կը կորսնցընէք: - Բան չենք բնտուեր, բան մը չկորուսինք: - Հօրեղբօրորդիս ամեն բան կը կորսնցընէ, ամեն տղոց կը զարնէ: - Դարձեալ ձեր մօրեղբօրորդուոյն հետ պիտի խօսիմ: - Հիմոց ո՞ւր կ'երթաք: - Դատ շուտ չէք երթար, շատ կամաց կ'երթաք: - Հետս եկէք: - Քիչ մը սպասեցէք. կօշիկներս պիտի բնտուեմ: - Ինչո՞ւ կը ծեծէք այս տղան: - Բան մը չըրաւ: - Ձէք պատասխաններ. շատ չար էք: - Գձեղնս ետ տուէք, եթէ ոչ ձերինն ինձ տուէք: - Ինչո՞ւ չէք սպասեր: - Մենք կ'իջնենք, ձեր քուրերն ալ կ'իջնեն: - Այս տղաք բնաւ չեն պատասխաներ, մշտ գրբերնին կը կորսնցընեն: - Մենք երբէք գըրքերնիս չենք կորսնցըներ: - Ձեր քեւորդիք այսօր բոլոր ստակնին կորուսին:

119.

ՄՆԿԱՍԱՐ

Je vendais, կը ծախէի.   nous vendions, կը ծախէինք.
 tu vendais, կը ծախէիր.   vous vendiez, կը ծախէիք.
 il vendait, կը ծախէր.   ils vendaient, կը ծախէին:

Pourquoi n'attendais-tu pas? J'avais oublié ma montre. Nous descendions souvent cette montagne, quand nous demeurions chez notre oncle. Autrefois vous aimiez beaucoup le jeu, vous perdiez souvent tout votre argent. Il est vrai, je perdais trop, j'étais très-malheureux. Je trouvais toujours le temps long, je n'avais pas assez d'affaires. Depuis que je suis ici, je ne pense plus au jeu. Votre frère aime le commerce; il était ce matin à la porte de notre cousin, et il vendait son petit chien au fils du libraire. Il a bien fait, tous les enfants battaient ce pauvre animal. Pourquoi ne répondiez-vous pas, lors-

120.

que mon père était ici? Je ne répondais pas, parce que j'étais trop triste. Mes frères descendaient, lorsque vous étiez parti. Ils avaient attendu leur maître de musique.

Ինչո՞ւ չէիք սպասեր: - Ձէինք սպասեր՝ վասն զի ալ ժամանակ չունէինք: - Ձեր մօրեղբօրորդին շատ աղէկ կը պատասխանէր. աշխատասէր էրիտասարդ մ'է: - Իմ եղբարքս չեն կրնար այնչափ լաւ պատասխանել: - Ինչո՞ւ կը ծեծէիր այս շունը: - Այս շունը կը ծեծէի վասն զի շատ չար էր: - Ձեր եղբօր բարեկամն իմ գրամս կորսնցընէր պիտի եթէ աւելի երկար սպասած ըլլայի: - Եթէ այժմ աղկընէրս ձեր հօրը տուած ըլլայի՝ շատ գոհ կ'ըլլայիք: - Ձեր քուրերը վշտացած պիտի ըլլային՝ եթէ պատասխանած ըլլայիք: - Այս տեւալք անիրաւ պիտի ըլլային՝ եթէ իրենց աներն ու պարտէզները ծախած ըլլային:

121.

ԱՊՍՈՒՆԻ

Je vendrai, պիտի ծախեմ. nous vendrons, պիտի ծախենք.
 tu vendras, պիտի ծախես. vous vendrez, պիտի ծախէք.
 il vendra, պիտի ծախէ. ils vendront, պիտի ծախեն:

ԹԻՆԿԱՍ

Je vendrais, պիտի ծախէի, կը ծախէի.
 tu vendrais, պիտի ծախէիր.
 il vendrait, պիտի ծախէր.
 nous vendrions, պիտի ծախէինք.
 vous vendriez, պիտի ծախէիք.
 ils vendraient, պիտի ծախէին:

As-tu déjà répondu à la lettre de ton cousin? Je répondrai ce soir à sa lettre. Vendrez-vous votre cheval?

Je ne vendrai pas mon cheval, mais mon frère vendra le sien. Descendez-vous à présent? Nous ne descendrons pas encore. Vos sœurs descendront-elles? Elles attendront encore un peu. Je n'attendrai pas plus longtemps. Nous attendrions encore un moment, si notre frère était ici. Vous perdriez beaucoup si vous vendiez votre maison. Si je vendais mon cheval, je vendrais aussi mon chien. Si ce jeune homme était plus sage, il ne battrait pas son domestique. Si nos cousins n'étaient pas malades, ils répondraient à notre lettre.

122.

Ե՞րբ պիտի պատասխանէիք ձեր եղբօր նամակին: — Ի՞նչ վերջին նամակին արդէն պատասխանեցի. նամակներէս երկուքը չառաւ: — Երէք օրէն պիտի պատասխանէ: — Մեր Հանրի բարեկամը պիտի կորսնցընէիք, շատ հիւսնդ է: — Ասիկայ ի՞նչ քրոջը համար մեծ թշուառութիւն մ'է: — Ձեր հօրն սպասէք պիտի, դեռ հասած չէ: — Եթէ քիչ մը կը սպասէք՝ միատեղ կ'իջնենք: — Սիրով կը սպասէինք՝ եթէ ժամանակ ունենայինք: — Ժամանակնիդ պիտի կորսնցընէիք եթէ աւելի սպասէիք: Այս պարոնայքս իրենց ձիերը պիտի չծախէին եթէ կորսնցուցած չըլլային: — Այս դանակս ետ պիտի տայի՝ եթէ ուրիշ մը գտած ըլլայի:

123.

Ա. ԼՅՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՅԻՑ ՎՐԱՑ ԳԻՏԵԼԻԲ

Acheter, գնել: J'achète, tu achètes, il achète, nous achetons, vous achetez, ils achètent, J'achetais. — J'achèterai. — J'achèterais.

Jeter, նետել.	achever, աւարտել.
appeler, կոչել.	mener, տանել.
lever, վերցնել.	la plante, տունկը.
élever, կրթել.	le chemin, ճամբան.

la pierre, քարը.	lourd, ծանր.
le feu, կրակը.	faites, ըրէք:

Où achetez-vous vos plumes? J'achète mes plumes chez le libraire, et mon frère achète les siennes chez notre voisin. Ma mère achètera aujourd'hui une paire de gants pour ma sœur. Nous achèterions ces livres, s'ils n'étaient pas trop chers. Que faites-vous? J'achève mon thème. Nous achèverons le nôtre ce soir. Quand achèverez-vous ce dessin? Appelle ton frère. Où est-il? Où menez-vous cet enfant? Je mène cet enfant à l'école. Ce chemin mène à l'école. Ce jeune homme est très-appliqué; il mène une vie très-active. Vous ne lèverez pas cette pierre, elle est très-lourde. Votre tante élève bien ses enfants. Ma mère est malade; nous appellerons le médecin. Comment appelle-t-on cette plante? Comment appellerez-vous votre premier enfant? Jetez cette plume; elle n'est pas bonne. Je jeterai cette lettre au feu; elle n'est pas bien écrite.

124.

Հրահանգդ ինչո՞ւ չես ըմբռնէր: — Աղը պիտի ըմբռնէմ հրահանգս: — Ծառան էլէր էր, աղախինը պիտի կանչէմ: — Դուն չար սղայ մ'ես՝ միշտ մեր պարտէղը քար կը նետես: — Այս իրիկուն քուրերս հօրեղբօրս տունը պիտի տանիմ: — Այս պարոնայքս լաւագոյն կեանք մ'անցընէին պիտի՝ եթէ աւելի աշխատակը ըլլային: — Այս քարս վերցուցի, ծանր չէ: — Այս մարդս առ քարը չկրնար վերցընել: — Այս մայրերը շատ աղէկ կը կրթեն իրենց սղաքը, աղէկ կրթուած սղաքներ ունին: — Ձեր հայրը քեռույս տունն ու պարտէղը պիտի գնէ: — Ո՞վ նետեց այս քարս սէնեկիս: — Հանրիէդ, դու լրաներդ կ'աղտոտես, հագուստներդ չես վերցընէր:

125.

Préférer, նախամեծար համարել: - Je préfère, tu préfères, il préfère, nous préférons, vous préférez, ils préfèrent. - Je préférerais. - Je préférerais.

Espérer, յուսալ.	la colère, բարկուժիւնը.
posséder, ստանալ, տէր ըլլալ.	la passion, կիրքը.
exagérer, չափազանցել.	le défaut, թերութիւնը.
modérer, չափաւորել.	la fortune, բաղդը.
céder, տեղի տալ, թողուլ.	la fête, տօնը.
régler, կանոնաւորել.	chaque année, իւրաքանչիւր տարի:

J'espère que tu trouveras ton livre. Nous espérons que nos parents arriveront bientôt. Ma sœur espère que tu n'oublieras pas son cahier. Celui qui espère en Dieu, n'est pas malheureux. Les hommes espèrent toujours. Nous préférons ce violon à cette flûte. Je préfère mes livres à ceux de mes cousins. Ma mère préfère le thè au café. Mon oncle possède beaucoup de jardins et de prairies. Nous possédons une très-belle maison. Tout ce que je possède est à vous. Je réglerai mes affaires et les vôtres. Modérez votre colère. Celui qui modère ses passions est heureux. Je céderai ma place à monsieur N. C'est un homme qui exagère tout. Vous exagérez les défauts de cet enfant.

126.

Մօրքոյրնիդ մէր Ահմէտ Էֆէնտիին ծախած տներնիս ու պարտէզնիս պիտի գնէր: Եթէ քիչ մ'աւելի դրամ ունենար: - Հիւանդ է եղբայրնիդ: - Հիւանդ չէ, և միշտ կը յուսանք որ հիւանդ պիտի չըլլայ: - Իմ մուճակներս ձերիննէ:

ընի նախամեծար կը համարիմ: - Այս խնձորներս ատ տան, ձերէն նախամեծար չէք համարիր: - Խաղն աշխատութենէ նախամեծար համարողը խելացի չէ: - Միշտ մէր պարտքերը մէր դրօսանքէն նախամեծար կը համարինք: - Ամէն բան կը չափազանցես: - Բան մը չեմ չափազանցեր: - Շուռս եղբորդ պիտի թողում (տեղի տամ): - Եթէ ձեր զայրոյթը չմեղմէք՝ թշուառ պիտի ըլլաք: - Այս մարդս ժամանակաւ հարուստ էր, շատ տներու և պարտէզներու տէր էր: - Հիմայ բանի մը տէր չէ, աղքատ է: - Ատենով բան մը չունէիք, հիմայ շատ ստացուածքի տէր էք:

127.

Employer, գործածել: - J'emploie, tu emploies, il emploie, nous employons, vous employez, ils emploient. J'emploierais, - J'emploierais.

Envoyer, խրկել.	effrayer, սարսափեցընել.
nettoyer, մաքրել.	mordre, խածնել.
aboyer, հաջել.	l'amitié, բարեկամութիւնը.
payer, վճարել.	la dent, ակռան.
essayer, փորձել.	la larme, արցունքը.
essuyer, սրբել, չորցընել.	propre, մաքուր:

Employez bien votre temps. Celui qui emploie bien son temps, est très-sage. Nous emploierons cet argent pour acheter un oiseau. Je paie tout ce que j'achète. Nous payons souvent bien cher les fautes que nous avons faites. Mon père paiera tout ce que nous avons reçu. Si vous ne payez pas mon cousin, vous perdrez son amitié. Nous paierions volontiers votre cousin, si nous avions reçu de l'argent. Ma chambre n'est pas propre; vous ne nettoyez jamais ma chambre. Mon frère nettoie toujours ses habits. Pourquoi ce chien aboie-t-il? Les chiens qui aboient, ne mordent pas. Le chien de notre voisin a mordu mon frère. Essayez cette plume; elle est très-

bonne. Vous n'avez pas essuyé vos mains. J'essuierai mes mains à mon mouchoir. Mon frère effraie toujours les enfants.

128.

Եթէ լաւ չգործածէք ձեր երեսասարդութեան ժամանակը՝ երջանիկ պիտի չըլլաք: - Քոյրս աղէկ կը գործածէ իւր ժամանակը: - Ընդհանրապէս ժամանակդ ինչպէս կ'անցընես: - Այս շուն բոլոր գիւէրը կը հաջէ: - Հաջող շունն ընդհանրապէս չեաճներ: - Կօշիկնիդ մաքրեցէք: - Ակումնիդ աւելի մաքրեցէք: - Այս աղբատ ընտանեաց երէք մէջիտէ կը խրկեմ: - Բան մը չէք խրկեր ձեր եղբորը: - Այս մեր քրոջը կողով մը պատու խրկեցինք: - Բժշկին ստակ տուիր: - Վաղը պիտի փորձեմ: - Սեղանը մաքուր չէ, երբէք սեղանը չես մաքրեր: - Երէկ գերբը կորսընցընելու շատ վատցայ: - Երէկ դերձակէն առած չուխաներնուս դրամը վճարեցինք այսօր:

129.

Placer, դէտեղէլ: - Manger, ուտել:

Je place, tu places, il place; nous plaçons, vous placez, ils placent. Je plaçais, je placerais, je placerais. Je mange, tu manges, il mange; nous mangeons, vous mangez, ils mangent. Je mangeais; je mangerai; je mangerais.

- Commencer, սկսել. pronounce, հնչել.
- effacer, աւրել. corriger, սրբագրել.
- avancer, յառաջել. partager, բաժնել, մասնակցել.
- rincer, թօթուել. changer, փոխել.
- protéger, պաշտպանել. l'arabe, արաբերէնը.
- F'appétit, ախորժակը. le latin, լատիներէնը.
- l'innocence, անմեղութիւնը. l'anglais, անգլիերէնը:

la ligne, գիծը. mieux, լաւ ևս.
le mot, բառը. l'étude, ուսումը.
autrement, ուրիշ կերպով, ապա թէ ոչ.
entre, մէջ, (երկուքի մէջ):

Vous ne prononcez pas bien ce mot. Nous prononçons mieux le français que vous. Mon cousin prononce très-bien l'arabe. On ne prononce pas toutes les lettres des mots français. Où placez-vous vos livres? Nous plaçons nos livres sur cette table. Pourquoi avez-vous effacé cette ligne? Nous n'effaçons jamais un mot. Vous n'avancez pas dans vos études. Autrefois j'avais beaucoup plus. Nous avançons tous les jours. Vous n'avez pas encore corrigé les fautes de votre thème. Nous ne corrigeons jamais les thèmes de notre frère. Mon oncle a partagé son bien entre ses enfants. Nous partageons avec nos amis tout ce que nous avons. Mangez-vous un peu de ces fruits? Je ne mangerai rien à présent, je n'ai pas d'appétit. Vous protégez toujours ce jeune homme. Dieu protège l'innocence. Nous protégeons nos amis. Le temps a changé. Changez-moi, s'il vous plaît, cet écu. Avez-vous commencé votre le ttre? Je commencerai dans un moment. Nous ne commençons pas encore, Je n'ai pas encore rincé les verres.

130.

Աղէկ չես հնչեր: - Առաջ աւելի աղէկ կը հնչէր: - Ֆրանսացիք լատիներէնը ձեզի պէս չեն հնչեր: - Ինչո՞ւ չէք ուտեր: - Զենք ուտեր, վասն զի ախորժակ չունինք: - Յետոյ ատ կեռասէնքիչ մ'ուտեմ պիտի: - Այս գերբս սեղանին վերայ գրէք: - Բոլորն ալ այս աթոռիս վերայ պիտի դնենք: - Դեռ հրահանգս չսրբագրեցի: - Սերիններն այս իրեկուն պիտի սրբագրենք: - Եղբայրս առաջ իւր հրահանգները կը սրբագրեր: - Այս խնձորը քեռորդուսս հետ պիտի բաժնենք: - Այսօր պիտի չսխնեք, վաղն սկսինք պիտի: - Աւրեցէք ատ երկու տողերը: - Ինչո՞ւ աւրեցիք ատ

բառը: - Օգը պիտի փոխուի: - Օգը շատ փոխուեցաւ: -
Ինչո՞ւ այս աղջիկը չէք պաշտպաներ: - Մէկը չէնք պաշտ-
պաներ: - Լաւացիք ատ բարջերը: - Բարջերն ու դանակ-
ներն հիմայ կը լուանք:

131.

ԳԵՐԱՆՈՒՄՆԵՔ

Moi, ես, զիս, ինձ.	eux, անոնք, (ար.) զանոնք.
me, զիս, ինձ.	elles, անոնք (իգ.) զանոնք.
nous, մենք, զմեզ, մեզ.	leurs, անոնց (ար. և իգ.)
toi, դու, զքեզ, քեզ.	les, զանոնք.
te, զքեզ, քեզ.	soi, ինքն, իրեն, զինքը.
vous, դուք, զձեզ, ձեզ.	se, զինքը.
lui, ան, անոր, ար. և իգ.	avant, առաջ.
le, զայն, ար.	après, ետքը.
la, զայն, իգ.	montrer, ցուցընել.
elle, այն, զայն, իգ.	ou, կամ, թէ:

Venez avec moi. Laissez-moi tranquille. Donnez-moi un verre d'eau. As-tu été chez moi? J'ai n'ai pas été chez vous. Mon père m'aime beaucoup. Je te donne cette plume si tu me prêtes ton crayon. Il nous cherche depuis une heure. Si vous allez avec nous vous serez content. Notre père nous à donné beaucoup d'argent. Cette montre est-elle pour toi? C'est toi qui as eu ma plume. Mon cousin t'a prêté son canif. Je le lui ai rendu. Vous êtes très-sage, le maître vous loue toujours. C'est lui qui a pris le crayon que tu avais mis sur la table. J'ai reçu une lettre de mon père, et je lui ai répondu. As-tu vu mon cheval? Je ne l'ai pas encore vu. Je vous le montrerai après. Je vous ai prêté ma plume, rendez-la moi. Qui a écrit cette lettre, toi ou elle? Votre sœur est très-appliquée, le maître ne loue qu'elle; ma mère pense toujours à elle. Nous n'avons pas vu aujourd'hui tes frères; mais nous avons pensé à eux, tes sœurs sont

plus sages qu'eux. Avez-vous vu mes livres? Je les ai vu. Mes cousines sont très-appliquées, ma mère les aime, elle parle souvent d'elles. Cette mère n'aime pas ses filles, elle ne pense qu'à soi.

Գիտող. - Me, te, le, la, se դերանունանց ձայնաւոր-
ները կը ղեղչուին՝ եթէ յաջորդ բառը ձայնաւորով սկսի.
il m'aime զիս կը սիրէ:

132.

Ինծի չմտածեց: - Քու վրայօքը շատ անգամ խօսե-
ցանք: - Ձեր հօրեղբորորդին միշտ մեզի դէմ կը խօսի: -
Այս դանակս մեզի համար է: - Քոյրդ ինծի հետ եկաւ: -
Հօրեղբայրդ երէկ մեզի էր: - Հօրեղբորորդեք մենէ ա-
ռաջ մեկնեցան: - Դուք անոնցմէ ետքը մեկնեցաք: Այս
որով համար է: - Այս եղբորդ համար է: - Այս քեզի հա-
մար, ատ անոր համար է: - Քուրբերս հիւանդ են: - Այսօր
անոնց համար կ'աշխատիմ: - Դրացիներս շատ ապերախտ է
մեզի դէմ: - Ո՞վ առաւ տունկերս:

133.

Ceci, այս.	ingrat, ապերախտ.
cela, այս, այն.	l'estampe, սպառերը.
envers, առ, նկատմամբ.	la bibliothèque, գրատունը.
contre, հակառակ.	le portrait, պատկերը, կեն- դանազիրը:

Vous n'aimez pas mon frère, vous êtes toujours contre lui. Vous êtes ingrat envers nous. Votre frère est arrivé avant moi, vous arriverez après lui. Votre jardinière est heureuse, son fils lui a envoyé cent écus. Je ne vous ai pas encore montré ma petite bibliothèque. Votre frère nous a dit que vous avez beaucoup de livres et de fleurs. Ces estampes sont très-belles, je les ai reçus de mon oncle. Mon frère m'a envoyé son portrait. Vos frè-

res n'aiment pas les livres; ils aiment trop le jeu. Je leur ai souvent prêté mes livres. Cette chemise est-elle pour vous? Ceci est pour moi, cela est pour elle. A qui est cela? Ceci est à moi, et cela est à toi. Donnez-moi de ceci et de cela. Je pense toujours à toi; mais tu ne penses jamais à moi. Qui a pris mon canif? Moi. Celui qui n'est pas avec moi est contre moi. Où est votre petit frère, ces fruits et ces fleurs sont pour lui. Où est la pauvre femme, cette chemise est pour elle.

134.

Ես զքեզ կը դովեմ և դու զիս կը դսրովես: - Եղբայրդ զիս կը սիրէ՝ բայց դու զիս չես սիրեր: - Այս շունը հաւատարիմ չէ, չեմ սիրեր զայն: - Ո՛ւր է քու բերնիդ, ձեր մայրը զինքը կը բնտուէ: - Ո՛ւր էիր, ժամ մը առաջ զքեզ կը բնտուէին: - Քեռիս աղւոր դիրք մը տուաւ ինձ: - Անոր նամակ մը դրած էի: - Հոն էր մօրքուրնիդ: - Այո՛, ձեր հիւանդ ըլլալն անոր ըսի: - Կողով մը պտուղ խրկեցին մեզ: - Ծարլ բոլոր այս տղաքը ձեզ պիտի բերէ: - Պարտիզարանին պիտի տայ ասոնք: - Տղաքս շատ կը սիրեն ծաղիկները:

135.

Le même, la même, les mêmes-նայն.

(ած. և զոյ.)

Que cherches-tu? As-tu perdu ton canif? Ne le trouves-tu pas? Ne l'as-tu pas mis dans ton coffre? Je crois que mon cousin l'a pris. Ton cousin ne l'a pas. Je lui ai prêté le mien. Il m'a rendu ma plume, mais il ne m'a pas encore rendu mon canif. Je ne lui prêterai plus rien. Il ne rend jamais ce qu'on lui prête. Ma sœur a le même défaut. Quand je lui prête un livre elle ne le rend pas. Nous rendons toujours ce qu'on nous prête.

Je vous prêterai tout ce que j'ai. Mes amis rendent aussi ce que je leur prête; il m'ont rendu ce matin le crayon que je leur avais prêté hier. Le pauvre homme est venu; je lui donnerai un morceau de pain blanc. Ma cousine m'a écrit. Je lui ai répondu que je lui achèterais un joli canif, si elle était toujours sage et appliquée. Ces enfants ne s'aiment pas, ils se battent les uns les autres.

136.

ԳՐԵՆՈՒԵՆՅ ԳՈՐԾՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅ ԵՒ Ի ԳԱՂՂ.

Քուրերս ինձի միշտ ծաղիկներ կու տան: - Ինձի շատ դրամ կու տաք: - Ինձի համար շատ արէկուծիւն ունիք: - Գաստունիդ բնաւ չգովեր զձեզ, ամենակն ուսումնասէր չէք: - Խրկած գրքերնիդ չառի: - Եկած ժամանակս զայն դտայ: - Եթէ զիս սիրէք՝ ես ալ զձեզ պիտի սիրեմ: - Մէ՛ծիք մը կու տամ քեզ՝ եթէ շունս գտնես: - Պիտի սիրէի զձեզ՝ եթէ աւելի խելօք ըլլայիք: - Եղբայրս երեք շաբաթ առաջ մեկնեցաւ: - Անոր գրեցի, բայց ինձի չպատասխանեց: - Ձեր հայրը մեզ կողով մը պտուղ տուաւ: - Այս տղաքս շատ աղքատ են, ասոնց հաց ու դրամ տուէք: - Մեր մօրեղբայրն իւր ամէն գրքերը մեզ տուաւ:

137.

Me cherchez-vous? M'avez-vous oublié? Te cherche-t-il? T'a-t-il donné des pommes? Le trouverez-vous? L'avez-vous déjà vu? Cette maison est-elle à vous? La vendez-vous? Ne la vendez-vous pas? Votre frère est-il parti? Lui avez-vous écrit? Vous a-t-il répondu? Ne lui avez-vous pas encore écrit? Ne vous a-t-il pas encore répondu? Votre sœur est-elle malade? Lui avez-vous acheté du sucre? Vous a-t-elle parlé de moi? Nous attend-on? Nous a-t-on envoyé des bas et des souliers? Vous trouvera-t-il aujourd'hui? Vous a-t-il parlé de mon malheur? Avez-vous oublié vos devoirs? Les remplissez-

vous toujours? Ne les avez-vous pas encore remplis? Avez-vous parlé à mes cousins? Leur avez-vous rendu le livre qu'ils vous ont prêté? Ne leur avez-vous pas dit que nous travaillions ensemble?

138.

Պիտի սպասէս ինձի: - Զքեզ գտնէ՞ պիտի: - Հոս ըլլաւ նիս ըսի՞ր անոր: - Գո՛հ էս: - Պիտի գնէ՞ զայն: - Ճանչցա՞ւ զիս: - Կարդացի՞ր զայն: - Յանդիմանե՞ց զձեզ: - Պիտի բնառէ՞ս զայն: - Պիտի սլատասխանէ՞ մեզ: - Ո՞ր էն գըրքերնիդ: - Զանոնք սեղանին վրայ դրի՞ր: - Ո՞ր էն կօշիկներս: - Ո՞վ ագաւ զանոնք: - Եղբարքդ հասան: - Մայրս անոնց խրկե՞ց ծառան: - Հիւանդ է այս կինը: - Բժիշկ կը բերէ՞ն: - Ի՞նչպէս է:

139.

Me le, զայն ինձ. demander, խնդրե՛լ, հարցընե՛լ.
te le, զայն քեզ. conseiller, խրատե՛լ.
nous le, զայն մեզ. refuser, մերժե՛լ, ղլանալ.
vous le, զայն ձեզ. défendre, պաշտպանե՛լ, արգիլե՛լ:

Avez-vous lu le livre? Votre frere me le donnera, quand il l'aura lu. Tu as demandé mon canif; je te le prêterai, si tu me le rends. Tu m'as prêté hier ta plume; je te la rendrai. Le jardinier a reçu les fruits; il nous les vendra. Si j'avais reçu les livres, je vous les prêtera. Je n'ai pas chanté aujourd'hui; mon père me l'a défendu. Je n'ai pas encore vu tes estampes. Mon frere te les montrera. Dites-moi, pourquoi vous êtes si triste. Je vous l'ai déjà dit. Je ne vous l'avais pas encore demandé. Que me conseillez-vous? Je ne vous conseille pas. Il nous le refusera. M'avez-vous demandé mon cheval? Je vous l'ai demandé, mais vous me l'avez refusé. Vous ne nous avez pas encore payé notre chien. Je ne vous le paierai jamais.

140.

Ո՞ր է գիրքը: - Փոխ տուի քեզ: - Զայն պիտի վճարէ՞ ձեզ: - Քեռորդույս փոխ տուի: - Կուզէ՞ս զայն: - Սրտի մտօք զայն քեզ կուտամ: - Զայն ինձ չզրանար: - Երբէք ուզածս չզրանար. - Այս խրատս ձեզ չէի սար՝ եթէ այն չափ խելօք չըլլայիք: - Դրացիներդ շատ ծաղիկներ առաւ. զանոնք մեզի պիտի ծախէ:

141.

Le lui, զայն անոր. la canne, գաւազանը.
le leur, զայն անոնց. promis, խոստացած, խոստացուած.
l'encrier, կաղամարը. voulu, ուզած, ուզուած:

Vous m'avez vendu votre encrier, vous ne me l'avez pas prêté. Je t'ai prêté mon livre, je ne te l'ai pas rendu. Il m'a demandé mon canif; je ne lui ai pas donné. Elle t'a demandé ton crayon, pourquoi ne le lui as-tu pas donné? Si vous m'aviez demandé mon chien, je ne vous l'aurais pas refusé. Si mes amis me demandent mon cheval, je ne le leur refuserai pas. Mon frere m'a demandé ma canne, je la lui donnerai. Vous l'avez promis votre oiseau, mais vous ne me l'avez pas donné. Si je te l'ai promis, je te le donnerai aussi. Nous aurons aujourd'hui un nouveau cheval; notre père nous l'a promis. Mon ami donnera un petit chat à mes sœurs; il le leur a promis hier.

142.

La cuillère, դդայը. la soie, մետաքսը.
la prune, սալորը. lire, կարդալ:

Où est mon encrier? Me le rendez-vous? Où est votre livre? Me l'avez-vous rendu? As-tu vu mon habit de soie? Te l'ai-je montré? Ton père a voulu lire ton livre; le lui as-tu donné? Nous avons acheté un joli canif chez le libraire; nous l'a-t-il envoyé? Ces messieurs demandent votre cheval: le leur avez-vous promis? Si François avait une canne, te la prêterait-il? Où est le livre de ma sœur? Le lui avez-vous envoyé? Vous demandez pourquoi j'ai pris votre couteau, ne me l'avez-vous pas vendu? Cet enfant salit son habit, pourquoi ne le lui défendez-vous pas? Je vous ai vendu une douzaine de fourchettes et trois douzaines de cuillers, ne me les paierez-vous pas? Tu as vendu à cette dame une corbeille de prunes; ne te les paiera-t-elle pas encore?

143.

Երկու աղւոր շուն տեսայ: - Չանոնք ձեզ պիտի գնեմ: - Այսօր պիտի չխաղանք, դասատունիս մեզ արգելեց: - Ո՛ւր է գիրքը: - Երէկ ձեզ տուի: - Ի՞նչ մերժեցիր զայն: - Աղւորիկ շուն մ'ունեիր: - Մեզ ծախեցէք զայն: - Այս աղաք աղւոր գիրք մ'ունեիր: - Ես զայն փոխ տուի անոնց: - Ի՞նչ չխոստացար մեզ զայն: - Այս աղաք ինձի գիրք մը բերին: - Ես անոնց չտուի զայն: - Ինչո՞ւ չէք տար մեզ կաղամարը: - Խոստացայ ձեզ զայն: - Չխոստացար: - Եթէ ես ձեզ խոստացած ըլլայի զայն՝ կու տայի: - Ինչո՞ւ գնած գրքերնիդ չէք վճարեր:

144.

Donnez-moi, տուր ինձ.
donnez-le moi, տուր ինձ զայն.
ne me le donnez pas, զայն մի տար ինձ:

Vous avez un bon canif, donnez-le moi. Rendez-moi le canif que je vous ai prêté. Je vous ai prêté deux plumes; rendez-les moi. Mon frère a demandé notre crayon; don-

nez-le lui. Vous avez pris la canne de mon cousin; rendez-la lui. Vous avez acheté des prunes chez cette femme; payez-les lui. Vous avez une belle montre; montrez-la nous. Cet enfant est méchant; punissez-le. Cette femme est très-pauvre; donnez-lui un morceau de pain. Vos parents sont vos meilleurs amis; aimez-les toujours. Ce canif n'est pas bon; ne l'achetez pas. Ma canne est perdue, ne la cherchez plus. C'est l'encrier de Guillaume; ne lui rendez-pas. Cet habit est très-beau; ne le salissez pas. Remplissez toujours vos devoirs; ne les oubliez jamais. Cette fille est très-sage; ne la punissez pas.

145.

Շատ անուշ է այս խնձորը, կերէք: - Այս աղւորն ալ ղէկ չէ, մ'ուտէք: - Շատ օգտակար է այս գիրքը: - Փոխ տուէք ինձ զայն: - Գոտք գուցաները: - Բնտուցէք: - Հայրս ձեր ամենահաւատարիմ բարեկամն է: - Միշտ մտիկ ըրէք անոր սիրեցէք, մի մոռնաք զինքը: - Շատ աղէկ են այս ձիերս, ինձի ծախեցէք: - Այս ծաղիկը քրոջս է, նորէն անոր դարձուցէք: - Չենք դարձներ: - Այս պտուղները մեր գրացեաց աղայոցն են: - Չանոնք անոնց դարձուցէք, մ'ուտէք:

146.

ԱՆԴՐԱԿԱՐԸ ՐԱՅ

Se tromper խաբուել: - Je me trompe, tu te trompes, il se trompe, nous nous trompons, vous vous trompez, ils se trompent. - Je me trompais. - Je me tromperai. - Je me tromperais.

Se porter, ըլլալ (առողջութեան կողմէն).
se promener, շրջագայիլ.
s'amuser, զբօսնուլ. se reposer, հանգչել.
s'habiller, հագուել. se hâter, աճապարել, շտտպել.

se laver, լուացուիլ	se lever, ելլել
s'affliger, վշտանալ	s'appeler, կոչուիլ
se réjouir, ուրախանալ	se coucher, պառկիլ

Comment se porte Monsieur votre père ? Il se porte très-bien, depuis qu'il est à la campagne. Et vous comment vous portez-vous ? Je me porte toujours bien. Mes sœurs ne se portent pas bien. Que faites-vous ? Je m'habille. Vous habillez-vous aussi ? Nous nous habillerons plus tard. Charles ne te laveras-tu pas encore ? Je me laverai dans un moment. Mon oncle arrivera ce soir ; nous nous amuserons bien. Si vous venez avec nous, vous vous amuserez aussi. Je me réjouis de vous trouver. J'aime celui qui se réjouit du bonheur de ses amis. Pourquoi vous affligez-vous ? Je m'afflige de la mort de mon cousin. A quelle heure vous levez-vous ordinairement ? Je me lève toujours à six heures ; et je me couche à neuf heures. Mon frère se lèvera demain à trois heures ; il partira pour Paris. Nous nous levons plus tard que vous. Autrefois nous ne nous levions pas si tard. Si vous avez fini votre thème, nous nous promènerons un peu. Vous vous promenez toute la journée. Venez ici, reposez-vous un peu. Comment s'appelle ce jeune homme ? Il s'appelle Hrand. Et vous, comment vous appelez-vous ? Je m'appelle Léon.

147.

ԱՆՅԵԱԼ ԱՆՈՐԾ

Je me suis trompé	խաբուեցայ
tu t'es trompé	խաբուեցար
il s'est trompé	խաբուեցաւ
elle s'est trompée (t.)	խաբուեցաւ
nous nous sommes trompés	խաբուեցանք
vous vous êtes trompés	խաբուեցար
ils se sont trompés	խաբուեցան
elles se sont trompées (t.)	խաբուեցան

J'ai vu hier votre frère. Vous vous êtes trompé ; mon frère n'est plus ici. Je ne me suis pas trompé, je lui ai parlé. A quelle heure vous êtes-vous couchés hier ? Nous nous sommes couchés à onze heures et demie. Mon frère ne s'est pas encore levé. Où avez-vous été ? J'ai été chez mon cousin. Je me suis promené toute la journée, je me reposerai un peu. Tes sœurs ne s'étaient pas encore habillées lorsque nous sommes venus. Pourquoi ne vous êtes-vous pas encore lavé ? Je me serais lavé, si j'avais eu de l'eau. Nous avons été au bal la semaine passée, nous nous sommes bien amusés. Mon voisin est mort hier ; il s'est trop affligé du malheur de son fils. Faites votre thème ; hâtez-vous un peu ; nous nous promènerons plus tard. Réjouissez-vous, mes enfants, votre oncle arrivera ce soir.

148.

Դեռ չելա՞ք : - Ամէն իրիկունն ութին կը պառկիք ու միշտ ուշ կ'արթըննաք : - Շարժ լուացուեցա՞ք : - Դեռ չըլուացուեցայ : - Միշտ ուշ արթընցողը երեքք քաջառողջ չըլլար : - Ո՞ր կորուստ տեսարակը : - Դո՞ւք էք Շարժ տեսարակնիդ կորսնցընողը : - Կը սխալիք, ես տեսարակնեք չեմ կորսնցընէր : - Այո՞ր պտըտելու պիտի երթա՞ք : - Եղբայրս իւր դասատուին հետ շրջագայելու պիտի երթայ, վասն զի չափազանց աշխատեցաւ : - Ի՞նչպէս է եղբայրնիդ : - Դեռ գիւղն է. կարծեմ թէ շատ աղէկ է : - Աղէկ զուարճացա՞ք երէկ : - Մեր մորաքրոջ գացած ժամանակնիս միշտ աղէկ կը զուարճանա՞ք : - Շատ յողանձեմ, քիչ մը հանգչիլ կ'ուզեմ : - Ինչո՞ւ այնչափ կը շտապէք : - Դեռ ուշ է : - Դպրոցը դեռ չբացուեցաւ :

149.

En, անկէ, անոնցմէ.	l'église, եկեղեցին.
y, անոր, անոնց.	le concert, նուագահանդէսը.
la mosquée, մզկիթը.	oui, այո՛, non, ոչ :

A-t-on parlé de mon malheur? Oui, on en a parlé. Êtes-vous content de ce livre? Oui, j'en suis content. Avez-vous des plumes? Oui, nous en avons. Avez-vous du fruit? Oui, j'en ai. Mon frère est-il au jardin? Non, il n'y est pas. Avez-vous été au concert? Non, nous n'y avons pas été. Votre frère a-t-il des oiseaux? Il en a beaucoup. A-t-il aussi des fleurs? Il n'en a point. Combien de frères avez-vous? J'en ai trois. Avez-vous aussi une sœur? Oui, j'en ai une. As-tu été à l'église? Oui, j'y ai été ce matin. As-tu reçu des lettres? J'en ai reçu une de mon père. Seras-tu ce matin chez Monsieur H. Je n'y serai pas. Avez-vous été à l'église? Nous n'y avons pas encore été.

150.

Պատուղ ունիս: - Այո, ունիմ: - Բարեկամներ ունիս: - Ոչ, ես չունիմ: - Մորթուրնիդ աղայ ունի: - Այո, ետժը հատ ունի: - Քեռինիդ Լինան գնաց: - Ոչ, չգնաց: - Քանի գրիչ ունիս: - Տասը հատ ունիմ: - Քուրերնիդ նամակ գրեց: - Իրեք հատ գրեց: - Մորթուրնիդ սենեակն է: - Հոն էր, բայց հիմայ հոն չէ:

151.

Arriver, հասնիլ:

As-tu donné du pain au pauvre? Je lui en ai donné. Si tu ne lui en as pas encore donné, il t'en demandera. Mon cousin a beaucoup de fruits; il m'en donne tous les jours. T'en donne-t-il aussi? Il nous en donne souvent. Il n'aime pas les enfants du voisin; il ne leur en donne jamais. Vous avez été aujourd'hui au concert; je vous y ai vu. Il y avait beaucoup de monde. Y avez-vous aussi vu mon oncle? Il y était aussi. Non, je ne l'y ai pas vu. Je n'y ai jamais vu tant de monde. On dit qu'il est arrivé un grand malheur. On en parle dans toute la ville. Mon ami m'en a parlé aussi.

152.

Գլտող. - Երբոր անորոշ անուան մ'առջև ածական գանուկի միայն de նախգիրը կը գործածուի:

Du pain, հաց.	de bon pain.
de la viande, միս.	de mauvaise viande.
des fleurs, ծաղիկներ.	de belles fleurs.
la moutarde, մանանուխը.	le poivre, սղպեղը.

Nous avons mangé de bons fruits. Vous avez bu de bonne eau, mais vous avez mangé de mauvais pain. Donnez-moi de bon papier. Ces messieurs ont de beaux jardins et de grandes maisons. Nous avons bu de l'eau excellente. La servante a acheté de bon sel, de bonne moutarde et de mauvais poivre. Ernest a lu des livres français. Vous avez des chiens fidèles. Mon oncle a de beaux chevaux. Cette demoiselle a de bonnes amies, d'aimables frères et de livres utiles. Notre roi a de braves soldats. Cette mère a des enfants très appliqués. Nous avons acheté de très-belles fleurs.

153.

Ահա աղէկ թուղթ և աղէկ գրիչ: - Գէշ ջրէն մի խմէք: - Ձեր հայրն աղէկ պարտեղներ ու մարդագետններ ունէր: - Հաւատարիմ բարեկամներ և սիրելի եղբայրներ ունիք: - Այս գրովածառն աղւոր զմեկներ կը ծախէ: - Մեր պարտիպանին քով համեղ պտուղներ կան: - Մայրս ինծի երէք ըլլա սե գուլպայ առաւ: - Մեզի լաւագոյն հաց և լաւագոյն միս տուէք: - Աղէկ սղպեղ ունիք: - Ճերմակ ձեռնոց կը ծախէք: - Յըցուցէք ինծի ինչ կը ծախէք: - Ձեզ գրամ պիտի տամ: - Աղէկ խնձոր կերաք: - Ոչ, դէշէն կերանք:

Le savon, աճառը.	froid, ցուրտ.
l'essuie-main, անձեռոցը.	chaud, տաք.
le patience, համբերութիւնը.	apporter, բերել.
le poisson, ձուկը.	l'étang, ճահիճը.
rarement, հազիւ երբեք.	jaune, դեղին.
l'écolier, աշկերտը.	rouge, կարմիր.

Ce marchand vend du papier, de l'encre et des plumes. Apportez-moi de l'eau, du savon et un essuie-main. Apportez-moi de l'eau chaude et de l'eau froide. Je vous donnerai des pommes et des cerises, si vous êtes sages et appliqués. Mon frère a de bonne encre et de bon papier. Nous avons eu de beaux chiens. Tu as peu de patience, mon ami. Avez-vous acheté des crayons et des canifs? Mon voisin vend de bonnes plumes. Ma sœur a de jolis gants. Combien de livres français avez-vous? Il y a des poissons dans cet étang. Il y a beaucoup d'oiseaux dans notre jardin. Votre cousin a peu de livres et encore moins d'argent. De bons maîtres aiment de bons écoliers. Votre frère parle toujours de bons chiens et de bons fruits, mais rarement de belles estampes et de livres utiles.

Ինձի քացախ և իւղ, դանակ և դգալ տուէք: — Աղէկ գրչեր և աղէկ մեղան ունիք: — Աղէկ գրչեր չունիմ, բայց ընտիր մեղան ունիմ: — Թուղթդ աղէկ է: — Ես շատ գէշը գիտեցի: — Ո՞ր գտար այս գեղեցիկ բարձերը: — Մեր դրացին ճերմակ կտաւ, աղւոր գուլպաներ և կերպասներ կը ծախէ: — Միշտ հանդերձի և այցելութեան վրայ կը խօսիս, բայց շատ քիչ անգամ գործի և պարտքի վրայ: — Չբօսանաց վրայ խօսողները և գործերնին ու պարտքերնին բնաւ չբժաւած ողները չէմ սիրեր:

Ս Ե Ռ Ա Ն ՈՒ Ա Ն Յ

Անուանց սևաբ կրկու կերպով կը հասկըցուի. իմաստէն և վերջաւորութենէն: Իմաստին նկատմամբ յաւորոյ կանոնները կան:

Ա. — Ա Ր Ա Վ Ա Ն Ե Ն

Ա. — Էրիկ մարդ կամ արու անասուն նշանակող անուանք.

Un homme, le père, le frère, le lion, le bœuf, le cheval.

Բ. — Օրուան, ամսուան, եղանակաց անուանք.

Lundi, Mardi, Juin, Septembre, le printemps.

Գ. — Հողմաց անուանք.

Le nord, le sud, և այլն.

La bise, la tramontane հողմաց անուանք բացառու.

Թեանք իգական են:

Դ. — Մետաղաց և գոյներու անուանք.

L'or, le fer, le jaune, le bleu, և այլն:

Ե. — Լեռանց անուանք.

Le Caucase, le Massis, le Taurus.

Բացառութիւն. — Յոգնակի գործածուող լեռանց անուանք իգական են.

Les Alpes, les Cordillères, les Pyrénées, և այլն:

Զ. — Մտուց և անկոց անուանք.

Le pommier, le poirier, և այլն:

Բացառութ. — L'aubépine, l'ébène, l'épine, la ronce, la palme, la vigne, la yeuse իգական են:

Է. — Այբենգիմի տառերը. զոր օրինակ Un A, un B, և այլն:

Ը. Կենդանեաց ընդհանուր սեռի անուանք.

Un animal, un oiseau, reptile, le chat.

Բացառութ. — La bête, la brute.

Թ. — Ամէն գոյականաբար առնուած անական, անուրիշ գերբայ, մահբայ, շողկապ, և այլն: Le bon et le beau, le boire et le manger, le trop et le trop peu, les oui et les non, և այլն:

Ժ. — Ամէն բաղաձայնով կամ a, é, (գոց) i, o, u, վերջաւորեալ տէրութեանց, իշխանութեանց, կոմսութեանց անուանք:

Le Canada, le Chili, le Danemark, le Brésil, le Rhin, և այլն:

Բացառութ. — La Franche-Comté, la Marche.

Բ. — ԻԿԱԿԱՆ ԵՆ

Ա. — Կանայք կամ իգական սեռէ կենդանիք.

Une femme, la mère, la sœur, la fille, la lionne, la loupe.

Բ. — Յատկութիւն կամ որակութիւն ցուցնող վերացեալ անուանք.

La bonté, la honte, la pudeur, la beauté, և այլն:

Միակ բացառութիւնք են le mérite, le courage.

Գ. — Համբ օտվ վերջաւորեալ պտղոց և ծաղկանց անուանք.

La tulipe, la rose, une orange, une pêche, և այլն.

Բացառութ. — Le narcissé, le chèvre-feuille.

Դ. — Համբ օտվ վերջաւորեալ տէրութեանց և գետոց անուանք.

La France, l'Arménie, la Turquie, la Seine, և այլն.

Բացառութ. — Le Bengale, le Mexique, le Maine, le Bigorre, le Péloponnèse, le Perche, le Dunkerque, le Boristhène, le Danube, l'Ébre, l'Euphrate, le Gange, le Rhône, le Tage, le Tibre, le Tigre.

Վերջաւորութեանց նկատմամբ կրեանք նետեալ կանոնները տայ:

Ա. — ԱՐԱԿԱՆ ԵՆ

Ա. — x, eur, ion և son վերջաւորութիւններէն զատմէն բաղաձայնով վերջաւորեալ անուանք.

Le lac, le bond, l'œuf, le sang, l'animal, le nom, le coup, le cas, l'art, le tour (չբջանք) (1), le riz, և այլն:

Բացառութիւնք. La clef, la nef, la soif, la faim, la main, la fin, la cuisson, la moisson, la boisson, façon, cour, vis, fois, mœurs, forêt, gent, dent, mousson, chanson, leçon, mer, chair, cuiller, hart, part, nuit (2), mort, Toussaint, dot.

Բ. — a, i, o, u վերջաւորեալ անուանք.

Un opéra, un oubli, le vertigo, le trou.

Բացառութ. — իով և սով.

La foi, loi, paroi, merci, fourmi, après-midi.

La peau, eau, glu, tribu, vertu.

Գ. — é (գոց) օվ աւարտեալ բառերը եթէ իրենցմէ անմիջապէս առաջ է բաղաձայնը չգտնուիր (3):

le blé, café, thé, pré, marché, canapé և այլն:

Բացառութ. — La pitié, moitié, amitié, inimitié.

Դ. — Հետեւեալ վերջաւորութեամբ անուանք.

age, acle, isme,

ége, aume, ôme,

uge, ème, oire.

Զոր օրինակ. Age, chauffage, collège, déluge, miracle, royaume, diplôme, promontoire, և այլն:

Բացառութիւնք. — age վերջաւորեալ.

La cage, image, page, rage, nage, ambages, passage, saxifrage.

ége. acle.

Une allége. La débacle.

ème.

Une brème, crème, trirème.

oire.

Une armoire, gloire, écritoire, histoire, râcloire, na-
goire, passoire, poire, victoire, bouilloire, mâchoire, une
mémoire (4), bassinoire.

Բ. — ԻԳԱԿԱՆ ԵՆ

Ս. — ք, eur, ion և son վերջաւորեալ անուանք երբոր
վերջնութեբ դիրը ձայնաւոր ըլլայ.

Une croix, voix, chaleur, frayer, cession, maison,
և այլն.

Բացառութ. — Un choix, crucifix, flux et reflux,
prix, faix, faux (սոււ), taux, courroux.

Le cœur, chœur, chou-fleur, les pleurs, bonheur,
malheur, labeur, honneur, déshonneur, équateur.

Un pion, chion, bastion, camion, champion, lampion,
fanion, gabion, galion, talion, ganglion, taudion, crou-
pion, scorpion, septentrion, million, billion, trillion, brim-
borion.

Le bison, peson, sison, tison, groinson, oison, poi-
son, contrepoison.

Բ. — té վերջաւորեալք միշտ իգական են.

La beauté, la cité, la dignité, la vanité, և այլն:

Բացառութ. — Un aparté, arrêté, comté, comité,
côté, pâté, traité, velouté, bénédicité.

Գ. — ée վերջաւորեալք.

Une armée, après-dinée, rosée, volée, և այլն:

Բացառութ. — Athée, Musée, Orphée, Thésée.

Դ. — ie վերջաւորեալք.

La boiserie, agonie, rêverie, toupie, և այլն:

Բացառութ. — Le génie, Méssie, incendie, para-
pluie (5), foie, périhélie, pavie.

Ե. — ière վերջաւորեալք.

La bière, la rivière, և այլն:

Բացառութ. — Le cimetière, le derrière.

Զ. — չեակեալ վերջաւորութիւնք. ace, ade, ance,
ence, lle, mme, nne, rre, sse, ude, ue, ure.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ք

La glace.	Une pierre.
Une arcade.	Une promesse.
La constance.	Une allumette.
La diligence.	L'exactitude.
Une aiguille.	La massue.
Une épigramme.	Une aventure.
Une consonne.	

Չեակեալք այս կանոնէս կը զարտուղին.
aceով un espace (14).

adeով un grade, le jade, le stade.

anceով le rance.

enceով le silence.

Ileով 14 հաս.

Le calville.

Un mille.

Chèvre-feuille.

Codicille.

Codille.

Intervalle.

Isabelle.

libelle.

quadrille (6).

spadille.

trille.

vaudeville.

vermicelle.

violoncelle.

mmeով 3 հաս. Kilogramme, programme, somme. (7)

nneով personne (ոչ ոք).

rreով 6 հաս.

Le beurre, cimenterre, lierre, tonnerre, parterre,
verre.

ssեով 3 հաս. la carosse, colosse, Parnasse.

ttեով 2 հաս. un amulette, squelette.

udeով prélude.

ueով 18 հաս.

Un cantique, casque, catalogue, colloque, dialogue,
distique, dogue, émétique, manque, masque, narcotique,
pique (8), portique, risque, soliloque, topique, tropique,
viatique.

ureով 5 հաս.

Un augure, le mercure, parjure, murmure, tellure.

Գիտող. - Բառ կայ որ առանձին առնուելով իգական է. բայց բայի մը հետ բաղադրեալ անուն մը կազմելով արական կ'ըլլայ. զոր օրինակ.

Un porte-feuille.   tire-balle.

Un porte-lettre.   tire-bottes.

Un porte-mouchette.   casse-noisettes, և այլն :

Ե. Ամէն համը թով վերջաւորեալ անուանք՝ որոնք վերջիչեալ կանոնայ մէկուն վերջաւորութիւնը չունին, իգական են.

Une affaire, avarice, cruche, fenêtré, plainte, larme, և այլն :

Հետեւեալ անուանք բացառութիւն կը կազմեն. ուսանողը սերտելու է.

Abîme, acte, amiante, adverbé, adultère, aigle (9), albâtre, ambre, anecdote, ange, angle, antidote, antre, arbitre, arbre, arbuste, arcane, archiviste, artifice, asile, asthme, astre, âtre, aune (10), auspice, automate, axe, azote, bénéfice, bien-être, bitume, blâme, branle, bronze, buste, cable, cadavre, cadre, calibre, calice, calme, camphore, cancre, candélabre, Capitole, caprice, caractère, Caucase, cautère, cèdre, centime, contre, cercle, chancre, change, chanvre, chapitre, charme, chiffre, chrême, cidre, cierge, cigarre, cilice, cloître, clystère, coche, coffre, comble, comite, commerce, compte, concile, combre, cône, congre, conte, contraste, coude, costume, couvercle, crâne, cratère, crêpe, crépuscule, crétinisme, crible, crime, cube, cuivre, culte, cygne, cylindre, décompte, dédale, délire, démérite, désastre, dièse, désordre, dialecte, diamètre, diaphragme, diathèse, dilemme, diocèse, divorce, dogme, domaine, domicile, doute, drame, échange, écho, édifice, éloge, empire, emplâtre, énigme, épisode, épitaphe, épithète, épitome, équilibre, équinoxe, esclandre, escompte, Euphrate, évangile, exemple, exercice, exode, faite, faste, fracre, filigrane, flegme, fleu-

ve, frontispice, genièvre, germe, genre, geste, gîte, glaive, globe, globule, gouffre, groupe, gymnase, havre, hémisphère, homicide, hymne, iconoclaste, iconolâtre, idole, insecte, interrégne, isthme, jacinthe, jeûne, labyrinthe, large, légume, lièvre, linge, litre, lobe, lucre, lustre, luxe, malaise, mâle, maléfice, Maine, manche, (11), les mânes, le manifeste, marbre, martyre, massacre, médianoche, mélange, membre, mensonge, mérite, merle, météore, meuble, meurtre, microscope, mime, ministère, mobile, modèle, môle, monde, monastère, monopole, monosyllabe, monstre, moule, multiplicande, muscle, mystère, navire, négoce, nombre, ongle, opprobre, orchestre, ordre, organe, orge, orme, orne, ovale, pacte, panache, panthère, parachute, paradoxe, parricide, participe, patrimoine, Pégase, peigne, Péloponnèse, pendule (12), père, période (13), pétale, peuple, phénomène, philtre, piédouche, plane, planète, platine, plâtre, poème, poivre, pôle, polysyllabe, poste (14), pouce, précepte, prêche, précipice, préjudice, prestige, présente, prince, prodige, protocole, proverbe, pupitre, quadrige, quadrilatère, quantième, quinconce, régime, règne, relâche, remède, reproche, reptile, reste, rêve, rhume, rite, rôle, rouge, sable, sabre, sacerdece, sacre, sacrifice, salpêtre, saule, scandale, sceptre, scrupule, seigle, service, sexe, siècle, signe, site, songe, souffle, spectre, style, subside, stigmaté, supplice, symbole, synode, synonyme, télescope, terme, texte, théâtre, triangle, trône, trouble, tumulte, ukase, ulcère, usage, ustensile, vacarme, ventre, verbe, vestibule, vice, vignoble, vinaigre, viscère, vote, zèle, zéphyre.

ԵՄՆՕԹՈՒԹԻՆՆԵՐ

- 1 tour իգական է երբոր աշխարհի կը նշանակէ:
- 2 Minuit կէս գիշեր, արական է:
- 3 Եթէ անմիջապէս առաջ է գիրը գտնուի իգական է:
չոր օրինակ piété, bonté, և այլն:
- 4 Mémoire արական է երբոր հաշարայ ցոյցով կը նշանակէ:
- 5 Pluie ըստ կանոնի իգական է:
- 6 Quadrille իգական է երբոր յիսխող նշանակէ:
- 7 Somme բրտով գումար իգական է:
- 8 Pique իգական եղած ատեն զայրոյն, կոկիծ կը նշանակէ:
- 9 իգական aigle արծառակնչան բրտ ըսել է:
- 10 Կանգոն նշանակած ժամանակ իգական է:
- 11 Manche ընդանի նշանակուածեամբ իգական է:
- 12 Pendule պարէ կախում ժամացոյց իգական է:
- 13 Période պարբերութիւն նշանակած ատեն իգական է:
- 14 Սուրհանդակ նշանակած ժամանակ իգական է, la poste.

Պ Ր Ա, Կ Ա.

Բ Ա Յ — VERBE

1. Բայը բառ մ'է որ անձի մը կամ իրի մը կատարած գործը կամ գտնուած վիճակը կը ցուցնէ. օրինակ Գայլը ւրիշ պատու. Տունն ընտրեալ է: Լաքեյ՝ գայլին ըրած գործը կը ցուցնէ, է տանը մէկ վիճակը կը հաստատէ:

2. Բային ցուցած գործը կատարող անձը կամ իրը Տէր Բայի (sujet), կը կոչուի: Երբոր բային ցուցած գործը որոշեալ անձի կամ իրի մը պատկանի՝ բայը շէժարէ կը կոչուի (verbe personnel).

3. Բայը երբեմն այս գործողութիւնը որոշեալ անձի կամ դէմքի մը չը պատկանիր, կնչպէս երբ կըսենք. Պէտէ է. հարի եղաւ և այլն. այն ժամանակ բայն անշէժ կը կոչուի (verbe impersonnel).

4. Գիմաւոր բայերը իրենց ցուցած գործին բնութեան համեմատ՝ մէկ քանի տեսակի կը բաժնուին.

Ա. — Երբոր բայն այնպիսի գործ մը կը հաստատէ զոր հարկաւ ուրիշ մը կը կրէ, ներգործական կըսուի (verbe actif).

Բայի մը ներգործական ըլլալը կիմացուի երբոր կարելի է առջևը մէկ կամ բան ճշ ըսել. ըստ այսմ կը սերէ՛ ներգործական է, վասն զի կրնանք ըսել. Կը սերէ՛ մէկ. կը սերէ՛ Բան ճշ:

Ոմանք այս բայերուն անորական (transitif), ալ կըսեն.

վասն զի տէր բայիին կատարած գործողութիւնը հարկաւ ուրիշի մը կանցնի:

Բ. — Բայ մը չէլէք է (verbe neutre) երբոր ցուցած գործողութիւնը տէր բայիին վրայ կը մնայ:

Բայի մը չէլէքը ըլլալը անկէ կը հասկցուի որ առջևը Բան ճէ կամ ձեւ չկրնար գրուել: Այսպէս կը նայի՛ չէլէք է, վասն զի չէնք կրնար ըսել. կը նայի՛ ձեւ, կը նայի՛ Բան ճէ:

Գ. — Բայը կրտարական է (verbe passif) երբոր տէր բային՝ փոխանակ գործողութիւնն ուրիշի մ'ընելու՝ ինքը կը կրէ զայն. օրինակ ծառը կուլի կը շարժի. կը շարժի կրաւորական է, վասն զի ծառը-տէր բային - գործողութիւնը չ'ընէր այլ կը կրէ:

Միշտ հնար է ներգործական բայը կրաւորականի փոխել, կրաւորականին ինքիրը ներգործականին տէր բայի ընելով, ըստ այսմ վերի օրինակը փոխելով կրնանք ըսել. կուլ կը շարժի ծառը:

Գաղղիերէնի մէջ ըստ ինքեան կրաւորական բայ չկայ ամէն ներգործական բայերու անցեալ դերբայը être բային հետ խոնարհելով կրաւորական կը ըլլայ:

Բայ մը Գաղղիերէնի մէջ ներգործական կամ չէլէքը ըլլալով՝ Հայերէնի մէջ հարկաւ նոյն տեսակէն ըլլալը չ'հետեւի:

Ասկէ զատ շատ ներգործական բայեր՝ առանց սեռի ինքրի գործածուելով՝ չէլէքի միտք կունենան, և փոխադարձաբար երբեմն չէլէք բայերը կրնան ներգործականի մտքով բանիլ:

Դ. — Անորտարէ կամ Գերանոսանական (verbe réfléchi կամ pronominal) կը կոչուի բայը՝ երբոր տէր բայիին ըրած գործը իւր վրայ կ'անդրադառնայ:

Այս բայը երկու գերանունով կը խոնարհի՝ օրոնց առաջինը Գեր Բայի է և երկրորդը Ինքի. օրինակ, je me flatte եւ զիս կը շարժորենի:

Ե. — Բայն անդէ՛ (verbe impersonnel) կը կոչուի, երբոր որոշ տէր բայի մը չունի, օրինակ, il neige, կը յիշուի:

ԱՐՄԱՏ ԵՒ ԵԱՅՐԱՑԱՆԳ

5. Բայը միշտ երկու որոշ մասերէ կը բաղկանայ, առաջինը՝ որ անփոփոխ է՝ աբսոլուտ (radical) կը կոչուի, երկրորդը՝ որ միշտ կը փոփոխի ծայրայանք (terminaison) կը կոչուի, այսպէս երբ է՝ ըսենք, je march e, nous march ons, ils march er aient, march er, արմատը march է ու քաղցուցործը կը ցուցնէ. իսկ e, ons, eraient, er, վանկերը ծայրայանք կը կոչուին և արմատին վրայ աւելնալով՝ պարագայից զանազան փոփոխութիւնները կը յայտնեն:

6. Բայն անուանց պէս երկու թիւ ունի, եզակի՝ երբոր մէկու վրայ ըլլայ խօսքը, զոր օրինակ - je marche, tu dors, և յոգնակի՝ երբ շատերը վրայ խօսուի. nous lisons, vous marchez.

Գ Է Մ Ք — PERSONNE.

7. Բային ցուցած գործը կրնայ կատարուել կամ այն անձէն որ կը խօսի, ինչպէս je marche, nous marchons, կամ այն անձէն առ որ կը խօսուի՝ ինչպէս tu marches, vous dormez, կամ այն անձէն որու վրայով կը խօսուի, ինչպէս il vient, ils ont parlé. քերականութեան մէջ այս երեք անձինքն՝ բային գէմբերը կը կոչուին, և զանոնք յայտնելու համար բային արմատին վրայ զանազան ծայրայանք կաւելնան:

Ե Ղ Ա Ն Ա Կ — M O D E.

8. Եղած կամ ըլլալիք գործ մը հինգ զանազան կերպով կամ եզանակաւ կրնայ նկատուիլ:

Ա. — Կամ անորոշ և անտահման կերպով մը ինչպէս ընէլ առանց ցուցնելու թէ ո՞վ կամ ե՞րբ ըրաւ. այս եզանակն անորոշ Գերբայ, infinitif présent, կը կոչուի:

Բ. — Կամ որոշեալ կերպով մը որ պարզապէս դոր.

ծին տեղն ունենալը կը սահմանէ՝ *ինչպէս* կը խօսի՛մ, կէրևայի՛-
այս եղանակը սահմանախօս, *indicatif*, կը կոչուի:

Գ. — Կամ Բէախօս, *conditionnel*, կերպով այսինքն
Էրբ գործը պայմանաւ մը կրնայ կատարուիլ, *ինչպէս* աւելի
ի՛նչ խօսքի՛ եմէ ժամանակս յերէր. այս եղանակը Բէախօս կ'ը-
սուի:

Դ. — Կամ պատուէր՝ վախաք՝ աղաչանք՝ մ'ընելով
որ գործ մը կատարուի, *ինչպէս* գնա՛, մ'երևաբ և այլն.
Այս եղանակը հրամայական, *impératif*, կը կոչուի:

Ե. — Եւ կամ տարակուսական և անստորջ կերպով
գործի մ'ուրիշէն կախում ունենալը ցուցնելով, *ինչպէս*
ի՛նչի՛մ որ գաս. այս եղանակը սորորտական, *subjonctif*, կը
կոչուի:

Յ. Ըստ այսմ Գաղղիացի բայը հինգ կերպով կամ ե-
ղանակաւ կը բացատրէ իւր ցուցած գործողութիւնը, և
էն սահմանախօս, հրամայական, Բէախօս, սորորտական և անորիշ Գեր-
բայ, այս եղանակները իրարմէ կը տարբերին ծայրայանգաց
զանազանութեամբ:

Ճ Ա Մ Ա Ն Ա Վ — T E M P S.

10. Եղանակները՝ Թիւն և դէմքը մեզ սովորեցուցին
Թէ ո՛վ և *ինչպէս* ըրաւ գործը. կը մնայ հիմայ գիտնալ
ժամանակը, այսինքն Թէ ի՞նչ Էղաւ գործը: Գործ մը կը
կատարուի կամ մեր խօսած միջոցին, *ինչպէս* կը խօսի՛մ, կէր-
ևա՛մ, կամ խօսուած միջոցէն առաջ՝ *ինչպէս* կէրևայի՛, Վախօս-
կամ գաղղի ժամանակի մը մէջ, *ինչպէս* պիտի գետնէ՛մ, պիտի
գայլի՛ս: Այս երեք միջոցները կը կոչուին ներկայ *présent*, ան-
ցեալ *passé*, ապառնի *futur*.

11. Այս զանազանութիւնները ցուցնելու համար՝ որ
ժամանակ կը կոչուին՝ Գաղղիերէն բայերը մասնաւոր ձև մը
կ'աւուուեն:

12. Ժամանակներն իրարմէ տարբերելու համար կամ
արմատին վրայ նոր ծայրայանգ մ'աւելցնելու է, *ինչպէս*

*je parler ais, tu rec evras, և այն ատեն պարզ ժամանակ, temps
simple, կը կոչուի, կամ անցեալ դերբային քով օժանդակ
բայ մը կ'աւելցուի, ինչպէս j'avais aimé, և այն ատեն կը
կոչուի Բաղադրեալ ժամանակ, temps composé.*

13. Բայի մը այս ամէն ժամանակի լուսո և շէնքի փոփո-
խութեանց շարքաւորումն, *conjugaison*, կըսուի:

Լ Յ Ո Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն — C O N J U G A I S O N

14. Գաղղիերէն լեզուն չորս լծորդութիւն ունի որ
անորոշ գերբայից վերջաւորութեամբ իրարմէ կը զանա-
զանին:

Ա. լծորդութիւնը *er* կ'աւարտի *ինչպէս* *aimer, Բ. ir
ինչպէս finir, Գ. re, ինչպէս rompre, Դ. oir, ինչպէս
recevoir.*

15. Բ. լծորդութիւնը երկու մեծ դասերու կը բաժ-
նուի, նախ անոնք որոնց սահմանախօսին անկատարը *issais
կըլայ, ինչպէս finir, je fin issais, և երկրորդ՝ անոնք որոնց
անկատարը ais կըլայ՝ ինչպէս sentir, je sent ais.*

Ըստ բառագրոց Գաղղիերէն ձեմարանին Գաղղիերէն
լեզուն 4,000 պարզ բայ ունի, ասոնց 3,600, *er* կը լինան,
330 հար *ir* առաջին տեսակէն և 25 երկրորդ տեսակէն.
10 բայ *oir* և 50 *re*.

16. Գաղղիերէն լեզուն նոր բայեր ալ կը հնարէ գոյա-
կաններուն վրայ *er* աւելցնելով, *ինչպէս* *fête, fêter, gant
ganter, կամ* ածականներուն վրայ *ir* աւելցնելով, *ինչպէս
bleu, bleuir; cher, chérir.*

Ուստի այս երկու լծորդութիւնները Ինքառի (vi-
vante), կը կոչուին՝ վասն զի նորանոր կազմութեանց կը
ծառայեն:

17. Երկրորդ լծորդութեան երկրորդ դասու բայերը,
ինչպէս նաև *re* և *oir* ով լծորդութիւնը՝ ընդհանրական
անկարող են նոր բայեր կազմելու, և լեզուն ծագմանէն

ի վեր Գաղղերէն հատ մը բառ աւելցած չէ *oir* և *re* վերջաւորութեամբ:

Ուստի իրաւամբ այս լծորդութիւնը կրնան մեռել (morte), լծորդութիւն կոչուիլ:

18. Լծորդութիւններն այսպէս մեռաւ և փնդանի բաժնեկով կրնանք հասկնալ թէ ինչէն Գաղղերէն լեզուին 4,000 բայերուն 3,900ը, որ և իր կը լմնան, և միւս լծորդութեանց բոլոր բայերը միանգամայն հաղիւ ութսունէն աւելի են:

Պ Ր Ս Ա Բ

Կ Ա Ջ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Պ Ա Ր Չ Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ս Յ

FORMATION DES TEMPS SIMPLES

19. Երկրորդ լծորդութեան երկրորդ տեսակը և չորրորդ լծորդութիւնը քիչ բայեր ունենալուն պատճառաւ առ այժմ երեք կանոնաւոր լծորդութեանց վրայ միայն խօսինք:

20. Ըսինք որ պարզ ժամանակները կը կազմուին բային արմատին վրայ ծայրայանդ մ'աւելցնելով, առնչ տան և մէկ հատ են: - Զորսը սահմանական 1. Ներկայ, *Présent*. 2. Անկարգ, *Imparfait*. 3. Կարգաբեւալ, *Passé défini*, և 4. Ապագանի, *Futur*, մէկ. 5. Թեւական ներկայ, *Présent*, մէկ. 6. Հրահայտական, *Impératif* երկուքը: 7. Սորոտարասական ներկայ, *Subjonctif présent*. 8. Անկարգ, *Imparfait*. 9. Մէկը անորիչ գերբայ *Ներկայ*, *Présent*. և երկուքը 10-11 Ընդունելութիւն ներկայ և անցեալ, *Participe présent et passé*.

Սահմանական ներկայ.

21. Սահմանական ներկայն կը ցուցնէ թէ բան մը կայ կամ կըլլայ խօսուած վայրկեանին ինչպէս *je chante*, Իերգէմ:

22. Սահմանական ներկայն հետեւեալ կերպով կը կազմուի:

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

ՆԵՐԿԱՅ

Je chant e	Je fin is	Je romp s
Tu chant es	Tu fin is	Tu romp s
Il chant e	Il fin it	Il romp t
Nous chant ons	Nous fin iss ons	Nous romp ons
Vous chant ez	Vous fin iss ez	Vous romp ez
Ils chant ent	Ils fin iss ent	Ils romp ent

Ծանօթ. Պետք է դիտել թէ առաջին լծորդութեան բայերը եզակի առաջին դեմքին ց չունին. հին Գաղղերէնը ոչ մէկ լծորդութեան առաջին դեմքի ց չէր գներ, վասն զի լատիներէնի մէջ՝ որ Գաղղերէնի մայրն է՝ առաջին դեմքը ց չունի ամէն լծորդութեանց. երրորդ դեմքը (բայ ի առաջին լծորդութեան), և կ'առնէ, վասն զի լատիներէնի երրորդ դեմքը ւ ունի: Հին Գաղղերէնն՝ աւելի կանոնաւոր՝ il aime և կը գրէր և ւն չէր կարգար. վերջէն այս գիրը խափանուելով մինակ հարցականին մէջ սկսաւ գործածուիլ՝ գծիկով մը բայէն զատուելով:

Յօրնակի երեք դեմքերը *ons, ez, ent* են. միայն դիտելու է որ երրորդ դեմքի *ent*, համր է ու չկարողացուիր, souvent, argent բառերուն պէս՝ լատիներէնի *ant* (*amant*) վերջաւորութիւնն անչէր ըլլալուն:

Սահմանակ. սակարարը.

23. Կը ցուցնէ որ բան մը կը կատարուէր ուրիշ բանի մը կատարուած ատեն, օրինակ, *Ժառ յաբնա՝ ին կարտ:* Lorsque j'entrais il lisait. Անկատարը այսպէս կըլլայ:

ԱՆԿԱՍԱՐ

Je chant ais	Je fin iss ais	Je romp ais
Tu chant ais	Tu fin iss ais	Tu romp ais
Il chant ait	Il fin iss ait	Il romp ait
Nous chant ions	Nous fin iss ions	Nous romp ions
Vous chant iez	Vous fin iss iez	Vous romp iez
Ils chant aient	Ils fin iss aient	Ils romp aient

Ծանօթ. Դիտելու է որ իրկրորդ լծորդութեան բայերը սովորաւ կան ծայրայանգէն առաջ *iss* մասնին ալ կ'աւելցնեն:

Անկատարին ծայրայանդն առաջ ois, oit և այլն. կը գրուէր. այս դարուս սկիզբները արդի ուղղագրութիւնն ընդունուեցաւ:

Անցկայ կատարեալ.

24. Կատարեալ կամ անցեալ որոշեալը կը ցուցնէ Թէ բան մը կատարուեցաւ որոշ կերպով անցած ժամանակի մը մէջ. օրինակ, երէի բարբ երէկոյն երգեցի: Hier je chantai toute la soirée.

Անցեալ կատարեալը այսպէս կը կազմուի:

ԱՆՑԵԱԼ, ԿՍՏԱՐԵԱԼ

Je chant ai	Je fin is	Je romp is
Tu chant as	Tu fin is	Tu romp is
Il chant a	Il fin it	Il romp it
Nous chant âmes	Nous fin imes	Nous romp imes
Vous chant âtes	Vous fin ites	Vous romp ites
Ils chant èr ent	Ils fin ir ent	Ils romp ir ent

Ծանօթ. Հոս ալ դիտենք՝ ինչպէս Սահմանական ներկային Թէ առաջինէն զատ՝ ամէն լծորդութեանց եզակի երրորդ դեմքը է ով կաւարտի. Հին Գաղղիերէնն՝ աւելի հաւատարմութեամբ լատինականի, է ով կը գրէր il aimat, հիմակուան Գաղղիերէնը է ն կը գործածէ իբրև բաղբարացուցիչ տառ մը (lettre euphonique) հարցական ձևին մէջ:

Պարզ արարուցի.

25. Պարզ արարուցին բանի մ'ըլլողիքը կամ ըլլուելիքը կը ցուցնէ. Je chanterai demain, վաղը դեբի երգեմ:

Պարզ արարուցին այսպէս կը կազմուի:

ԱՊԱՐԵԱԼ

Je chant er ai	Je fin ir ai	Je romp r ai
Tu chant er as	Tu fin ir as	Tu romp r as
Il chant er a	Il fin ir a	Il romp r a
Nous chant er ons	Nous fin ir ons	Nous romp r ons
Vous chant er ez	Vous fin ir ez	Vous romp r ez
Ils chant er ont	Ils fin ir ont	Ils romp r ont

Ծանօթ. Այս պատկերէն կը տեսնենք որ ամէն լծորդութեանց պարզ արարուցին նոյն կերպով կը ձևանայ, այն է բայի մ'անորիչ գերբային վրայ աւելցնելով avoir բային Սահմանական ներկայն ai, as, a և այլն. ըստ այսմ je chanter ai, j'ai à chanter երգեմ, ունիմ կը նշանակէ, լատին բայից անկատարին և արարուցին վերջաւորութիւնքը իրենց մերձաւորութեամբը (amabat, amabit) Գաղղիերէնի մէջ տկարանալով՝ ինչպէս այլ ամէն բառից համար՝ ռամիկը կը դժուարեք այս զանազանութիւններն ընելու: Նոյն իսկ լատին ընտիր մատենագրութեան մէջ կը տեսնուի ունիմ բայով կազմուած ապառնին. habeo ad te scribere, ունիմ գրելու:

Ուստի արարուցին ըստ ինքեան բաղադրեալ ժամանակ մ'է, բայց անոր կազմող մասունքը այնչափ սերտու յարած են իրարու որ իբրև պարզ կը նկատուի:

Պարզ րեակաւ.

26. Պարզ Թէականը կը ցուցնէ որ բան մը պիտի ըլլալ ԹէուԹէան մը կատարուելովը: Je chanterais si cela m'était permis, Իբրգէի եթէ երէկ ըլլաւ ինչ:

27. Թէականին գործածութեան դալով՝ դիտենք որ հայերէնի մէջ շատ անգամ անկատարով կը Թարգմանենք, և si շաղկապէն վերջն եկած բայը Թէականով կը բացուարենք:

Ահաւաստիկ Թէականին կազմութիւնը:

ԹԵԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je chant er ais	Je fin ir ais	Je romp r ais
Tu chant er ais	Tu fin ir ais	Tu romp r ais
Il chant er ait	Il fin ir ait	Il romp r ait
Nous chant er ions	Nous fin ir ions	Nous romp r ions
Vous chant er iez	Vous fin ir iez	Vous romp r iez
Ils chant er aient	Ils fin ir aient	Ils romp r aient

28. Թէականն ալ ամէն լծորդութեանց համար կը բաղկանայ ais, ais, ait, ions, iez, aient վերջաւորութիւններէն և անորիչ գերբայէն:

Ծանօթ. Ինչպէս տպառնին բայի մը անորոշ դերբային վրայ, avoir բային Սահմանական աւելցնելով կը կազմուի, նոյնպէս ալ թէականը՝ բայի վրայ avoir ին անկատարը աւելցնելով:

Հրամայական.

29. Հրամայականը՝ պատուէր կամ աղաչանք, կամ փափաք մը յայտնելով՝ եղակի առաջին դէմք չէրնար ունենալ. աւելորդ է որ մարդ բացատրէ իր անձին տալիք պատուէրը:

Ահա անոր կազմութիւնը:

ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ

Chant e	Fin is	Romp s
Chant ons	Fin iss ons	Romp ons
Chant ez	Fin iss ez	Romp ez

30. Կը տեսնենք որ հրամայականի ամէն դէմքերը Սահմանականին համապատասխանող դէմքերէն առնուած են:

Ա. ըծորդութեան եղակի բ. դէմքը միայն բացառութեամբ ճ չառնուր՝ բայց միայն երբ ջ կամ en դերանուան մէկը դայ ետեւէն:

Ստորադասական ներկայ.

31. Ստորադասականը՝ ինչպէս յայտնի է՝ իրմէ առաջ յայտնի կամ զօրութեամբ դրուած բայէ մը կախեալ է. Il faut que je parte, հարկ է որ մեկնիմ:

32. Ամէն անգամ որ կարելի է՝ լաւ կ'ըլլայ՝ մանաւանդ խօսակցութեան մէջ՝ Ստորադասական անկատարին տեղ անորոշ դերբայի դործածել:

Ահա անոր կազմութիւնը:

Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

ՆԵՐԿԱՅ

Que je chant e	Que je fin iss e	Que je romp e
Que tu chant es	Que tu fin iss es	Que tu romp es
Qu'il chant e	Qu'il fin iss e	Qu'il romp e
Que nous chant ions	Que nous fin iss ions	Que nous romp ions
Que vous chant iez	Que vous fin iss iez	Que vous romp iez
Qu'ils chant ent	Qu'ils fin iss ent	Qu'ils romp ent

Ծանօթ. Ստորադասական ներկային յոգնակի երկու առաջին դէմքերը Սահմանական անկատարին նոյն դէմքերուն յար և նման կ'ուղղագրուին: Հին Գաղղիերէնի մէջ այս երկուքը կը տարբերէին ասով որ անկատարին մէջ ions, iez երկու վանկ կը կազմէին: Իսկ Ստորադասականը միայն մէկ վանկ էր: Որովհետեւ լատին անկատարն է cantamus, իսկ Ստորադասականն է cantemus.

Ստորադասական անկատար.

33. Ահա Ստորադասական անկատարին կազմութիւնը:

ԱՆԿԱՍԱՐ

Que je chant ass e	Que je fin iss e	Que je romp iss e
Que tu chant ass es	Que tu fin iss es	Que tu romp iss es
Qu'il chant at	Qu'il fin it	Qu'il romp it
Que nous chant ass ions	Que nous fin iss ions	Que nous romp iss ions
Que vous chant ass iez	Que vous fin iss iez	Que vous romp iss iez
Qu'ils chant ass ent	Qu'ils fin iss ent	Qu'ils romp iss ent

Ծանօթ. Այս ժամանակը լատ. amavissem և համաօտութեամբ amassem են կը կազմուի, հոս երրորդ դէմքը չ գիրը պահած է, վասն զի նախընթաց վանկ մ'ալ ունի amasset.

Գերբայ և ընդունկոյրիւնք.

34. Ինչպէս ըսինք 3 անորիչ դերբայից վերջաւորութիւնքն են er, ir, re.

35. Ամէն լծորդութեանց ընդունելութեան ներխայն ant է, chant ant, finiss ant, rend ant.

36. Անբեաւ Դերբայի վերջաւորութիւնքն են Ս. լըծորդութեան համար é, aimé. Բ. ին համար i, fini. Գ. ին համար u, rompu.

37. Գերբայի Գաղղիերէն participe, կը կոչուի որ կցորդ կամ հաղորդ կը նշանակէ, վասն զի բային և ածականին բնութեան հաղորդ է, երբ գործ մը ցուցնէ. Ayant lu, marchant, կարգացած ըլլալով, բաւելով բայ է, և ածականի երբ վիճակ մը ցուցնէ. Une histoire amusante, պօռոտող զսիրտն ինչ:

Պ Ր Ա Կ Գ.

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ

FORMATION DES TEMPS COMPOSÉS

38. Պարզ Ժամանակները խօսուած միջոցին մէջ դեռ չաւարտած գործ մը կը ցուցնեն. բաղադրեալ Ժամանակները նոյն գործը իբրև լրացած մեղի կը ներկայացնեն:

39. Այս Ժամանակները կը կազմուին խոնարհիլ ու զուած բային անցեալ դերբայի՝ օժանդակի մը քով դնելով. j'ai aimé, tu es parti.

40. Իւրաքանչիւր պարզ Ժամանակ իրեն համապատասխանող բաղադրեալ Ժամանակն ունի, որ նոյն գործը աւարտած ներկայացնելու կը ծառայէ. այսպէս je lis, եւ կարգած. կը պատասխանէ j'ai lu, կարգացած է՞ ինչպէս յաջորդ բայից խոնարհման մէջ կը տեսնուի:

41. Բաղադրեալ Ժամանակները կազմուելու համար Գաղղիերէնը երկու օժանդակ կը գործածէ être որ ըլլալ կը նշանակէ, և AVOIR որ ունենալ կամ սպասել կը ցուցնէ:

42. Այս être և avoir բայերը օժանդակ են. միայն երբ ուրիշ բայ մը խոնարհելու կը ծառայեն. ուրիշ պարագայից մէջ մին կահան բայ է. ինչպէս je suis heureux, երջանիկ է՞. և միւսը ներգործական ինչպէս j'ai un bon livre, աղէ՜ գիրք մ'ունիմ:

43. Խոնարհումն Être բայի.

MODE INDICATIF - Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

<i>Présent.</i> - Ներխայ.		<i>Passé indéfini.</i> - Յարակարգ.	
Je suis		J'ai été	
Tu es		Tu as été	
Il ou elle est		Il ou elle a été	
Nous sommes		Nous avons été	
Vous êtes		Vous avez été	
Ils ou elles sont		Ils ou elles ont été	
<i>Imparfait.</i> - Անկարգ.		<i>Plus-que-parf.</i> - Գերախոր.	
J'étais		J'avais été	
Tu étais		Tu avais été	
Il ou elle était		Il ou elle avait été	
Nous étions		Nous avions été	
Vous étiez		Vous aviez été	
Ils ou elles étaient		Ils ou elles avaient été	
<i>Passé défini.</i> - Կարգեալ.		<i>Passé antérieur.</i> - Վաղախոր.	
Je fus		J'eus été	
Tu fus		Tu eus été	
Il ou elle fut		Il ou elle eut été	
Nous fûmes		Nous eûmes été	
Vous fûtes		Vous eûtes été	
Ils ou elles furent		Ils ou elles eurent été	

Futur. - Ապագայի. *Futur antér.* - Անց. ապագայի.

Je serai	J'aurai été
Tu seras	Tu auras été
Il ou elle sera	Il ou elle aura été
Nous serons	Nous aurons été
Vous serez	Vous aurez été
Ils ou elles seront	Ils ou elles auront été

CONDITIONNEL - Թ Ի Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Je serais	J'aurais été
Tu serais	Tu aurais été
Il ou elle serait	Il ou elle aurait été
Nous serions	Nous aurions été
Vous seriez	Vous auriez été
Ils ou elles seraient	Ils ou elles auraient été

IMPÉRATIF - Հ Ի Մ Ս Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Sois	Aie été
Soyons	Ayons été
Soyez	Ayez été

SUBJONCTIF - Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Que je sois	Que j'aie été
Que tu sois	Que tu aies été
Qu'il ou qu'elle soit	Qu'il ou qu'elle ait été
Que nous soyons	Que nous ayons été
Que vous soyez	Que vous ayez été
Qu'ils ou qu'elles soient	Qu'ils ou qu'elles aient été

Imparfait. - Անկարգ. *Plus-que-parfait.* - Գերախարգ.

Que je fusse	Que j'eusse été
Que tu fusses	Que tu eusses été
Qu'il ou qu'elle fût	Qu'il ou qu'elle eût été
Que nous fussions	Que nous eussions été
Que vous fussiez	Que vous eussiez été
Qu'ils ou qu'elles fussent	Qu'ils ou qu'elles eussent été

INFINITIF - Ա Ն Ո Ր Ի Շ Դ Ե Ր Բ Ա Յ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Être Avoir été

Part. présent. - Ընդ. ներկայ. *Part. passé.* - Ընդ. անցեալ.

Étant Été, ayant été

Ծանօթ. Այս բայը Գաղղիերէն լեզուին ամենէն անկանոններէն մէկն է, ասոր մէջ երբք զանազան ձև կը նկատենք, որ երբք զանազան լատին բայերէ կաղմուած են. արդարեւ je suis, je serai, sois, que je sois, լատին esse բայէն եկած են. je fus, que je fusse, լատին անսովոր fuere բայէն. վերջապէս été որ stare բայէն կը ծագի:

44. Խոնարհումին Avoir բայի.

MODE INDICATIF - Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Présent. - Ներկայ. *Passé indéfini.* - Յարախարգ.

J'ai	J'ai eu
Tu as	Tu as eu
Il ou elle a	Il ou elle a eu
Nous avons	Nous avons eu
Vous avez	Vous avez eu
Ils ou elles ont	Ils ou elles ont eu

Imparfait. - Անկարգ. *Plus-que-Parfait.* - Գերակարգ.

J'avais	J'avais eu
Tu avais	Tu avais eu
Il ou elle avait	Il ou elle avait eu
Nous avions	Nous avions eu
Vous aviez	Vous aviez eu
Ils ou elles avaient	Ils ou elles avaient eu

Parfait. - Կարգեալ. *Passé antérieur.* - Վաղակարգ.

J'eus	J'eus eu
Tu eus	Tu eus eu
Il ou elle eut	Il ou elle eut eu
Nous eûmes	Nous eûmes eu
Vous eûtes	Vous eûtes eu
Ils ou elles eurent	Ils ou elles eurent eu

Futur. - Ապառնի. *Futur antér.* - Անց. ապառնի.

J'aurai	J'aurai eu
Tu auras	Tu auras eu
Il ou elle aura	Il ou elle aura eu
Nous aurons	Nous aurons eu
Vous aurez	Vous aurez eu
Ils ou elles auront	Ils ou elles auront eu

CONDITIONNEL - Թէ Ակ Ան

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

J'aurais	J'aurais eu
Tu aurais	Tu aurais eu
Il ou elle aurait	Il ou elle aurait eu
Nous aurions	Nous aurions eu
Vous auriez	Vous auriez eu
Ils ou elles auraient	Ils ou elles auraient eu

IMPÉRATIF — Հր Բ Ը Թ Ը Յ Ը Կ Ը Ը

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Aie	Aie eu
Ayons	Ayons eu
Ayez	Ayez eu

SUBJONCTIF - Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Que j'aie	Que j'aie eu
Que tu aies	Que tu aies eu
Qu'il ou qu'elle ait	Qu'il ou qu'elle ait eu
Que nous ayons	Que nous ayons eu
Que vous ayez	Que vous ayez eu
Qu'ils ou qu'elles aient	Qu'ils ou qu'elles aient eu

Imparfait. - Անկարգ. *Plus-que-parfait.* - Գերակարգ.

Que j'eusse	Que j'eusse eu
Que tu eusses	Que tu eusses eu
Qu'il ou qu'elle eût	Qu'il ou qu'elle eût eu
Que nous eussions	Que nous eussions eu
Que vous eussiez	Que vous eussiez eu
Qu'ils ou qu'elles eussent	Qu'ils ou qu'elles eussent eu

INFINITIF - Ա Ն Ո Ր Ի Ե Դ Ե Ր Բ Ա Յ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Avoir Avoir eu

Part. présent. - Ընդ. ներկայ. *Part. passé.* - Ընդ. անցեալ.

Ayant Eu, ayant eu

Ծանօթ. Avoir, լատիներէն habere բայէն ծագած է. սկզբի հ գիրը կորսնցնելով, և նն ՚ի գոխելով՝ Ինչպէս շատ մ'ուրիշ բաներու մէջ:

Պ Ր Ա Կ Պ

ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՅ — VERBE ACTIF

45. Առաջին կանոնաւոր չորդութիւն Aimer

MODE INDICATIF — ՍԱՀ ՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. — Ներկայ. Passé indéfini. — Յարակապար.

Ներկայն խօսուած ժամանակը կատարուող գործ մը կը ցուցնէ: Maintenant, chaque jour.

Այս ժամանակս որոշեալ կամ անորոշ ատեն կատարուած գործ մը կը ցուցնէ: Ce matin, cette année.

J'aim e
Tu aim es
Il aim e
Nous aim ons
Vous aim ez
Ils aim ent

J'ai aim é
Tu as aim é
Il a aim é
Nous avons aim é
Vous avez aim é
Ils ont aim é

Imparfait. — Անկապար. Plus-que-parfait. — Գերակապար.

Անկատարը կը ցուցնէ գործ մը որ կը ըլլար ուրիշ գործի մ'ըլլալու ժամանակը: Quand j'étais jeune.

Կը ցուցնէ գործ մը որ կատարուած էր իրմէ առաջ կատարուած գործէ մ'առաջ: Quand vous arrivâtes.

J'aim ais
Tu aim ais
Il aim ait

J'avais aim é
Tu avais aim é
Il avait aim é

Nous aim ions
Vous aim iez
Ils aim aient
Nous avions aim é
Vous aviez aim é
Ils avaient aim é

Passé défini. — Կապարեալ. Passé antérieur. — Վաղակապար.

Այս ժամանակս բոլորովին անցած և որոշ ատենի կատարուած գործէ մ'անմէջ կատարուած գործ մը կը ցուցնէ: Hier, l'an passé.

Այս ժամանակս ուրիշ կատարուած գործէ մ'անմէջապէս առաջ կատարուած գործ մը կը ցուցնէ: Quand je fus heureux.

J'aim ai
Tu aim as
Il aim a
J'eus aim é
Tu eus aim é
Il eut aim é

Nous aim âmes
Vous aim âtes
Ils aim èrent
Nous eûmes aim é
Vous eûtes aim é
Ils eurent aim é

Futur. — Ապառնի. Futur antérieur. — Անց. ապառնի.

Ապառնին ըլլալիք գործ մը կը ցուցնէ: Demain, dorénavant.

Ապառնին ուրիշ ըլլալիք գործէ մ'առաջ կատարուելիք գործ մը կը ցուցնէ: Quand vous arriverez.

J'aim erai
Tu aim eras
Il aim era
J'aurai aim é
Tu auras aim é
Il aura aim é

Nous aim erons
Vous aim erez
Ils aim eront
Nous aurons aim é
Vous aurez aim é
Ils auront aim é

CONDITIONNEL — Թ Ե Ա Կ Ա Ն

Présent. — Ներկայ. Passé. — Անցեալ.

Պայմանաւ կամ թէ ուրիշ պայմանով մը կատարուելիք արուած պիտի ըլլար եթէ

գործ մը կը ցուցնէ: Si j'é- սպայմանն կատարուած ըլլար: tais heureux. Si j'avais été heureux.

J'aim er ais J'aurais aim é
Tu aim er ais Tu aurais aim é
Il aim er ait Il aurait aim é
Nous aim er ions Nous aurions aim é
Vous aim er iez Vous auriez aim é
Ils aim er aient Ils auraient aim é

IMPÉRATIF - Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Վ Ա Ն

Présent. - Ներկայ. Passé. - Անցեալ.

Պատուէրով կամ յորդո- Պատուէրով կամ յորդո-
րով կատարուելէք գործ մը րով ուրիշ գործէ մ'առաջ
կը ցուցնէ: ըլլալէք գործ մը կը ցուցնէ:

Aim e Aie aim é
Aim ons Ayons aim é
Aim ez Ayez aim é

SUBJONCTIF - Ս Տ Ո Ր Ա Վ Ա Ս Ա Վ Ա Ն

Այս եղանակս՝ ինչպէս որ ըսինք՝ ուրիշ ժամանակէ մը
ստորակարգեալ կամ կախմունք ունեցող գործ կամ վիճակ
կը ցուցնէ:

Présent. - Ներկայ. Passé. - Անցեալ.

Il faut, il faudra Il faut, il faudra
Que j'aim e Que j'aie aim é
Que tu aim es Que tu aies aim é
Que nous aim ions Que nous ayons aim é
Que vous aim iez Que vous ayez aim é
Qu'ils aim ent Qu'ils aient aim é

Imparfait. - Անկատար. Plus-que-parfait. - Գերանկատար.

Il faillait, il faudrait Il faillait, il faudrait
Que j'aim ass e Que j'eusse aim é
Que tu aim ass es Que tu eusses aim é
Qu'il aim ait Qu'il eût aim é
Que nous aim ass ions Que nous eussions aim é
Que vous aim ass iez Que vous eussiez aim é
Qu'ils aim ass ent Qu'ils eussent aim é

INFINITIF - Ա Ն Ո Ր Ի Շ Դ Ե Ր Ք Ա Յ

Présent. - Ներկայ. Passé. - Անցեալ.

Aim er Avoir aim é

Part. présent. - Ընդ. ներկայ. Part. passé. - Ընդ. անցեալ.
Aim ant Aim é, ayant aim é (f.) aim ée

46. Բ. կանոնաւոր ընդդու-թիւն Finir

MODE INDICATIF - Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Վ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Վ

Présent. - Ներկայ. Passé indéfini. - Յարանկատար.

Je fin is J'ai fin i
Tu fin is Tu as fin i
Il fin it Il a fin i
Nous fin iss ons Nous avons fin i
Vous fin iss ez Vous avez fin i
Ils fin iss ent Ils ont fin i

Imparfait. - Անկատար. Plus-que-parfait. - Գերանկատար.

Je fin iss ais J'avais fin i
Tu fin iss ais Tu avais fin i
Il fin iss ait Il avait fin i
Nous fin iss ions Nous avions fin i
Vous fin iss iez Vous aviez fin i
Ils fin iss aient Ils avaient fin i

Passé défini. - Կարգերեալ. *Passé antérieur.* - Վաղախոսար.

Je fin is	J'eus fin i
Tu fin is	Tu eus fin i
Il fin it	Il eut fin i
Nous fin imes	Nous eûmes fin i
Vous fin ites	Vous eûtes fin i
Ils fin ir ent	Ils eurent fin i

Futur. - Սրբառնի. *Futur antérieur.* - Անց. ապառնի.

Je fin ir ai	J'aurai fin i
Tu fin ir as	Tu auras fin i
Il fin ir a	Il aura fin i
Nous fin ir ons	Nous aurons fin i
Vous fin ir ez	Vous aurez fin i
Ils fin ir ont	Ils auront fin i

CONDITIONNEL - Թիւսն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Je fin ir ais	J'aurais fin i
Tu fin ir ais	Tu aurais fin i
Il fin ir ait	Il aurait fin i
Nous fin ir ions	Nous aurions fin i
Vous fin ir iez	Vous auriez fin i
Ils fin ir aient	Ils auraient fin i

IMPÉRATIF - Հրուսուսուսն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Fin is	Aie fin i
Fin iss ons	Ayons fin i
Fin iss ez	Ayez fin i

SUBJONCTIF - ՍՏՈՐԱԿԱՍԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Que je fin iss e	Que j'aie fin i
Que tu fin iss es	Que tu aies fin i
Qu'il fin iss e	Qu'il ait fin i
Que nous fin iss ions	Que nous ayons fin i
Que vous fin iss iez	Que vous ayez fin i
Qu'ils fin iss ent	Qu'ils aient fin i

Imparfait. - Անկարգ. *Plus-que-parfait.* - Գերախոսար.

Que je fin iss e	Que j'eusse fin i
Que tu fin iss es	Que tu eusses fin i
Qu'il fin it	Qu'il eût fin i
Que nous fin iss ions	Que nous eussions fin i
Que vous fin iss iez	Que vous eussiez fin i
Qu'ils fin iss ent	Qu'ils eussent fin i

INFINITIF - Անորից Գերբն

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Անցեալ.

Fin ir *Avoir fin i*

Part. présent. - Անց. ներկայ. *Part. passé.* - Անց. անցեալ.
Fin iss ant *Fin i, ayant fin i (f.) fin ie*

47. Գ. Կանոնաւոր լծորդուծիւն R o m p r e.

MODE INDICATIF - ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. - Ներկայ. *Passé indéfini.* - Յարախոսար.

Je romp s	J'ai romp u
Tu romp s	Tu as romp u
Il romp t	Il a romp u

Nous romp <i>ons</i>	Nous avons romp <i>u</i>
Vous romp <i>ez</i>	Vous avez romp <i>u</i>
Ils romp <i>ent</i>	Ils ont romp <i>u</i>

Imparfait. — Անիաբարբ. *Plus-que-parfait.* — Գերաիաբարբ.

Je romp <i>ais</i>	J'avais romp <i>u</i>
Tu romp <i>ais</i>	Tu avais romp <i>u</i>
Il romp <i>ait</i>	Il avait romp <i>u</i>

Nous romp <i>ions</i>	Nous avions romp <i>u</i>
Vous romp <i>iez</i>	Vous aviez romp <i>u</i>
Ils romp <i>aient</i>	Ils avaient romp <i>u</i>

Passé défini. — Կարարեալ. *Passé antérieur.* — Վաղաիաբարբ.

Je romp <i>is</i>	J'eus romp <i>u</i>
Tu romp <i>is</i>	Tu eus romp <i>u</i>
Il romp <i>it</i>	Il eut romp <i>u</i>

Nous romp <i>îmes</i>	Nous eûmes romp <i>u</i>
Vous romp <i>îtes</i>	Vous eûtes romp <i>u</i>
Ils romp <i>irent</i>	Ils eurent romp <i>u</i>

Futur. — Ապարեի. *Futur antérieur.* — Անց. արարեի.

Je romp <i>r ai</i>	J'aurai romp <i>u</i>
Tu romp <i>r as</i>	Tu auras romp <i>u</i>
Il romp <i>r a</i>	Il aura romp <i>u</i>

Nous romp <i>r ons</i>	Nous aurons romp <i>u</i>
Vous romp <i>r ez</i>	Vous aurez romp <i>u</i>
Ils romp <i>r ont</i>	Ils auront romp <i>u</i>

CONDITIONNEL — Թիւղն

Présent. — Ներիայ. *Passé.* — Անցեալ.

Je romp <i>r ais</i>	J'aurais romp <i>u</i>
Tu romp <i>r ais</i>	Tu aurais romp <i>u</i>
Il romp <i>r ait</i>	Il aurait romp <i>u</i>

Nous romp <i>r ions</i>	Nous aurions romp <i>u</i>
Vous romp <i>r iez</i>	Vous auriez romp <i>u</i>
Ils romp <i>r aient</i>	Ils auraient romp <i>u</i>

IMPÉRATIF — Հրուսուղն

Présent. — Ներիայ. *Passé.* — Անցեալ.

Romp <i>s</i>	Aie romp <i>u</i>
Romp <i>ons</i>	Ayons romp <i>u</i>
Romp <i>ez</i>	Ayez romp <i>u</i>

SUBJONCTIF — Սնոսուղն

Présent. — Ներիայ. *Passé.* — Անցեալ.

Que je romp <i>e</i>	Que j'aie romp <i>u</i>
Que tu romp <i>es</i>	Que tu aies romp <i>u</i>
Qu'il romp <i>e</i>	Qu'il ait romp <i>u</i>
Que nous romp <i>ions</i>	Que nous ayons romp <i>u</i>
Que vous romp <i>iez</i>	Que vous ayez romp <i>u</i>
Qu'ils romp <i>ent</i>	Qu'ils aient romp <i>u</i>

Imparfait. — Անիաբարբ. *Plus-que-parfait.* — Գերաիաբարբ.

Que je romp <i>iss e</i>	Que j'eusse romp <i>u</i>
Que tu romp <i>iss es</i>	Que tu eusses romp <i>u</i>
Qu'il romp <i>ît</i>	Qu'il eut romp <i>u</i>
Que nous romp <i>iss ions</i>	Que nous eussions romp <i>u</i>
Que vous romp <i>iss iez</i>	Que vous eussiez romp <i>u</i>
Qu'ils romp <i>iss ent</i>	Qu'ils eussent romp <i>u</i>

INFINITIF — Անոսոց Գերսն

Présent. — Ներիայ. *Passé.* — Անցեալ.

Romp <i>re</i>	Avoir romp <i>u</i>
<i>Part. présent.</i> — Ընդ. ներիայ.	<i>Part. passé.</i> — Ընդ. անցեալ.
Romp <i>ant</i>	Romp <i>u</i> , ayant romp <i>u</i> (fem.) romp <i>ue</i>

48. Դ. Կանոնաւոր ընդդռուցիւն Reueoir

MODE INDICATIF - ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. - Ներկայ.   Passé indéfini. - Յարմարար.

Je reç ois	J'ai reç u
Tu reç ois	Tu as reç u
Il reç oit	Il a reç u
Nous rec ev ons	Nous avons reç u
Vous rec ev ez	Vous avez reç u
Ils reç oiv ent	Ils ont reç u

Imparfait. - Անարար.   Plus-que-parfait. - Գերանարար.

Je rec ev ais	J'avais reç u
Tu rec ev ais	Tu avais reç u
Il rec ev ait	Il avait reç u
Nous rec ev ions	Nous avions reç u
Vous rec ev iez	Vous aviez reç u
Ils rec ev aient	Ils avaient reç u

Parfait. - Կարարեալ.   Passé antérieur. - Վաղանարար.

Je reç us	J'eus reç u
Tu reç us	Tu eus reç u
Il reç ut	Il eut reç u
Nous reç ûmes	Nous eûmes reç u
Vous reç ûtes	Vous eûtes reç u
Ils reç urent	Ils eurent reç u

Futur. - Ապանի.   Futur antérieur. - Անց. արարի.

Je rec evr ai	J'aurai reç u
Tu rec evr as	Tu auras reç u
Il rec evr a	Il aura reç u

Nous rec evr ons	Nous aurons reç u
Vous rec evr ez	Vous aurez reç u
Ils rec evr ont	Ils auront reç u

CONDITIONNEL - Թէ ԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ.   Passé. - Անցեալ.

Je rec evr ais	J'aurais reç u
Tu rec evr ais	Tu aurais reç u
Il rec evr ait	Il aurait reç u
Nous rec evr ions	Nous aurions reç u
Vous rec evr iez	Vous auriez reç u
Ils rec evr aient	Ils auraient reç u

IMPÉRATIF - ՀՐԱՄԱՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ.   Passé. - Անցեալ.

Reç ois	Aie reç u
Rec ev ons	Ayons reç u
Rec ev ez	Ayez reç u

SUBJONCTIF - ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ.   Passé. - Անցեալ.

Que je reç oiv e	Que j'aie reç u
Que tu reç oiv es	Que tu aies reç u
Qu'il reç oiv e	Qu'il ait reç u
Que nous rec ev ions	Que nous ayons reç u
Que vous rec ev iez	Que vous ayez reç u
Qu'ils reç oiv ent	Qu'ils aient reç u

Imparfait. - Անարար.   Plus-que-parfait. - Գերանարար.

Que je reç uss e	Que j'eusse reç u
Que tu reç uss es	Que tu eusses reç u
Qu'il reç ut	Qu'il eût reç u

Հարցական — Interrogatif.

62. Բայը Հարցական ընելու համար բառական է պարզ ժամանակներուն մէկ դերանունը բայէն վերջը դնել: Aimez-vous? Բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ՝ օժանդակին և անցեալ դերբային մէջ տեղ: Avez-vous aimé?

63. Վերջաւորութեանց մասին Հարցական խոնարհումը պարզ խոնարհմանէն յաջորդ երկու կէտերու մէջ միայն կը տարբերի.

Ա. Երբոր եզակի Ա դէմքը համը վանկով մ'աւարտի (j'aime, que je puisse) Հարցականին մէջ այս վանկը շեշտելու է: Aimé-je? puissé-je!

Բ. Երբոր բային եզակի Ք դէմքը ձայնաւորով մ'աւարտի (ինչպէս il aime, il va), t մը կ'աւելցուի բային և դերանունան մէջ: Aime-t-il? va-t-il?

Ծանօթ. Տեսնը արդէն որ այս t դիրը սխալմամբ անջատուած է Ք դէմքերուն ծայրերէն ուր ընական է:

64. Բայերը քաջասէան (negatif) կ'ըլլան ne, pas; կամ ne, point աւելցնելով՝ պարզ ժամանակաց համար դերանունան և բային մէջ տեղ: Je ne viens pas, և բաղադրեալ ժամանակաց համար օժանդակին և անցեալ դերբային մէջ pas դնելով: Je n'ai pas voulu.

Պ Ր Ա Կ Ե

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅ — VERBE PASSIF

65. Տեսնը որ Գաղղիերէն լեզուն իսկապէս կրաւորական բայի ձև մը չունի, այլ որ և իցէ ներգործական բայի մ'անցեալ դերբայն êtreով խոնարհելով կրաւորական կ'ըլլայ. հետևաբար այս տեսակ բայերուն համար մէկ օրինակ կայ որ 'ի ստորեւ դրած ենք:

66. Կրաւորական բայերուն մէջ անցեալ դերբայն պարզապէս անական մ'ըլլալով, մշտ տէր բային հետ կը համաձայնի: Il est mordu, elle est mordue, ils sont mordus, elles sont mordues.

67. Օրինակ կրաւորական բայի:

MODE INDICATIF — Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Présent. — Ն է լ ի տ յ . Passé indéfini. — Յ ա Ր ի տ յ ա Ր .

Je suis aimé	J'ai été aimé
Tu es aimé	Tu as été aimé
Il est aimé	Il a été aimé
Nous sommes aimés	Nous avons été aimés
Vous êtes aimés	Vous avez été aimés
Ils sont aimés	Ils ont été aimés

Imparfait. — Ա ի կ ա թ ա Ր . Plus-que-parfait. — Պ է Ր ի տ յ ա Ր .

J'étais aimé	J'avais été aimé
Tu étais aimé	Tu avais été aimé
Il était aimé	Il avait été aimé

Nous étions aimés	Nous avions été aimés
Vous étiez aimés	Vous aviez été aimés
Ils étaient aimés	Ils avaient été aimés

Passé défini. - Կարգիւմ.   *Passé antérieur.* - Վաղախոսար.

Je fus aimé	J'eus été aimé
Tu fus aimé	Tu eus été aimé
Il fut aimé	Il eut été aimé

Nous fûmes aimés	Nous eûmes été aimés
Vous fûtes aimés	Vous eûtes été aimés
Ils furent aimés	Ils eurent été aimés

Futur. - Ապահանի.   *Futur antérieur.* - Անոյ. ապահանի.

Je serai aimé	J'aurai été aimé
Tu seras aimé	Tu auras été aimé
Il sera aimé	Il aura été aimé

Nous serons aimés	Nous aurons été aimés
Vous serez aimés	Vous aurez été aimés
Ils seront aimés	Ils auront été aimés

CONDITIONNEL - Թիւկն

Présent. Ներկայ.   *Passé.* - Անոյեւմ.

Je serais aimé	J'aurais été aimé
Tu serais aimé	Tu aurais été aimé
Il serait aimé	Il aurait été aimé

Nous serions aimés	Nous aurions été aimés
Vous seriez aimés	Vous auriez été aimés
Ils seraient aimés	Ils auraient été aimés

IMPÉRATIF - Հրուսուսն

Présent. - Ներկայ.   *Passé.* - Անոյեւմ.

Sois aimé	Aie été aimé
Soyons aimés	Ayons été aimés
Soyez aimés	Ayez été aimés

SUBJONCTIF - Սոսոսոսոսոս

Présent. - Ներկայ.   *Passé.* - Անոյեւմ.

Que je sois aimé	Que j'aie été aimé
Que tu sois aimé	Que tu aies été aimé
Qu'il soit aimé	Qu'il ait été aimé

Que nous soyons aimés	Que nous ayons été aimés
Que vous soyez aimés	Que vous ayez été aimés
Qu'ils soient aimés	Qu'ils aient été aimés

Imparfait. - Անխոսար.   *Plus-que-parfait.* - Գերախոսար.

Que je fusse aimé	Que j'eusse été aimé
Que tu fusses aimé	Que tu eusses été aimé
Qu'il fût aimé	Qu'il eût été aimé

Que nous fussions aimés	Que nous eussions été aimés
Que vous fussiez aimés	Que vous eussiez été aimés
Qu'ils fussent aimés	Qu'ils eussent été aimés

INFINITIF - Անոսոսոսոս

Présent. - Ներկայ.   *Passé.* - Անոյեւմ.

Être aimé   Avoir été aimé

Part. présent. - Ընդ. ներկայ.   *Part. passé.* - Ընդ. անոյեւմ.

Étant aimé   Ayant été aimé (s.) aimée

Պ Ր Ա Կ Զ

Չ Է Զ Ո Ք Բ Ա Յ — VERBE NEUTRE

68. Տեսանք Թէ Էղըբ բայ մը ինչով կը տարբերի ներգործականէն :

69. Չէղըբ բայից պարզ ժամանակները յարև նման են ներգործական բայից :

Բաղադրեալ ժամանակներէն ոմանք avoir օժանդակը կ'առնուն. ինչպէս j'ai dormi, այլք être ինչպէս il est arrivé ; êtreով խոնարհեալ բայերը 13 հաս են միայն aller, arriver, choir, décéder, éclore, entrer, mourir, naître, partir, sortir, tomber, venir. ասոնց անցեալ դերբայն être բային հետ համաձայնեցու է միշտ. il est parti, elle est partie, ils sont partis, elles sont parties.

70. Օրինակ Չէղըբ բայի Tomber.

MODE INDICATIF - Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Présent. - Ներկայ. Passé indéfini. - Յարախոսար.

Je tomb e	Je suis tomb é
Tu tomb es	Tu es tomb é
Il tomb e	Il est tomb é
Nous tomb ons	Nous sommes tomb és
Vous tomb ez	Vous êtes tomb és
Ils tomb ent	Ils sont tomb és

Imparfait. - Անխոսար. Plus-que-parfait. - Գերախոսար.

Je tomb ais	J'étais tomb é
Tu tomb ais	Tu étais tomb é
Il tomb ait	Il était tomb é

Nous tomb ions
Vous tomb iez
Ils tomb aient

Parfait. - Կարախոսար.

Je tomb ai
Tu tomb as
Il tomb a

Nous tomb âmes
Vous tomb âtes
Ils tomb èr ent

Futur. - Արաւել.

Je tomb er ai
Tu tomb er as
Il tomb er a

Nous tomb er ons
Vous tomb er ez
Ils tomb er ont

Nous étions tomb és
Vous étiez tomb és
Ils étaient tomb és

Passé antérieur. - Վարախոսար.

Je fus tomb é
Tu fus tomb é
Il fut tomb é

Nous fûmes tomb és
Vous fûtes tomb és
Ils furent tomb és

Futur antér. - Անց. արաւել.

Je serai tomb é
Tu seras tomb é
Il sera tomb é

Nous serons tomb és
Vous serez tomb és
Ils seront tomb és

CONDITIONNEL - Թ Է Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անց.

Je tomb er ais
Tu tomb er ais
Il tomb er ait

Nous tomb er ions
Vous tomb er iez
Ils tomb er aient

Je serais tomb é
Tu serais tomb é
Il serait tomb é

Nous serions tomb és
Vous seriez tomb és
Ils seraient tomb és

IMPÉRATIF - Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անց.

Tomb e
Tomb ons
Tomb ez

Sois tomb é
Soyons tomb és
Soyez tomb és

SUBJONCTIF - ՍՏՈՐԱԴՆԱԿԱՆՆԵՐ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Que je tomb e
Que tu tomb es
Qu'il tomb e

Que je sois tomb é
Que tu sois tomb é
Qu'il soit tomb é

Que nous tomb ions
Que vous tomb iez
Qu'ils tomb ent

Que nous soyons tomb és
Que vous soyez tomb és
Qu'ils soient tomb és

Imparfait. - Անկարգ.

Plus-que-parf. - Գերանկարգ.

Que je tomb ass e
Que tu tomb ass es
Qu'il tomb at

Que je fusse tomb é
Que tu fusses tomb é
Qu'il fût tomb é

Que nous tomb ass ions
Que vous tomb ass iez
Qu'ils tomb ass ent

Que nous fussions tomb és
Que vous fussiez tomb és
Qu'ils fussent tomb és

INFINITIF - ԱՆՈՐԻՇ ԳԵՐԲԱՅ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Tomb er

Être tomb é

Part. présent. - Ընդ. ներկայ.

Part. passé. - Ընդ. անցեալ.

Tomb ant

Étant tomb é (f.) tomb ée

ՊՐԱԿ Է

ԱՆԴՐԱԳԱՐՁ ԲԱՅ - VERBE RÉFLÉCHI

71. Անդրադարձ բայերը (Տեա Դ) իմաստի նկատմամբ կրնան երկու դասի բաժնուել, մէկը բուն անդրադարձ որոյ ցուցած գործը տէր բային իր վրայ կը կատարէ՝ ինչպէս. Je me blesse, ես կը վերսորթիմ ինքս. մէյմալ ինքս (ré-ciproque), երբ տէր բայինքը իրարու վրայ կը կատարեն գործը. Ces deux soldats se sont blessés, այս երկու զինուորացիները վերսորթեցին :

72. Չևի նկատմամբ ալ անդրադարձ բայերը երկու տեսակի կը բաժնուին. Ա. անոնք որ իսկապէս (essentiellement) անդրադարձ են, այսինքն ուրիշ կերպով չեն կրնար խոնարհիլ, ինչպէս se cabrer, s'emparer, s'arroger. Բ. և անոնք որ ներգործական կամ չէզոք բայէ մը ձեւացած են, և շփոթաձով (accidentellement) անդրադարձ են, ինչպէս se laver, se nuire.

73. Անդրադարձ բայերն իրենց ամբողջ լծորդութեան մէջ երկու դերանուն կ'առնուն որոյ առաջինը տէր բայի և երկրորդը ինչիք է՝ ինչպէս. Je me lave, il se nuit; այս երկու դերանուններ նոյն գէմբով ըլլալու են միշտ :

74. Անդրադարձ բայից պարզ ժամանակները ներգործական բայից յար և նման են, բայց իրենց լծորդութեան մէջ être կ'առնուն avoirի նշանակութեամբ :

75. Երբ բայն խկապէս անդրադարձ է, անցեալ գերբայն կը համաձայնի դերանունին հետ. Ils se sont repentis. Բայց եթէ բայը զիպուածով անդրադարձ ըլլայ՝ երբոր ներգործական է լեռի ինդրոյն հետ կը համաձայնի. Ils se sont aimés. — և անփոփոխ կը մնայ՝ եթէ չէզոք է. Ils se sont plu.

76. Օրհնակ անդրադարձ բայի Se reposer.

MODE INDICATIF - Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Դ Ա Ն Ա Կ

Présent. - Ներկայ.   Passé indéfini. - Յարանաբար.

Je me repos e	Je me suis repos é
Tu te repos es	Tu t'es repos é
Il se repos e	Il s'est repos é
Nous nous repos ons	Nous nous sommes repos és
Vous vous repos ez	Vous vous êtes repos és
Ils se repos ent	Ils se sont repos és

Imparfait. - Անցաբար.   Plus-que-parfait. - Գերանաբար.

Je me repos ais	Je m'étais repos é
Tu te repos ais	Tu t'étais repos é
Il se repos ait	Il s'était repos é
Nous nous repos ions	Nous nous étions repos és
Vous vous repos iez	Vous vous étiez repos és
Ils se repos aient	Ils s'étaient repos és

Parfait. - Կարաբեալ.   Passé antérieur. - Վաղանաբար.

Je me repos ai	Je me fus repos é
Tu te repos as	Tu te fus repos é
Il se repos a	Il se fut repos é
Nous nous repos âmes	Nous nous fûmes repos és
Vous vous repos âtes	Vous vous fûtes repos és
Ils se repos èr ent	Ils se furent repos és

Futur. - Ապառնի.   Futur antér. - Այն ապառնի.

Je me repos er ai	Je me serai repos é
Tu te repos er as	Tu te seras repos é
Il se repos er a	Il se sera repos é

Nous nous repos er ont	Nous nous serons repos és
Vous vous repos er ez	Vous vous serez repos és
Ils se repos er ont	Ils se seront repos és

CONDITIONNEL - Թե Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ.   Passé. - Այնեալ.

Je me repos er ais	Je me serais repos é
Tu te repos er ais	Tu te serais repos é
Il se repos er ait	Il se serait repos é
Nous nous repos er ions	Nous nous serions repos és
Vous vous repos er iez	Vous vous seriez repos és
Ils se repos er aient	Ils se seraient repos és

IMPÉRATIF - Հրուս Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ.

Repos e-toi	Այդեալն անսուր է:
Repos ons-nous	
Repos ez-vous	

SUBJONCTIF - Ս Տ Ո Ր Ա Կ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Présent. - Ներկայ.   Passé. - Այնեալ.

Que je me repos e	Que je me sois repos é
Que tu te repos es	Que tu te sois repos é
Qu'il se repos e	Qu'il se soit repos é
Que nous nous repos ions	Q. nous nous soyons repos és
Que vous vous repos iez	Q. vous vous soyez repos és
Qu'ils se repos ent	Qu'ils se soient repos és

Imparfait. - Անցաբար.   Plus-que-parfait. - Գերանաբար.

Que je me repos ass e	Que je me fusse repos é
Que tu te repos ass es	Que tu te fusses repos é
Qu'il se repos at	Qu'il se fût repos é

Q. nous nous repos ass ions Q. nous nous fussions repos és
 Q. vous vous repos ass iez Q. vous vous fussiez repos és
 Qu'ils se repos ass ent Qu'ils se fussent repos és

INFINITIF - ԱՆՈՐԻՇ ԴԵՐԲԱՅ

Présent. - Ներիայ. Passé. - Անդեալ.
 Se repos er S'être repos é
 Part. présent. - Ընդ. ներիայ. Part. passé. - Ընդ. անդեալ.
 Se repos ant S'étant repos é

ՊՐԱԿ Ը

ՄԻԱԴԻՄ ԿԱՄ ԱՆԴԻՄ ԲԱՅ - VERBE IMPERSONNEL

77. Տեսանք (3) Թէ դաս մը բայեր կան որոց ցուցած գործողութիւններն որոշ անձի կամ գէմբի մը յատկացընել անհնար ըլլալով՝ անդէմ կոչուած են: Այս բայերս միադէմ ալ ըսուեցան՝ միայն մէկ գէմբ ունենալնուն: Գաղղիերէնի մէջ այս բայերը միշտ ի գերանուամբ կը գործածուին՝ որոյ նշանակութիւնը այս բայից առջև բողոքովն անորոշ է: Խոնարհման մասին՝ այս երրորդ գէմբը՝ միշտ իրեն համապատասխանող ներգործական բային պէս կը խոնարհի:

78. Ահա Անդէմ Neiger, յիշել բային խոնարհումը:

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

Ներիայ Յարախար
 Il neige Il a neigé
 Անխար Գերախար
 Il neigeait Il avait neigé

Կարաբեալ

Վարախար

Il neigea

Il eut neigé

Արառնի

Անդ. ապառնի

Il neigera

Il aura neigé

Թ Է Ա Կ Ա Ն

Ներիայ

Անդեալ

Il neigerait

Il aurait neigé

Ս Տ Ո Ր Ա Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

Ներիայ

Անդեալ

Qu'il neige

Qu'il ait neigé

Անխար

Գերախար

Qu'il neigeât

Qu'il eût neigé

ԱՆՈՐԻՇ ԴԵՐԲԱՅ

Ներիայ

Անդեալ

Neiger

Avoir neigé

ԱՆՑԵԱԼ ԴԵՐԲԱՅ (անփոփոխ)

Neigé

79. Իսկապէս անդէմբայերէն զատ շատ ներգործական կամ չէղոք բայեր ալ անդիմաբար կը գործածուին ինչպէս. Il fait beau; il tombe de l'eau.

Պ Ր Ա. Կ Թ

ՉԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐ — VERBES IRRÉGULIERS

80. Վերոյիշեալ կազմութեան կանոնաց համաձայնող ամեն բայերը կանոնաւոր կը կոչուին, և անկանոն կամ պարարդ անոնք որ այս օրինաց չեն համաձայնիր:

81. Բայ մը երկու կերպով կրնայ անկանոն ըլլալ. կամ կանոնաւոր բայից շատ մը ժամանակներէն ու եղանակներէն զուրկ է՝ և այն ատեն կը կոչուի պակասոր բայ¹ (verbe defectif) կամ ունի անոնց ամեն եղանակներն ու ժամանակները, բայց կազմութեան մասին անոնց սահմանեալ կանոններէն կը խոտորի և անով անկանոն բայ կ'ըլլայ:

82. Կանոնաւոր և անկանոն բայեր իրարմէ իսկապէս զանազանողն այս իսկ է՝ որ կանոնաւոր բայից արմատն անփոփոխ է, և ծայրայանքք միայն կը փոխուին ժամանակաց և զիմաց համեմատ. մինչդէռ անկանոն բայից արմատը նոյն ուղղագրութիւնը չպահէր բովանդակ ընորդութեան մէջ. Օր. Voul oir, je veux, veuillez, և այլն:

83. Անկանոն բայերուն զարտուղութեանց պատճառները կրնան մեկնուիլ լեզուին պատմութեամբը. առ այժմ բաւականանալը զանազան ընորդութեանց անկանոնութիւնները նշանակել:

¹ Ծանօթ. — Բայի մը պակասաւոր ըլլալէն՝ անկանոն ըլլալը չհետեիր. որովհետեւ այժմու պակասաւորք՝ ունէին երբեմն իրենց ամեն զէմբերն ու ժամանակները: Բայի մը պակասաւոր ըլլալը պատմական դէպք մ'է սոսկ՝ որ կրնայ ամեն ընորդութեանց բայերուն պատահիլ:

Ա. Ընորդութիւն ըր

84. Առաջին ընորդութիւնը երկու գլխաւոր անկանոն բայեր ունի միայն envoyer, յղել, և aller, երթալ:

85. Envoyer ըստ կանոնի՝ envoyant, envoyé, j'envoyai կ'ըլլայ. բայց չը ՚ի կը փոխուի՝ համը ըի մ'առջև, j'envoie, tu envoies, և այլն: Envoyerին միայն սպառնին ու թէականը զարտուղութեամբ կ'ըլլան j'enverrai, j'enverrais, և այլն, (փոխանակ j'envoierai ըսելու, ինչպէս je nettoierai):

86. Aller կրկնակի անկանոն է՝ վասն զի տարբեր արմատներէ կ'առնու իր ժամանակները:

Սահմ. ներկ. je vais, tu vas, il va; nous allons, vous allez, ils vont. անկատ. j'allais, և այլն. nous allions, և այլն. կատ. j'allai, tu allas, և այլն. սպ. j'irai, tu iras, և այլն. թէակ. j'irais, tu irais, և այլն. հրամ. va, allons, allez. ստոր. ներկ. que j'aille, և այլն. que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent. անկատ. que j'allasse, և այլն. անորիշ գերբ. aller. ընդ. ներկ. allant. անց. գերբ. allé.

Ծանօթ. Aller երբք զանազան ըստին արմատներէ ձեացած է. Սահման. ներկային եզակի երբք գէմբերը Vadere բայէն. սպառնին և թէականը Ire բայէն. միւս ամեն ժամանակները aller արմատէն՝ ՚ի հնունն aler կամ aner որ andare բային աղաւղտուն է: Այս երբք արմատականք ալ դեռ կը գործածուին յիտալականին Vado, ire, andare.

Բ. Ընորդութիւն իր

87. Տեսնիք որ իր վերջաւորութեամբ երկու կանոնաւոր ընորդութիւն կայ. մին՝ որ 300էն աւելի բայ կը պարունակէ՝ արմատին և ծայրայանգին մէջ տեղ iss կը յաւելու. միւսը՝ որ 20ի չափ բայ կը պարունակէ՝ պարզապէս արմատին վրայ ծայրայանգը կը յաւելու: Այս երկորդականակի բայերը պարզ ժամանակաց կազմութեան մէջ չստ-

վրէցանք. զանոնք ուղղակի լծորդութիւն կ'անուանեմք, և հաս մի առ մի կը դէնք:

1. Ուղղակի լծորդութիւն չ'ընդունող:

88. Այս լծորդութեան մէկ քանի բայերն առաջնոյն անցնելու միտում կը ցուցնեն. այսպէս vêtir, որ je vêts, je vêtai, vêtant, կ'ըլլայ, քաջ հեղինակաց մէջ գործածուած կը տեսնենք vêtissant, je vêtissais. Նմանապէս saillir որ կ'ըլլար saillant, je saillais, և այլն. այսօր կ'ըլլայ je saillis, je saillissais. բայց անկէ ածանցեալ assaillir, tressaillir, կ'ըլլան՝ ըստ նախկին ձևոյն՝ je tressaille, j'assaillais, և այլն:

89. Իր ով ուղղակի լծորդութեան բայերը՝ իրենց կատարեալին ձևոյն համեմատ՝ երեք խումբի կը բաժնուին: Dormir, je dormis; courir, je courus; tenir, je tins. Ուստի առաջին խումբին կը պատկանին այն բայերը որոց կատարեալը կ'ըլլայ is. երկրորդին՝ us. երրորդին՝ ins.

90. Առաջին խումբին բայերը երեք դասի կը ստորաբաժնուին իրենց անցեալ դերբային ձևին համեմատ.

91. Առաջին դասը 13 բայ կը պարունակէ որոց անցեալ դերբայն i կ'ըլլայ. և են Dormir (քնանալ). Bouillir (եռալ). Cueillir (քաղել). Faillir (պակասել). Fuir (փախչել). Mentir (ստել). Ouïr (լսել). Partir (մեկնել). Se repentir (զղջալ), Servir (ծառայել). Tressaillir (սարսուել). Sortir (ելլել) և ասոնց ածանցները:

92. Երկրորդ դասուն անցեալ դերբայն u կ'ըլլայ և երկու բայ ունի Vêtir (դգեցնել) և Férir (վերաւորել) որոց անցեալ դերբայն է vêtu, féru.

93. Երրորդ դասը կը պարունակէ souffrir (տառապել) souffert. Offrir (ընծայել) offert. Ouvrir (բանալ) ouvert. Couvrir (ծածկել) couvert. Acquérir (ստանալ) acquis. Requérir (խնդրել) requis. Conquérir (տիրել, նուաճել) conquis. Ասոնց անցեալ դերբայն բային արմատն է շէշտեալ:

94. Իր աւարտեալ բայերուն երկրորդ խմբին մէջ 3 բայ կայ որոց կատարեալը us կ'ըլլայ, courir (վազել), je courus. Mourir (մեռնիլ), je mourus, և gésir (անկեալ դնիլ) որոց անսովոր կատարեալը կ'ըլլար երբեմն il jut. Ասոնց անցեալ դերբայք կ'ըլլան couru, mort, և géü (անսովոր և անգործածելի):

95. Երրորդ խմբին կատարեալը կ'ըլլայ՝ բային արմատը շէշտելով Tenir (բռնել) je tins. Venir (գալ) je vins. Անցեալ դերբայն tenu, venu.

Ահա մի առ մի այս բայերուն անկանոնութիւններն:

Acquérir. Սահմ. ներ. J'acquiers, tu acquiers, il acquiert; nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. Անկատ. J'acquérais, etc.; nous acquériers, etc. Կատար. J'acquies, etc.; nous acquimes, etc. Ապառ. J'acquerrai, tu acquerras, il acquerra; nous acquerrons, vous acquerez, ils acquerront. Թէակ. J'acquerrais, etc.; nous acquerrions, etc. Հրամ. acquiers, acquérons, acquérez. Ստոր. ներ. que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière; que nous acquériers, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. Անկատ. que j'acquiesse, etc.; que nous acquisitions, etc. Անորել դերբ. acquérir. Ընդ. ներդ. acquérant. Անց. դերբ. acquis.

Bouillir. Սահմ. ներ. Je bous, tu bous, il bout; nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. Անկատ. Je bouillais, etc.; nous bouillions, etc. Կատար. Je bouillis, etc.; nous bouillîmes, etc. Ապառ. Je bouillirai, etc.; nous bouillirons, etc. Թէակ. Je bouillirais, nous bouillirions, etc. Հրամ. bous, bouillons, bouillez. Ստոր. ներ. que je bouille, que tu bouilles, qu'il bouille; que nous bouillions, que vous bouilliez, qu'ils bouillent. Անկատ. que je bouillisse, etc.; que nous bouillissions, etc. Անոր. դերբ. bouillir. Ընդ. ներդ. bouillant. Անց. դերբ. bouilli.

Courir. Սահմ. ներք. Je cours, tu cours, il court; nous courons, vous courez, ils courent. Անկաստ. Je courais, etc.; nous courions, etc. Կաստ. Je courus, etc.; nous courûmes, etc. Ազատ. Je courrai, tu courras, il courra; nous courrons, vous courrez, ils courront. Թէակ. Je courrais, etc.; nous courrions, etc. Հրամ. cours, courons, courez. Ստոր. ներք. que je coure, que tu coures, qu'il coure; que nous courions, que vous couriez, qu'ils courent. Անկ. que je courusse, etc.; que nous courussions, etc. Անոր. դերբ. courir. Ընդ. ներք. courant. Ան. ցեակ. դերբ. couru.

Cueillir. Սահմ. ներք. Je cueille, tu cueilles, il cueille; nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. Անկաստ. Je cueillais, etc.; nous cueillions, etc. Կաստ. Je cueillis, etc.; nous cueillîmes, etc. Ազատ. Je cueillerai, etc.; nous cueillerons, etc. Թէակ. Je cueillerais, etc.; nous cueillerions, etc. Ստոր. ներք. que je cueille, que tu cueilles, qu'il cueille. Անկաստ. que je cueillisse, etc.; que nous cueillions, etc. Անոր. դերբ. cueillir. Ընդ. ներք. cueillant. Ան. ց. դերբ. cueilli.

Dormir, աես Mentir.

Faillir. Սահմ. ներք. Je faux, tu faux, il faut; nous faillons, vous faillez, ils faillent. Անկաստ. Je faillais, tu faillais, il faillait; nous faillions, vous failliez, ils faillaient. Կաստ. Je faillis, etc.; nous faillîmes, etc. Ազատ. Je faillirai, etc.; nous faillirons, etc. Թէակ. Je faillirais, etc. Հրամ. faille, faillez. Ստոր. ներք. que je faille, etc.; que nous faillions, etc. Անկաստ. que je faillisse, etc.; que nous faissions, etc. Անոր. դերբ. faillir. Ընդ. ներք. faillant. Ան. դերբ. failli.

Fuir. Սահմ. ներք. Je fuis, tu fuis, il fuit; nous fuions, vous fuyez, ils fuient. Անկաստ. Je fuyais, etc.; nous fuions, etc. Կաստ. Je fuis, etc.; nous fuimes, etc.

Ազատ. Je fuirai, etc.; nous fuirons, etc. Թէակ. Je fuirais, etc.; nous fuirions, etc. Հրամ. fuis, fuyons, fuyez. Ստոր. ներք. que je fuie, etc.; que nous fuyions, que vous fuyiez, qu'ils fuient. Անկաստ. que je fuisse, etc.; que nous fuissions, etc. Անոր. դերբ. fuir. Ընդ. ներք. fuyant. Ան. ց. դերբ. fui.

Mentir. Սահմ. ներք. Je mens, tu mens, il ment; nous mentons, vous mentez, ils mentent. Անկաստ. Je mentais, etc.; nous mentions, etc. Կաստ. Je mentis, etc.; nous mentîmes, etc. Ազատ. Je mentirai, etc.; nous mentirons, etc. Թէակ. Je mentirais, etc.; nous mentirions, etc. Հրամ. mens, mentons, mentez. Ստոր. ներք. que je mente, etc.; que nous mentions, etc. Անկաստ. que je mentisse, etc.; que nous mentissions, etc. Անոր. դերբ. mentir. Ընդ. ներք. mentant. Ան. ց. դերբ. menti.

Mourir. Սահմ. ներք. Je meurs, tu meurs, il meurt; nous mourons, vous mourez, ils meurent. Անկ. Je mourais, etc.; nous mourions, etc. Կաստ. Je mourus, etc.; nous mourûmes, etc. Ազատ. Je mourrai, etc.; nous mourrons, etc. Թէակ. Je mourrais, etc.; nous mourrions, etc. Հրամ. meurs, mourons, mourez. Ստոր. ներք. que je meure, etc.; que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent. Անկաստ. que je mourusse, etc. Անոր. դերբ. mourir. Ընդ. ներք. mourant. Ան. ց. դերբ. mort.

Offrir. Սահմ. ներք. J'offre, tu offres, il offre; nous offrons, vous offrez, ils offrent. Անկաստ. J'offrais, etc.; nous offrions, etc. Կաստ. J'offris, etc.; nous offrîmes, etc. Ազատ. J'offrirai, etc.; nous offrirons, etc. Թէակ. J'offrirais, etc.; nous offririons, etc. Հրամ. offre, offrons, offrez. Ստոր. ներք. que j'offre, etc.; que nous offrions, etc. Անկաստ. que j'offrisse, etc.; que nous offrissions, etc. Անոր. դերբ. offrir. Ընդ. ներք. offrant. Ան. ց. դերբ. offert.

Ouir. Այս բային դործածուած ժամանակներն են՝
Անոր. դերբ. ouir. Անց. դերբ. ouï. Կառ. J'ouïs, tu ouïs,
և այլն. Ստոր. Անկ. que j'ouïsse, que tu ouïsses, և այլն:

Ouvrir, Տես Offrir.

Partir, Տես Mentir.

Sentir, Տես Mentir.

Sortir, Տես Mentir.

Souffrir, Տես Offrir.

Tenir, Տես Venir.

Tressaillir. Սահմ. ներկ. Je tressaille, tu tressailles,
il tressaille; nous tressaillons, vous tressaillez, ils tressaillent.
Անկառ. Je tressaillais, etc.; nous tressaillions, etc.
Կատար. Je tressaillis, etc.; nous tressaillimes, etc.
Ապառ. Je tressaillirai, etc.; nous tressaillirons, etc.
Թէակ. Je tressaillirais, etc.; nous tressaillirions, etc.
Հրամ. tressaille, tressaillons, tressaillez. Ստոր. ներկայ
que je tressaille, etc.; que nous tressaillions, etc. Ան-
կառ. que je tressaillisse, etc.; que nous tressaillissions,
etc. Անոր. դերբ. tressaillir. Անգ. ներկ. tressaillant. Անց.
դերբ. tressailli.

Venir. Սահմ. ներկ. Je viens, tu viens, il vient; nous
venons, vous venez, ils viennent. Անկառ. Je venais, etc.;
nous venions, etc. Կատար. Je vins, etc.; nous vinmes,
etc.; Ապառ. Je viendrai, etc.; nous viendrons, etc.
Թէակ. Je viendrais, etc.; nous viendrions, etc. Հրամ.
viens, venons, venez. Ստոր. ներբ. que je vienne, etc.;
que nous venions, que vous veniez, qu'ils viennent. Անկ.
que je vinsse, etc.; que nous vinssions, etc. Անոր. դերբ.
venir. Անգ. ներկ. venant. Անց. դերբ. venu.

Vêtir. Սահմ. ներբ. Je vêts, tu vêts, il vêt; nous vêt-
tons, vous vêtez, ils vêtent. Անկառ. Je vêtis, etc.; nous
vêtions, etc.; Կառ. Je vêtis, etc.; nous vêtîmes, etc.

Ապառ. Je vêtirai, etc.; nous vêtirons, etc. Թէակ. Je
vêtirais, etc.; nous vêtirions, etc. Հրամ. vêts, vêtions,
vêtez. Ստոր. ներկ. que je vête, etc.; que nous vêtions,
etc. Անկառ. que je vêtisse, etc.; que nous vêtissions,
etc. Անոր. դերբ. vêtir. Անգ. ներկ. vêtant. Անցեալ
դերբայ vêtü.

Գ. Լծորդորին ռե.

96. Տեսանք որ այս լծորդուածիւնը 50ի չափ բայեր
կը պարունակէ որոց քսանը միայն ըստ կանոնի կը խոնար-
հին, իսկ մնացեալք զարտուղի են:

97. Re աւարտեալ անկանոն բայերը կրնան երկու
խմբի բաժնուիլ իրենց կատարեալին ձևոյն համեմատ: Ա-
ռաջինն կը պարունակէ զանոնք՝ որոց կատարեալը կ'ըլլայ
is. Craindre (վախնալ) je craign is. Էը՝ որոց կատարեալն
է us. Connaître (ճանաչել) je conn us.

98. Առաջին խմբին բայերն երկու որոշ դասերու կը
ստորաբաժնուին՝ իրենց անցեալ դերբային ձևոյն համեմատ.

Էը՝ իւր անցեալ դերբայն կը կազմէ բային արմատին
վրայ ի աւելցնելով: Suivre (հետեւել) suiv i.

Էը՝ անցեալ դերբայն կը կազմէ բային արմատը ձեւու-
թով: Rire (խնտալ), ri. Suffire (բաւել), suffi. Nuire (հնա-
սել), nuï. Conduire (առաջնորդել), conduit. Confire
(անուշ եփել), confit. Dire (ըսել), dit. Écrire (գրել),
écrit. Faire (ընել), fait. Oindre (օծել), oïns. Craindre
(վախնալ), craint. Joindre (գոգել), joint. Teindre (ներ-
կել), teint. Prendre (առնուլ), pris. Mettre (դնել), mis.
Naître (ծնանել), né.

99. Երկրորդ խմբին կատարեալն us կ'ըլլայ, և ան-
ցեալ դերբայն u. Conclure (եզրակացնել), je concl us, con-
cl u. Plaire (հաճոյ ըլլալ), je plus, pl u. Paraître (երևել),
je par us, par u. Boire (խմել), je bus, b u. Connaître (ճան-
չել), je conn us, conn u. Croire (հաւատալ, կարծել) je cr us,
écl).

er ú. Lire (*կարդալ*), je lus, lu. Moudre (*աղալ*), je mou-
lus, moulu. Paitre (*արածել*), je pus, pû. Repaitre
(*ճարակել*), je repus, repû. Résoudre (*լուծել*, *որոշել*),
je résolus, résolu. Faire (*լուել*), je tus, tû. Vivre
(*ապրել*), je vécus, vécu.

Աճա սյրուբէնի կարգաւ այս զարտուղի բայից ցու-
ցակը:

Absoudre, Տէս Résoudre.

Boire. Սաճմ. ներկ. Je bois, tu bois, il boit; nous
buvons, vous buvez, ils boivent. Անկաւ. Je buvais, etc.;
nous buvions, etc. Կաւ. Je bus, etc.; nous bûmes, etc.
Ազաւ. Je boirai, etc.; nous boirons, etc. Թէակ. Je boi-
rais, etc.; nous boirions, etc. Հրամ. bois, buvons, buvez.
Սոր. ներկ. que je boive, que tu boives, qu'il boive; que
nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent. Անկաւ.
que je busse, etc.; que nous bussions, etc. Անոր. գերբ.
Boire. Ընդ. ներկ. buvant. Անց. գերբ. bu.

Braire. Այս բային հետեւեալ ժամանակները ու գէմք-
էրն միայն կը գործածուին. Braire զուալ, il brait կը զուայ, ils
braient կը զուան, il braira պիտի զուայ. ils brairont պիտի
զուան, il brairait պիտի զուար. ils brairaient պիտի զուային:

Bruire. Այս բային յետագայ ժամանակը միայն կը
գործածուին: Bruire շառաչել, il bruit կը շառաչէ, il
bruyait կը շառաչէր, ils bruyaient կը շառաչէին: Bruyant
շառաչուն, աւելի անականի պէս կը գործածուին:

Clore. Այս բային գործածական ժամանակներն են-
Clore, փակել. clos փակեալ: Je clos կը փակեմ, tu clos,
il clôt. Je clorai պիտի փակեմ և այլն, tu cloras, etc.; Je
clorais պիտի փակէի և այլն:

Conclure. Սաճմ. ներկ. Je conclus, tu conclus, il conclut;
nous concluons, vous concluez, ils concluent. Ան-
կաւ. Je conclusais, etc.; nous concluions, etc. Կաւ. Je

conclus, etc.; nous conclûmes, etc. Ազաւ. Je conclu-
rai, etc.; nous conclurons, etc. Թէակ. Je conclurais,
etc.; nous conclurons, etc. Հրամ. conclus, concluons,
concluez. Սոր. ներկ. que je conclue, etc.; que nous
concluions, etc. Անկաւ. que je conclusse, etc.; que nous
concluissions, etc. Անոր. գերբ. conclure. Ընդ. ներկ. con-
cluant. Անց. գերբ. conclu.

Conduire, Տէս Nuire.

Confire. Սաճմ. ներկ. Je confis, tu confis, il confit;
nous confisons, vous confisez, ils confisent. Անկաւ. Je
confisais, etc.; nous confisions, etc. Կաւ. Je confis, etc.;
nous confimes, etc. Ազաւ. Je confirai, etc.; nous confi-
rons, etc. Թէակ. Je confirais, etc.; nous confirions, etc.
Հրամ. confis, confisons, confisez. Սոր. ներկ. que je
confisè, etc.; que nous confissions, etc. Անոր. գերբ. con-
fire. Ընդ. ներկ. confisant. Անց. գերբ. confit.

Connaitre. Սաճմ. ներկ. Je connais, tu connais, il con-
naît; nous connaissons, vous connaissez, ils connaissent.
Անկաւ. Je connaissais, etc.; nous connaissions, etc. Կա-
ւար. Je connus, etc.; nous connûmes, etc. Ազաւ. Je
connaîtrai, etc.; nous connaîtrons, etc. Թէակ. Je con-
naîtrais, etc.; nous connaîtrions, etc. Հրամ. connais,
connaissez, connaissez. Սոր. ներկ. que je connaisse,
etc.; que nous connaissions, etc. Անկաւ. que je con-
nusse, etc.; que nous connussions, etc. Անոր. գերբ. con-
naître. Ընդ. ներկ. connaissant. Անց. գերբ. connu.

Coudre. Սաճմ. ներկ. Je couds, tu couds, il coud;
nous cousons, vous cousez, ils cousent. Անկաւ. Je cou-
sais, etc.; nous cousions, etc. Կաւ. Je cousis, etc.; nous
cousimes, etc. Ազաւ. Je coudrai, etc.; nous coudrons,
etc. Թէակ. Je coudrais, etc. nous coudrions, etc. Հրամ.
couds, cousons, cousez. Սոր. ներկ. que je couse, etc.;
que nous cousions, etc. Անկաւ. que je cousisse, etc.;

que nous cousissions, etc. Անոր գերբ. coudre. Բնդ- ներկ. cousant. Անց. գերբ. cousu.

Craindre. Սահմ. ներկ. Je crains, tu crains, il craint; nous craignons, vous craignez, ils craignent. Անկաս. Je craignais, etc.; nous craignions, etc. Կաս. Je craignis, etc.; nous craignîmes, etc. Ապառ. Je craindrai, etc.; nous craindrions, etc. Թէակ. Je craindrais, nous craindrions, etc. Հրամ. crains, craignons, craignez. Սոր. ներկ. que je craigne, etc.; que nous craignons, etc. Ան- կաս. que je craignisse, etc.; que nous craignissions, etc. Անոր. գերբ. craindre. Բնդ. ներկ. craignant. Անց. գերբ. craint.

Croire. Սահմ. ներկ. Je crois, tu crois, il croit; nous croyons, vous croyez, ils croient. Անկաս. Je croyais, etc.; nous croyions, etc. Կասար. Je crus, etc.; nous crûmes, etc. Ապառ. Je croirai, etc.; nous croirons, etc. Թէակ. Je croirais, etc.; nous croirions, etc. Հրամ. crois, croyons, croyez. Սոր. ներկ. que je croie, etc.; que nous croyions, etc. Անկաս. que je crusse, etc.; que nous crussions, etc. Անոր. գերբ. croire. Բնդ. ներկ. croyant. Անց. գերբ. cru.

Croître. Սահմ. ներկ. Je crois, tu crois, il croît; nous croissons, vous croissez, ils croissent. Անկաս. Je croisais, etc.; nous croissions, etc. Կաս. Je crûs, etc.; nous crûmes, etc. Ապառ. Je croîtrai, etc.; nous croîtrons, etc. Թէակ. Je croitrais, etc.; nous croîtrions, etc. Հրամ. crois, croissons, croissez. Սոր. ներկ. que je croisse, etc.; que nous croissions, etc. Անկաս. que je crusse, etc.; que nous crussions, etc. Անոր. գերբ. croître. Բնդ. ներկ. croissant. Անց. գերբ. crû.

Dire. Սահմ. ներկ. Je dis, tu dis, il dit; nous disons, vous dites, ils disent. Անկաս. Je disais, etc.; nous disions, etc. Կաս. Je dis, etc.; nous dîmes, etc. Ապառ. Je dirai, etc.; nous dirons, etc. Թէակ. Je dirais, etc.;

nous dirions, etc. Հրամ. dis, disons, dites. Սոր. ներկ. que je dise, etc.; que nous disions, etc. Անկաս. que je disse, etc.; que nous dissions, etc. Անոր. գերբ. dire. Բնդ. ներկ. disant. Անց. գերբ. dit.

Éclore. Այս բայը յաջորդ ձևերն ունի միայն: Սահմ. ներկ. Il éclot, ils éclosent. Ապառ. Il éclogra, ils éclogront. Թէակ. Il éclograit, ils éclograient. Սոր. ներկ. qu'il éclogse, qu'ils éclogsent. Անոր. գերբ. éclogre. Անց. գերբ. éclogos.

Écrire. Սահմ. ներկ. J'écris, tu écris, il écrit; nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. Անկաս. J'écrivais, etc.; nous écrivions, etc. Կաս. J'écrivis, etc.; nous écrivîmes, etc. Ապառ. J'écrirai, nous écrirons, etc. Թէակ. J'écrirais, etc.; nous écririons, etc. Հրամ. écris, écrivons, écrivez. Սոր. ներկ. que j'écrive, etc.; que nous écrivions, etc. Անկաս. que j'écrivisse, etc. que nous écrivissions, etc. Անոր. գերբ. écrire. Բնդ. ներկ. écrivant. Անց. գերբ. écrit.

Faire. Սահմ. ներկ. Je fais, tu fais, il fait; nous faisons, vous faites, ils font. Անկաս. Je faisais, etc.; nous faisions, etc. Կաս. Je fis, etc.; nous fîmes, etc. Ապառ. Je ferai, etc.; nous ferons, etc. Թէակ. Je ferais, etc.; nous ferions, etc. Հրամ. fais, faisons, faites. Սոր. ներկ. que je fasse, etc.; que nous fassions, etc. Անկաս. que je fisse, etc.; que nous fissions, etc. Անոր. գերբ. faire. Բնդ. ներկ. faisant. Անց. գերբ. fait.

Frir. Այս բայն զործածական ժամանակներն էն. Սահմ. ներկ. Je fris, tu fris, il frit. Ապառ. Je frirai, etc. Թէակ. Je frirais, etc. Հրամ. եզ. ք գէմք. fris. Անց. գերբ. fri, frite. Պակաս ժամանակները լրացնելու համար կը զործածուի faire frir: nous faisons frir, vous faites frir, և այլն:

Joindre, Տես Craindre.

Lire. Սահմ. ներկ. Je lis, tu lis, il lit; nous lisons, vous lisez, ils lisent. Անկատ. Je lisais, etc.; nous lisions, etc. Կատ. Je lus, etc.; nous lûmes, etc. Ապառ. Je lirai, etc.; nous lirons, etc. Թէակ. Je lirais, etc.; nous lirions, etc. Հրամ. lis, lisons, lisez. Սորո. ներկ. que je lise, etc.; que nous lisions, etc. Անկատ. que je lusse, etc.; que nous lussions, etc. Անոր. գերբ. lire. Ընդ. ներկ. lisant. Անց. գերբ. lu.

Luire. Այս և անոր բարագրեալ reluire բային անց. գերբայն՝ lui, relui է: Այս բայերը ոչ կատարեալ ոչ հրամայական ոչ սորոգասական անկատար ունին.

Mettre. Սահմ. ներկ. Je mets, tu mets, il met; nous mettons, vous mettez, ils mettent. Անկատ. Je mettais, etc.; nous mettions, etc. Կատ. Je mis, etc.; nous mîmes, etc. Ապառ. Je mettrai, etc.; nous mettrons. Թէակ. Je mettrais, etc.; nous mettrions. Հրամ. mets, mettons, mettez. Սորո. ներկ. que je mette, etc.; que nous mettions, etc. Անկատ. que je misse, etc.; que nous missions, etc. Անոր. գերբ. mettre. Ընդ. ներկ. mettant. Անց. գերբ. mis.

Moudre. Սահմ. ներկ. Je mouds, tu mouds, il moule; nous moulons, vous moulez, ils moulent. Անկատ. Je moulais, etc.; nous moulions, etc. Կատ. Je moulus, nous moulûmes, etc. Ապառ. Je moudrai, etc.; nous moudrons, etc. Թէակ. Je moudrais, etc.; nous moudrions, etc. Հրամ. mouds, moulons, moulez. Սորո. ներկ. que je moule, etc.; que nous moulions, etc. Անկատ. que je moulusse, etc.; que nous moulussions, etc. Անոր. գերբ. moudre. Ընդ. ներկ. moulant. Անց. գերբ. moulu.

Naître. Սահմ. ներկ. Je nais, tu nais, il naît; nous naissons, vous naissez, ils naissent. Անկատ. Je naissais, etc.; nous naissions, etc. Կատ. Je naquis, etc.; nous naquîmes, etc. Ապառ. Je naîtrai, etc.; nous naîtrons,

etc. Թէակ. Je naîtrais, etc.; nous naîtrions, etc. Հրամ. nais, naissons, naissez. Սորո. ներկ. que je naisse, etc.; que nous naissons, etc. Անկատ. que je naquisse, etc.; que nous naquissions, etc. Անոր. գերբ. naître. Ընդ. ներկ. naissant. Անց. գերբ. né.

Nuire. Սահմ. ներկ. Je nuis, tu nuis, il nuit; nous nuisons, vous nuisez, ils nuisent. Անկատ. Je nuisais, etc.; nous nuisions, etc. Կատ. Je nuisis, etc.; nous nuisîmes, etc. Ապառ. Je nuirai, etc.; nous nuirons, etc. Թէակ. Je nuirais, etc.; nous nuirions, etc. Հրամ. nuis, nuisons, nuisez. Սորո. ներկ. que je nuise, etc.; que nous nuisions, etc. Անկատ. que je nuisisse, etc.; que nous nuisissions, etc. Անոր. գերբ. nuire. Ընդ. ներկ. nuisant. Անց. գերբ. nu.

Pâitre. Սահմ. ներկ. Je pais, tu pais, il pait; nous paissons, vous paisez, ils paissent. Անկատ. Je paissais, etc.; nous paissions, etc. Ապառ. Je paîtrai, etc.; nous paîtrons, etc. Թէակ. Je paîtrais, etc.; nous paîtrions, etc. Հրամ. pais, paissons, paisez. Սորո. ներկ. que je paise, etc.; que nous paissions, etc. Անոր. գերբ. pâitre. Ընդ. ներկ. paissant. (pu, անցեալ գերբայն անգործածելի է): Այս բայը ոչ Սահմ. կատարեալ և ոչ Սորո. Անկատար ունի:

Repâitre. Այս բայը pâitreի պէս կը խոնարհի, բայց կատարեալ ունի, և է je repus, և անց. գերբ. repu.

Parâitre, Տես Connaitre.

Peindre, Տես Craindre.

Plaire. Սահմ. ներկ. Je plais, tu plais, il plaît; nous plaisons, vous plaisez, ils plaisent. Անկատ. Je plaisais, etc.; nous plaisons, etc. Կատ. Je plus, etc.; nous plûmes, etc. Ապառ. Je plairai, etc.; nous plairons, etc. Թէակ. Je plairais, etc.; nous plairions, etc. Հրամ. plais, plaisons, plaisez. Սորո. ներկ. que je plaise, etc.; que

nous plaisions, etc. Անկատ. que je plusse, etc.; que nous plussions. Անոր. դերբ. plaie. Ընդ. ներկ. plaisant. Անց. դերբ. plu.

Prendre. Սահմ. ներկ. Je prends, tu prends, il prend; nous prenons, vous prenez, ils prennent. Անկատ. Je prenais, etc.; nous prenions, etc. Կատ. Je pris, etc.; nous primes, etc. Ապառ. Je prendrai, etc.; nous prendrons, etc. Թէակ. Je prendrais, etc.; nous prendrions, etc. Հրամ. prends, prenons, prenez. Ստոր. ներկ. que je prenne, que tu prennes, qu'il prenne; que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent. Անկատ. que je prisse, que nous prissions, etc. Անոր. դերբ. prendre. Ընդ. ներկ. prenant. Անց. դերբ. pris.

Résoudre. Սահմ. ներկ. Je résous, tu résous, il résout; nous résolvons, vous résolvez, ils résolvent. Անկատ. Je résolvais, etc.; nous résolvions, etc. Կատ. Je résolu, etc.; nous résolûmes, etc. Ապառ. Je résoudrai, etc.; nous résoudrons, etc. Թէակ. Je résoudrais, etc.; nous résoudrions, etc.; Հրամ. résous, résolvons, résolvez. Ստոր. ներկ. que je résolve, etc.; que nous résolvions, etc. Անկատ. que je résolusse, etc.; que nous résolussions, etc. Անոր. դերբ. résoudre. Ընդ. ներկ. résolvant. Անց. դերբ. résolu ou résous. (Այս վերջինը քիչ գործածական է).

Rire. Սահմ. ներկ. Je ris, tu ris, il rit; nous rions, vous riez, ils rient. Անկատ. Je riaais, etc.; nous riions, etc. Կատ. Je ris, etc.; nous rimes, etc. Ապառ. Je rirai, etc.; nous rirons, etc. Թէակ. Je riaais, etc.; nous ririons, etc. Հրամ. ris, rions, riez. Ստոր. ներկ. que je rie, que tu ries, qu'il rie; que nous riions, que vous riez, qu'ils rient. Անկատ. que je risse, etc.; que nous rissions, etc. Անոր. դերբ. rire. Ընդ. ներկ. riant. Անց. դերբ. ri.

Suivre. Սահմ. ներկ. Je suis, tu suis, il suit; nous suivons, vous suivez, ils suivent. Անկատ. Je suivais, etc.; nous suivions, etc. Կատ. Je suivis, etc.; nous suivîmes, etc. Ապառ. Je suivrai, etc.; nous suivrons, etc. Թէակ. Je suivrais, etc.; nous suivrions, etc. Հրամ. suis, suivez, suivez. Ստոր. ներկ. que je suive, etc.; que nous suivions, etc. Անկատ. que je suivisse, etc.; que nous suivissions, etc. Անոր. դերբ. suivre. Ընդ. ներկ. suivant. Անց. դերբ. suivi.

Taire, Տէս Plaire.

Traire. Սահմ. ներկ. Je trais, tu trais, il trait; nous trayons, vous trayez, ils traient. Անկատ. Je trayais, etc.; nous trayions, etc. Ապառ. Je trairai, etc.; nous trairons, etc. Թէակ. Je trairais, etc.; nous trairions, etc. Հրամ. trais, trayons, trayez. Ստոր. ներկ. que je traie, etc.; que nous trayions, etc. Անոր. դերբ. traire. Ընդ. ներկ. trayant. Անց. դերբ. trait. Այս բայը ոչ կատարեալ է ոչ Ստոր. Անկատ. ունի.

Vaincre. Սահմ. ներկ. Je vaines, tu vaines, il vaine; nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. Անկատ. Je vainquais, etc.; nous vainquions, etc. Կատար. Je vainquis, etc.; nous vainquîmes, etc. Ապառ. Je vaincrai, etc.; nous vaincrons, etc. Թէակ. Je vaincrais, etc.; nous vaincristions, etc. Հրամ. vaines, vainquons, vainquez. Ստոր. ներկ. que je vainque, etc.; que nous vainquions, etc.; Անկատ. que je vainquisse, etc.; que nous vainquissions, etc. Անոր. դերբ. vaincre. Ընդ. ներկ. vainquant. Անց. դերբ. vaincu.

Vivre. Սահմ. ներկ. Je vis, tu vis, il vit; nous vivons, vous vivez, ils vivent. Անկատ. Je vivais, etc.; nous vivions, etc. Կատ. Je vécus, etc.; nous vécûmes, etc. Ապառ. Je vivrai, etc.; nous vivrons, etc. Թէակ. Je vivrais, etc.; nous vivrions, etc. Հրամ. vis, vivons, vivez. Ստոր.

ներկ. que je vive, etc.; que nous vivions, etc. Անկատ. que je vécusse, etc.; que nous véussions, etc. Անոր. դերբ. vivre. Ընդ. ներկ. vivant. Անց. դերբ. vécu.

Գ. Լծորդորիւն օճր.

100. Oir վերջաւորութեամբ բայերէն միայն 6 հասարկանոսն էն . devoir, պարտել. recevoir, ընդունել. percevoir, ժողովել (հարկս) . apercevoir, նշմարել. concevoir, յղանալ. décevoir, խաբել:

101. Այս բայերը որոց ամենը evoir կ'աւարտին՝ ևս մասնիկը զանազան ժամանակներուն մէջ կը կորսնցնեն ինչպէս կը տեսնուի վերը գրուած լծորդութեան մէջ: Մնացեալ բայերը՝ իրենց զարտուղութիւնքը հոս կը դնենք այբուբենի կարգաւ:

Asscoir. Սահմ. ներկ. J'assieds, tu assieds, il assied; nous asseyons, vous asseyez, ils asseyent. Անկատ. J'asseyais, etc.; nous asseyions, etc. Կատ. J'assis, etc.; nous assimes, etc. Ապառ. J'assiérai, etc.; nous assiérons, etc. Կ'ըսեն նաև. J'asseyerai, etc.; nous asseyerons, etc. Թէակ. J'assiérais, etc.; nous assiérierions. Կ'ըսեն նաև. J'asseyerai, etc.; nous asseyerions, etc. Հրամ. assieds, asseyons, asseyez. Ստոր. ներկ. que j'asseye, etc.; que nous asseyions, etc. Անկատ. que j'assisse, etc.; que nous assissions, etc. Անոր. դերբ. asseoir. Ընդ. ներկ. asseyant. Անց. դերբ. assis. Այս բայը հեռուէալ կերպով ալ կը խոնարհի: Սահմ. ներկ. J'assois, tu assois, il assoit; nous assoyons, vous assoyez, ils assoient. Անկատ. J'assoyais, etc.; բայց բոց մէջ այս կերպը գործածական չէ:

Choir. Այս բային հիմայ միայն Անոր. դերբ. և այն ևս սակաւութիւ պարագայից մէջ կը գործածուի:

Déchoir. Սահմ. ներկ. Je déchois, tu déchois, il déchoit; nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. Անկատ. Je déchoyais, etc.; nous déchoyions, etc.; Կատ. Je déchus, etc.; nous déchûmes, etc. Ապառ. Je décherrai, etc.; nous décherrons, etc. Թէակ. Je décherrais, etc.; nous décherrions, etc. Հրամ. déchois, déchoyons, déchoyez. Ստոր. ներկ. que je déchoie, etc.; que nous déchoyions, etc. Անկատ. que je déchusse, etc.; que nous déchussions, etc. Անոր. դերբ. déchoir.

Échoir. Այս բայը déchoirի վերայ կը խոնարհի. գործածական ժամանակներն էն՝ Ընդ. ներկ. échéant. Անց. դերբ. échu. Սահմ. եղ. դէմք. il échoit. Կատ. J'échus. Ապառ. J'écherrai. Թէակ. J'écherrais. Ստոր. անկատ. que j'échusse.

Falloir. Սահմ. ներկ. Il faut. Անկատ. il fallait. Կատ. il fallut. Յարակ. il a fallu. Ապառ. il faudra. Թէակ. il faudrait. Ստոր. ներկ. qu'il faille. Անկատ. qu'il fallût. Անոր. դերբ. falloir. Անց. դերբ. fallu.

Mouvoir. Սահմ. ներկ. Je meus, tu meus, il meut; nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. Անկատ. Je mouvais, etc.; nous mouvions, etc. Կատ. Je mus, etc.; nous mêmes, etc. Ապառ. Je mouvrai, etc.; nous mouvrons, etc. Թէակ. Je mouvrais, etc.; nous mouvriions, etc. Հրամ. meus, mouvons, mouvez. Ստոր. ներկ. que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve; que nous mouvions, que vous mouviez, qu'ils meuvent. Անկատ. que je musse, etc.; que nous mussions, etc. Անոր. դերբ. mouvoir. Ընդ. ներկ. mouvant. Անց. դերբ. mû.

Pleuvoir. Սահմ. ներկ. Il pleut. Անկատ. il pleuvait. Կատ. il plût. Ապառ. il pleuvra. Թէակ. il pleuvrait. Ստոր. ներկ. qu'il pleuve. Անկատ. qu'il plût. Անոր. դերբ. pleuvoir. Անց. դերբ. plu.

Pouvoir. Սահմ. ներկ. Je peux ou je puis, tu peux, il peut; nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. Անկատ. Je pouvais, etc.; nous pouvions, etc. Կատ. Je pus, etc.; nous pûmes, etc. Ապառ. Je pourrai, etc.; nous pourrons, etc. Թէակ. Je pourrais, etc.; nous pourrions, etc. Հրամայականը անսովոր է: Ստոր. ներկ. que je puisse, etc.; que nous puissions, etc. Անկատ. que je pusse, etc.; que nous pussions, etc. Անոր. դերբ. pouvoir. Ընդ. ներկ. pouvant. Անց. դերբ. pu.

Savoir. Սահմ. ներկ. Je sais, tu sais, il sait; nous savons, vous savez, ils savent. Անկատ. Je savais, etc.; nous savions, etc. Կատ. Je sus, etc.; nous sûmes, etc. Ապառ. Je saurai, etc.; nous saurons, etc. Թէակ. Je saurais, etc.; nous saurions, etc. Հրամ. sache, sachons, sachez. Ստոր. ներկ. que je sache, etc.; que nous sachions, etc. Անկատ. que je susse, etc.; que nous sussions, etc. Անոր. դերբ. savoir. Ընդ. ներկ. sachant. Անց. դերբ. su.

Seoir. Այս բայը նստիլ՝ ղետեղել նշանակութեամբ միայն, Ընդ. ներկ. séant և Անց. դերբ. sis, sise, կը գործածուի: Վայլելի նշանակութեամբ կը գործածուի հետևեալ ժամանակաց եղ. և յոգ. երրորդ դէմքին միայն. il siéd, ils siédent, il seyait, il siéra.

Valoir. Սահմ. ներկ. Je vaux, tu vaux, il vaut; nous valons, vous valez, ils valent. Անկատ. Je valais, etc.; nous valions, etc. Կատ. Je valus, etc.; nous valûmes, etc. Ապառ. Je vaudrai, etc.; nous vaudrons, etc. Թէակ. Je vaudrais, etc.; nous vaudrions, etc. Հրամ. vaux, valons, valez. Ստոր. ներկ. que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille; que nous valions, que vous valiez, qu'ils valient. Անկատ. que je valusse, etc.; que nous valussions, etc. Անոր. դերբ. valoir. Ընդ. ներկ. valant. Անց. դերբ. valu.

Voir. Սահմ. ներկ. Je vois, tu vois, il voit; nous voyons, vous voyez, ils voient. Անկատ. Je voyais, etc.;

nous voyions, etc. Կատ. Je vis, etc.; nous vîmes, etc. Ապառ. Je verrai, etc.; nous verrons, etc. Թէակ. Je verrais, etc.; nous verrions, etc. Հրամ. vois, voyons, voyez. Ստոր. ներկ. que je voie, etc.; que nous voyions, etc. Անկատ. que je visse, etc.; que nous vissions, etc. Անոր. դերբ. voir. Ընդ. ներկ. voyant. Անց. դերբ. vu.

Vouloir. Սահմ. ներկ. Je veux, tu veux, il veut; nous voulons, vous voulez, ils veulent. Անկատ. Je voulais, etc.; nous voulions, etc. Կատ. Je voulus, etc.; nous voulûmes, etc. Ապառ. Je voudrai, etc.; nous voudrions, etc. Թէակ. Je voudrais, etc.; nous voudrions, etc. Հրամ. veuille, veuille, veuillez. Ստոր. ներկ. que je veuille, etc.; que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veuillent. Անկատ. que je voulusse, etc.; que nous voulussions, etc. Անոր. դերբ. vouloir. Ընդ. ներկ. voulant. Անց. դերբ. voulu.

ԱՐՏԱՀԱՆՎԱԾ Է

1953 թ.

խմբագրություն

973

2013

« Ազգային գրադարան »

NL0059008

182

